

Biblioteca

Bibliis

Biblioteca Municipală B.P. HASDEU Vol. 84 (2022) Nr. 1

ISSN 1811-900X

145
Ani

The logo consists of the words "Biblio" and "Polis" stacked vertically in a white, bold, serif font, set against a solid grey rectangular background.

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

BiblioPolis

Apare din anul 2002

Vol. 84 (2022) Nr. 1 (serie nouă)

Director-fondator:

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Director:

dr. Mariana HARJEVSCHI

Redactor-șef:

Ivan PILCHIN

Colegiul de redacție:

Elena BUTUCEL (*Servicii, Imagine*);

acad. Mihai CIMPOI;

Tatiana COȘERI (*Evaluare*);

dr. Mariana HARJEVSCHI (*Legislație, Politici*);

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (*Dezvoltare, Inovații*);

prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București);

Ludmila PĂNZARI (*Tehnologii, Resurse*);

Ivan PILCHIN (*Editorial, Lectură*);

Maria PILCHIN (*Programe și evenimente*);

Vitalie RĂILEANU (*Procesul literar contemporan*);

dr. Sorina STANCA (Cluj-Napoca);

Margarita ȘCELICOVA (*Biblioteci ale minorităților etnoculturale*);

prof. univ. dr. hab. Nelly ȚURCAN (*Teorie și practică*);

dr. hab. Elena UNGUREANU (*Studii și cercetări*);

Natalia ZAVTUR (*Revista presei*)

Revista este editată cu suportul financiar al Primăriei Municipiului Chișinău, sub egida Direcției cultură a Consiliului municipal Chișinău.

Aprobat de Consiliul științific-editorial al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Secretar general de redacție:

dr. Nadejda IVANOV

Coperta:

Valeriu HERȚA

Tehnoredactare:

Ion VĂRLAN

CUPRINS

EDITORIAL

Ivan PILCHIN

Biblioteca pentru Pace5

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU” – 145

Lidia KULIKOVSKI

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – 145 de ani (I). Ce și cum era cu peste 100 de ani în urmă: ce oferea biblioteca chișinăuienilor, cine citea și ce preferințe de lectură aveau?7

Mariana HARJEVSCHI

Portretul Dăriei Harjevschi în publicistica vremii17

STUDII ȘI CERCETĂRI

Maria PILCHIN

Spațiul românesc în opera lui Jorge Luis Borges24

Elena TARAGAN

Succesul inovațiilor în bibliotecă35

EMINESCIANA 2022

Elena DABIJA

Ziua Culturii Naționale la 172 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu43

PROGRAME ȘI EVENIMENTE

Programul „Chișinăul citește”, la aniversare
(*Consemnare: Raia ROGAC*)51

Gala premiilor BM „B.P. Hasdeu” pentru debut în literatură (ediția a III-a)
(*Consemnare: Raia ROGAC*)55

SERVICII

Lilia CANTÎR

Servicii de bibliotecă pentru comunitate: practici și oportunități pentru o bună comunicare cu utilizatorul.57

„Pe mine m-au modelat: Vasile-tatăl, Vasile Coroban și Vasile Vasilache...”: Vladimir Beșleagă la biblioteca „Transilvania”
(*Consemnare: Raia ROGAC*)62

ANCHETA „BIBLIOPOLIS”

Bibliotecarii în ajutorul refugiaților ucraineni: voluntariat, implicare și competență.67

INTERVIU

- Victoria Fonari: „Lectura este proprie tuturor vârstelor”
(*Consemnare: Viorica ATAMAN*) 89

ANIVERSĂRI

- Biblioteca „Onisifor Ghibu” – trei decenii de axiomă culturală
(*Consemnare: colectivul Bibliotecii „Onisifor Ghibu”*) 96

Tatiana LUCHIAN

- Doamna Limbii Române: Mioara Avram 103

VERNISAJ

Mila ȘEREMET

- Natura prin obiectivul lui Andrei Viziru 109

CARTE RARĂ

Natalia SMIRNOV

- Despre vechimea și continuitatea românilor: povestea unei cărți
rare din Colecția de cărți rare și vechi a Bibliotecii Centrale BM
„B.P. Hasdeu” 113

RECENZII ȘI CONSEMNĂRI

Maria PILCHIN

- O carte despre deșert de Constantin Tonu 118

Ivan PILCHIN

- „Hotel California”: proză scurtă de Constantin Cheianu 120

Nadejda IVANOV

- O privire asupra probei esteticului: (neo)moderniști basarabeni de
Alexandru Burlacu 123

Tamara COTOMAN

- Opera din Basarabia în secolul XX 127

Elena TARAGAN

- „Explorarea metodelor de cercetare în biblioteconomie și știința
informării” de Nelly Țurcan 132

REVISTA PRESEI

- (*Rubrică susținută de Natalia ZAVTUR*) 136

BIBLIOTECA PENTRU PACE

*Ivan PILCHIN,
redactor-șef*

Există, în istoria civilizației umane, asemenea etape și împrejurări când unele expresii, aparent metaforice, figurale capătă, brusc, un soi de concretețe în realitatea imediată. Se produce o conexiune a sensurilor poetice, abstracte, convenționale cu materialitatea, corporalitatea palpabilă și duritatea lucrurilor din jur. Iată, de exemplu, doar câteva dintre asemenea expresii: „rezistență prin cultură”, „forța cuvântului”, „corpul de literă”, „bătălia cărților”, „lupta de idei”. Sunt expresii care sună într-un anumit fel pe timp de pace și obțin o cu totul altă conotație pe timp de război.

La această concluzie am ajuns în primele zile după invazia militară a forțelor ruse în Ucraina, atunci când pe rețelele de socializare a apărut și a devenit virală o fotografie care, direct și, totodată, dramatic, a însumat starea și spiritul intelectualilor în fața agresivității și barbariei. Este o fotografie în care vedem fereastra din apartamentul unui cercetător din Kiev, o fereastră baricadată cu o mulțime de cărți pentru a preveni ca cioburile generate de suflul unei explozii să rănească pe cineva din casă. E un gest aproape disperat, forțat și, în același timp, curajos de a se izola, cel puțin, preventiv, de oroarea războiului. Biblioteca familiei, astfel, în cel mai concret mod, îl va salva pe acest om sau pe acea familie de haosul provocat de acțiunile militare, va deveni o formă de apărare și rezistență (inclusiv, prin cultură).

Biblioteca personală, dintr-un eventual „turn de fildeș” al vieții intelectuale, apolitice sau angajate politic, devine, în astfel de împrejurări, o adevărată fortăreață, o cetate de forță, o bibliotecă pentru Viață și pentru Pace. Cartea devine și ea o armă pașnică în numele păcii și al rezistenței.

Războiul din Ucraina a distrus zeci și sute de mii de familii, case, destine și vieți umane, vieți ale animalelor de companie. A distrus și zeci și sute de mii de biblioteci de familie, biblioteci

Sursa foto: (Twitter) katerina sergatskova; @KSergatskova

adunate, sunt sigur, cu anii, cu multă dedicație, pasiune și inteligență. Biblioteci personale care, de fapt, de cele mai multe ori, nu sunt altceva decât niște corpuri fine, o amprentă a intereselor, aspirațiilor sau idealurilor celor care le adună și prin care își trăiesc, poate, cele mai revelatoare clipe ale vieții.

Revelatorii, în acest context, devin și cuvintele marelui umanist european Erasmus din Rotterdam (1466-1536), care, în timpul (dar și în urma) numeroaselor sale călătorii, a ajuns să constate: „Acolo este patria mea, unde mi se află biblioteca”.

Empatia, ospitalitatea și disponibilitatea de a ajuta, demonstrată de către cetățenii Republicii Moldova, solidaritatea lor cu poporul ucrainean și cu refugiații ucraineni, amenințați de invazia militară rusă, a devenit cunoscută și apreciată în toată lumea. Și angajații Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, în acest an aniversar de 145 de ani de la fondarea instituției, s-au implicat în acțiuni de ajutorare a refugiaților ucraineni. Despre emoțiile și experiența lor de voluntariat, pe timpuri de criză umanitară, bibliotecarii povestesc în cadrul unei anchete din acest număr al revistei *BiblioPolis*. Cu siguranță, sunt mărturii și impresii care vor intra în istoria umană și profesională a bibliotecilor din țara noastră și din lumea întreagă. Căci pledoaria bibliotecarilor pentru carte și cultură, pe care o fac zilnic în cadrul activității lor profesionale, a găsit, în acest context și în cadrul acestei acțiuni de voluntariat, o continuare firească: o pledoarie pentru carte și umanism, prin Cultură – spre Pace.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU” – 145

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU” – 145 DE ANI (I) CE ȘI CUM ERA CU PESTE 100 DE ANI ÎN URMĂ: CE OFERA BIBLIOTECA CHIȘINĂUIENILOR, CINE CITEA ȘI CE PREFERINȚE DE LECTURĂ AVEAU?

Conf. univ., dr. Lidia KULIKOVSKI

Istoria Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, încalcită de vremuri, vasalitate și regimuri, ne îndeamnă la cercetări, precizări, contestări și demonstrații prin documente istorice, de arhivă a istoriei instituționale. Asta face o bibliotecă cu istorie (neîntreruptă), cu același nume de la deschidere până în prezent: Biblioteca Publică a Orașului Chișinău (în continuare – BPOCh). Anul 2022 este unul aniversar – 145 de ani de existență și contribuție culturală la dezvoltarea intelectuală a capitalei. Cu atât mai mult, trebuie să scoatem în evidență și în atenția

publică date și materiale, care atestă existența bibliotecii în sociopolisul chișinăuian, începând cu ziua inaugurării.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și-a descoperit istoria printr-o ambiție-proiect de cercetare istorico-politică. Astfel, în 2002, pentru prima dată, și-a sărbătorit aniversarea adevărată de 125 de ani de istorie, răsturnând ideea sovietică precum că ne tragem de la eliberarea Chișinăului în 1944 (idee vehiculată și de BNRM, bazându-se pe o singură sursă [4, pp. 55-58] drept adevărul pur).

Am fost repartizată, după absolvirea Universității de Stat, în 1973, la Biblioteca orașenească „A.A. Jdanov” din Chișinău. La nivel de administrație, se vorbea numai de marea aniversare a 30

Istoria Bibliotecii Municipale

„B.P. Hasdeu”, încalcită de

vremuri, vasalitate și regimuri, ne

îndeamnă la cercetări, precizări,

contestări și demonstrații prin

documente istorice, de arhivă a

istoriei instituționale. Asta face o

bibliotecă cu istorie (neîntreruptă),

cu același nume de la deschidere

până în prezent: Biblioteca Publică a

Orașului Chișinău.

de ani, care se va produce în 22-23 august 1974. Am participat la festivitățile planificate și, tot atunci, mi-am asumat angajamentul de cercetare a istoriei bibliotecii, care încă nu era biblioteca mea ca sentiment și apartenență. Ideea o aveam de pe când eram studentă și am mers într-un stagiu practic la Biblioteca Academiei de Științe. Îmi plăcea să mă pierd în secția de carte veche și rară, să descopăr lucruri interesante din trecutul nostru. Sub îndrumarea și tutela cercetătorului Ion Șpac, pe atunci șef sector la Secția de informare în domeniul științelor sociale a AȘM (1970-1977), găseam ușor cărți despre biblioteci, mai ales din perioada interbelică. Am rămas prieteni buni cu Ion Șpac și pe când era director al Bibliotecii Centrale a AȘM (1977-1985), perioada în care l-am cunoscut mai bine și ne ajutam reciproc. Din 1995, l-am angajat bibliograf la CID Chișinău, mai mult pe post de bibliograf-consultant, dar am realizat mai multe proiecte bibliografice de anvergură. Tot pe vremea practicii, am cunoscut-o pe Claudia Slutu-Grama, specialist notoriu în istoriografie literară și bibliografică, un profesionist pasionat, care, la fel, mă îndruma și ajuta. De aceea, poate, având cele mai bune modele, am îndrăgit de atunci profesia, bibliografia și cercetarea. Acolo am descoperit sau mi-a fost recomandat de acești buni sfetnici un material despre bibliotecile publice din Orhei și Soroca, care aveau mai mulți ani decât Biblioteca orașenească „A.A. Jdanov”. Îmi părea asta drept ceva incorect și incoerent.

Dar timpul ambiției, al angajamentului și al proiectului de cercetare a istoriei BM „B.P. Hasdeu” a venit la sfârșitul anilor '90, după transformările structurale și cele de conținut al colecțiilor, care au durat peste 10 ani. Cercetarea și documentarea istorică nu este deloc ieftină: deplasările de săptămâni și luni în arhive și biblioteci din afara țării au durat peste doi ani. În mod expres, pentru acest proces a fost angajată cercetătoarea Maria Ișaev, căreia i-am delegat și responsabilitatea autoratului acestei cercetări, care a scuturat în sens direct, literal, Arhivele de Stat ale RM, ale României și Ucrainei (preponderent a Bibliotecii Regionale din Odessa, Nicolaev, Kiev). Studiul, cu titlul *Biblioteca Municipală „Bogdan Petriceicu Hasdeu” (1877-2002). Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice*, pe care conf. univ., istoricul Gheorghe Palade, în studiul său introductiv la monografie, l-a clasificat drept „o contribuție valoroasă la cercetarea istoriei culturii basarabene”, a apărut în 2002, în anul aniversării a 125 de ani de existență a bibliotecii.

De ce acest preambul la un articol cu alt titlu?

Materialul care m-a determinat să-l fac a fost o postare (descoperită acum câteva zile) pe profilul de Facebook al BNRM despre Daria Harjevski cu titlul „Modele de dezvoltare în profesie”. Fapt salutar, dar... Deși, se vorbea despre anul 1911, nu a fost indicat că se referă la o etapă din istoria Bibliotecii Publice a Orașului Chișinău (astăzi BM „B.P. Hasdeu”). Materialul postării se regăsește și pe platforma „Muzeului virtual BNRM”¹, în care directorii bibliotecii BNRM sunt amestecați cu directorii Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” sau cu directorii Bibliotecii Centrale (constituită de administrația română în perioada interbelică, 1918-1940, și care se considera „de stat”, aflându-se în subordinea Ministerului Educației și Culturii din România) din acea perioadă istorică. Informația a fost tradusă și preluată din lucrarea regretatului Petru Ganenco, directorul BNRM, sau din *Raportul Bibliotecii publice orășenești pentru anul 1911* [7], elaborat de directorul bibliotecii orășenești Daria Harjevski, care, din 1884, este șefa acestei bibliotecii orășenești, deschise de Carol Schmidt, primar al Chișinăului, la 17 octombrie 1877, chiar în primul său an de mandat. Istoria bibliotecii orășenești a perpetuat fără întrerupere până în 1941 [3, pp. 16-23]. După bombardamentul Chișinăului, inclusiv a clădirii primăriei în care se afla Biblioteca Publică a Orașului Chișinău, aceasta se redeschide în format sovietic, purtând numele unui ideolog-revoluționar al culturii ruse – A.A. Jdanov... Etic (nu mă refer la instituție, ci la autorul postării), ar fi fost bine să fi dat o notă sau trimitere la document [7, p. 2], care demonstrează veridicitatea informației. Născută la 1862, Daria Harjevski n-a fost și nici nu putea fi directorul Bibliotecii Guberniale sau de Stat (de la care își trage obârșia BNRM), pentru că acea bibliotecă a funcționat până în 1869.

După această lungă, dar necesară explicație, revenim la subiectul nostru: ce era și ce făcea Biblioteca Publică a Orașului Chișinău în anul pre-aniversar 1911? Și, ca să fie clar că despre biblioteca noastră e vorba, aduc date de pe copertă: după titlul *Raport al Bibliotecii Publice Orășenești pe anul 1911* (în rusă: «Отчет Кишиневской Публичной Библиотеки за 1911 г.»), între paranteze rotunde, scria: „al 34-lea an de existență” (în rusă: «34-й год существования»). Pe fiecare raport, începând cu 1877, se indica

¹ http://moldavica.bnrmd.com/biblielmoMuzeu?a=d&c=muzeu_html&d=Jdirectori

anul: primul an de existență, al doilea, al treilea... În 1902, era cel de-al 25-lea an; în 1912 – cel de-al 35-lea ș.a.m.d.

Rapoartele BPOCh aveau aceeași structură: Capitolul I se referea la apartenența bibliotecii, personalul bibliotecii, epitropii responsabili. Epitropii coordonau bunul mers al activității bibliotecii, ajutau biblioteca cu demersuri de finanțare, sponsorizare. Mai aveau delegată sarcina de a angaja și elibera personalul bibliotecii, de a urmări dacă se face trierea cărților interzise de imperiul rus ș.a. Capitolul II cuprindea analiza activității din anul respectiv, aparte pe fiecare substructură: abonament, sala de lectură, secția copii (din 1900, biblioteca pentru copii). Capitolul III trecea în revistă colecția: starea actuală și dezvoltarea; Capitolul IV se numea „Statistica lecturii”, cuprinzând o sumedenie de anexe care reflectau grafic (cu mici comentarii) indicatorii și rezultatele obținute: cititori înscriși (activi), statutul lor social, vizite, împrumut la domiciliu, lectura în incinta sălii de lectură. Capitolul V cuprindea concluziile; ultimul, al VI-lea Capitol, prezenta bugetul anual cheltuit pe fiecare compartiment al structurii.

Capitolul I al raportului de activitate pe anul 1911, ca și a celor din 1877-1910 (fără nicio schimbare), cuprinde doar date referitoare la statutul ierarhic al bibliotecii și la componența de personal: nume, prenume și anul de angajare. La fel, conține date despre epitropi. În acest compartiment al raportului se scrie clar că „Biblioteca se află în subordinea Dumei orașenești, sub conducerea Primăriei Chișinău” (în rusă: «Кишиневская Городская Общественная Библиотека находится в ведении Городского управления»), avându-i ca epitropi (tutele, rus.: «попечитель») pe protoiereul N.V. Lașcov (din 1905) și pe locotenent-colonel K.P. Romanov (din 1909). Statul de personal includea 7 persoane: un bibliotecar – Daria Harjevski (din 1884); trei ajutoari de bibliotecar – M.I. Arionesco (din 1903), T.D. Lozinskaia (din 1903), V.N. Lebedeva (din 1909); trei paznici.

Epitropii se alegeau de către fondator pe un termen de patru ani. N.V. Lașcov era epitrop din 1905 – deci, de încredere, pentru că a fost ales pentru cel de-al doilea mandat. Protoiereul și omul de cultură N.V. Lașcov a publicat, în 1908, biografia lui Petre Draganov, pe care Iurie Colesnic o redă în prefața la volumul bibliografic *Bessarabiana: Ученая, литературная и художественная Бессарабия* (editată de BM „B.P. Hasdeu” în colecția *Bibliografie Basarabiana*), re-punând-o astfel în circuitul valorilor culturale

basarabene. N.V. Lașcov a mai scris o lucrare: *O sută de ani de la trecerea Basarabiei către Rusia* (1912). Se vehicula că era scrisă la comandă, ca toate publicațiile apărute în acel an. Dar mai știm că Lașcov a ajutat enorm BPOCh la constituirea colecțiilor, relațiilor și imaginii ei în rândurile chișinăuienilor. Iar episcopul K. Romanov a ajutat la rezolvarea problemei de extindere a spațiului de depozitare.

Capitolul II al raportului se numea „Sinteză generală”, în care se trecea în revistă activitatea anului respectiv: rezultatele, succesele și problemele cu care se confrunta instituția.

Apoi vin anexele: unele cu mici comentarii de una-două fraze, altele – fără, dacă se considera că titlul și conținutul tabelelor reflectă esența întocmirii lor. Comentariile din raport puneau accent pe rezultat sau pe problemă. Rapoartele au foarte multe tăblițe înserate, care urmăresc diverse fațete ale activității lunare, anuale, generale și în comparație cu anul precedent; sau aceleași subiecte în comparație cu alte compartimente: sala de lectură, împrumutul, biblioteca pentru copii; sau între domeniile cunoașterii, când este vorba de lectură, împrumut (autori, subiecte solicitate, subiecte satisfăcute sau completarea colecțiilor cu cărți, ediții periodice, carte rară și veche etc.). Tot aici sunt tabele cu autorii care au fost împrumutați cel mai mult, dar nu mai puțin de 10 ori. În topul preferințelor se aflau scriitorii tineri, scriitorii clasici ruși și străini. Iată câteva exemple: L. Tolstoi – 1233 de ori; A. Verbițkaia a fost solicitată de 667 / 800 de ori (prima cifră reflectă cererile din sala de lectură, a doua – la împrumut); A. Amfiteatrov – de 579 / 843 de ori; I. Turgheniev – 500; A. Cehov – 310; A.S. Pușkin – 240; A. Pisemski – 239; H. Sienkiewicz – 186; V. Nemirovici-Dancenco – 170; M. de Montaigne – 143; V. Jukovski – 141; *Biblia* – 46; N. Nekrasov – 30; F. Nietzsche – 24.

Era începutul secolului XX, oamenii căutau cunoștințe: dicționarul enciclopedic a fost solicitat de 932 de ori, iar culegerea *Знание* – de 1021 de ori. Dintre publicațiile periodice cele mai solicitate erau: *Современный мир*, *Театр и искусство*, *Русская мысль*, *Нива*, *Новый журнал для всех*, *Вестник Европы*, *Природа и люди*, *Весь мир* etc.

Anul 1911, pre-aniversar, a fost un an cu multe rezultate frumoase: s-au înscris la bibliotecă 5035 de chișinăuieni, înregistrând 98069 de vizite (cu 1300 mai mult ca în anul 1910) și au împrumutat 132072 de cărți, reviste, ziare (cu 17103 mai mult comparativ cu

anul 1910). Era anul care demonstra că chișinăuienii citesc, se interesează de noutățile din regiune și din lume, sunt curioși și învață.

Lectura se împărțea în „lectură ușoară” (beletristica, reviste și ziare de divertisment, povești ș.a.) și „lectură serioasă” (cărți din domeniile de cunoaștere, cărți științifice și de referință, din secția *Basarabiana* (în rusă: «Бессарабоведение»), cărți despre istoria, economia, jurisprudența Ținutului (Zemstvei). În anul de referință, lectura ușoară constituia 68%, iar cea serioasă – 32%. La fel, raportul atestă sporirea interesului față de reviste și ziare (cu 600 împrumuturi mai mult). Directorul Daria Harjevski, cu *satisfacție* (cuvântul ei) raportează că atât în sala de lectură, cât și la secția de împrumut a crescut lectura cărților pe următoarele domenii: științele naturii, medicină, istorie, artă; iar în sala de lectură sunt preponderent solicitate cărți din domeniul pedagogiei, jurisprudenței, lingvisticii, dar și manuale. Toate acestea, comentate și inserate în diverse tăblițe, mostre tipărite, diagrame și cartograme

(așa cum le numea Daria Harjevski sau cum se numeau ele la acea vreme în lexiconul profesional al timpului).

În 1911, a avut loc Primul Congres al bibliotecarilor din Rusia, care a recomandat deschiderea de biblioteci pentru copii sau a unor secții pentru copii în cadrul bibliotecilor publice orășenești. Însă acest lucru nu era imperativ și necesar Bibliotecii Publice a Orașului Chișinău, pentru că avea, mai întâi, secție pentru copii cu sală de lectură și împrumut și bibliotecă pentru copii în subordinea „A. Pușkin”).

Biblioteca semnalează micșorarea abonațiilor la împrumutul pentru copii și adolescenți din motivul că părinții nu-și asumau responsabilitatea pentru deteriorarea cărților de către copii și deoarece copiii din familiile nevoiașe sau copiii străzii, care nu aveau tutela responsabilă pentru ei, nu-și permiteau 1 rublă și 10 copeici pe lună pentru împrumutul cărților. Însă, chiar dacă numărul abonațiilor s-a micșorat, cererea de lectură s-a mărit cu 1855

față de anul precedent. Printre abonați majoritari erau elevii școlilor medii (422 de copii, dintre care 171 – din școlile populare și 273 – copii cu educație în familie). Bineînțeles că biblioteca regretă închiderea, în 1904, a sălii de lectură pentru copii și adolescenți¹. Însă bibliotecarii țineau pulsul lecturii pentru copii prin feedbackul adunat de la cititori (în rusă: «переспрос о прочитанной

¹ Închiderea sălii de lectură pentru copii cere explicații: în raportul pe anul 1911, se spune că s-a închis în 1904; în raportul pe anul 1912, se indică anul 1905 Rapoartele au fost întocmite de directoarea Daria Harjevski. Poate fi o greșeală de tipar?

книге») pentru o mai bună organizare a lecturii, dar și pentru o mai bună cunoaștere a opiniilor acestora privind cantitatea și calitatea colecției.

În 1911, a avut loc Primul Congres al bibliotecarilor din Rusia, care a recomandat deschiderea de biblioteci pentru copii sau a unor secții pentru copii în cadrul bibliotecilor publice orașenești. Însă acest lucru nu era imperativ și necesar Bibliotecii Publice a Orașului Chișinău, pentru că avea, mai întâi, secție pentru copii cu sală de lectură și împrumut și bibliotecă pentru copii în subordinea ei (din 1900, Biblioteca pentru copii „A. Pușkin”). Sala de lectură pentru copii a fost închisă temporar, a afirmat conducerea orașului, dar, de facto, au dat-o sub așa-numita „cameră a prezenței militare” (în rusă: «комната военного присутствия»). Dar asta n-a însemnat că fondatorul nu căuta posibilitatea extinderii spațiului.

Primăria Chișinăului a delegat-o pe Daria Harjevski să reprezinte BPOCh la Primul Congres al bibliotecarilor din Rusia. Pentru Daria Harjevski, cu o experiență de 27 de ani în administrarea BPOCh (avea pe atunci 49 de ani), aceasta a fost cea mai potrivită ocazie de a demonstra rezultatele obținute de Biblioteca Publică a Orașului Chișinău: cataloage pe fișe, cataloage tipărite, tipizate de bibliotecă, tehnici noi de organizare a proceselor bibliotecare. Ea a folosit tribuna congresului pentru a demonstra și a promova rezultatele, succesele, inovațiile bibliotecii pe care o conducea. D. Harjevski a pus în discuție problema îndrumării lecturii copiilor și a propus constituirea unei reviste de specialitate care ar găzdui discuții, modele de urmat, practici inovatoare.

Biblioteca anului 1911 era o bibliotecă inovatoare. Unul din aspectele inovaționale a fost constituirea cataloagelor sistematice-alfabetice a sălii de lectură, a secției împrumut, a Bibliotecii pentru copii „A. Pușkin”. Inovatoare era și familiarizarea cititorilor cu utilizarea cataloagelor tipărite a bibliotecii, cât și a celor pe fișe (un fel de educație a culturii informației). Pentru a veni în ajutor copiilor și pentru a spori împrumutul cărților, biblioteca utiliza diverse publicații de recomandare (programe de lectură elaborate de pedagogi). În anul de referință, a fost utilizat programul de lectură „Ce să citească elevii școlilor medii despre istorie” elaborat de N. Pokotilov. Bibliotecarii l-au tipărit în mai multe exemplare, în care au indicat secția din catalog, numărul de inventar al cărții recomandate și îl ofereau elevilor. Titlurile pe care nu le aveau

din acest program le achiziționau și *imediat* (cuvântul din raportul Dăriei Harjevski) le catalogau, adăugând datele de identificare în acel program. Biblioteca folosea cam

Biblioteca anului 1911 era o bibliotecă inovatoare. Unul din aspectele inovaționale a fost constituirea cataloagelor sistematico-alfabetice a sălii de lectură, a secției împrumut, a Bibliotecii pentru copii „A. Pușkin”. Inovatoare era și familiarizarea cititorilor cu utilizarea cataloagelor tipărite a bibliotecii, cât și a celor pe fișe (un fel de educației a culturii informației).

aceleași legi ale lui S.R. Ranganathan, deși încă nu erau elaborate pentru copii: cărțile sunt pentru a fi citite; fiecărui copil – cartea sa; fiecărei cărți – copilul său; economisește timpul cititorului; biblioteca e un organism în creștere. Ceea ce era aproape identic cu versiunea modernă elaborată de Asociațiile Bibliotecilor din America și Marea Britanie: biblioteca servește omenirea; respectăm orice formă de reprezentare a cunoștințelor; utilizăm inteligent tehnologiile informaționale

pentru a crea servicii noi; promovăm accesul deschis la cunoștințe; onorăm trecutul, însă creăm viitorul. Alte vremuri, alt limbaj, dar același scop!

În 1911, colecția bibliotecii s-a lărgit cu 2454 de exemplare, dintre care 340 au fost donate de către instituțiile locale și străine: universitățile din Harkov și Novorossiisk, Institutul Agricol, Muzeul Rumeanțev din Moscova, Școala de comerț din Chișinău, Lombardul din Chișinău, Spitalul pentru copii din Chișinău, Biblioteca publică a evreilor din Soroca, redacțiile unor ziare și reviste ș.a. La 1 ianuarie 1912, colecția avea 60274 de exemplare de cărți, broșuri, reviste, ziare și hărți.

Ca să vă dați seama cine le citea, iată câteva date:

Sala de lectură: în 1911, biblioteca a emis 2717 de bilete (permise) pentru sala de lectură (2092 bărbați și 625 femei);

După statut / titlul social, în componența celor 2717 de cititori intrau: clerici – 4 persoane; dvoreni – 153; militari – 11; negustori – 40; țărani – 94; mic-burghezi – 981; persoane care nu au indicat statutul lor social – 442;

După ocupație: elevi – 837; studenți – 176; învățători – 133; medici – 77; funcționari – 464; comercianți – 72; meșteșugari – 77; profesii libere – 48; alte ocupații cu prezență foarte mica;

După apartenență religioasă: creștini – 38,8%; iudei – 61,2% (este firesc să ne întrebăm dacă datele prezentate sugerează că în Chișinău nu exista nici un reprezentant al altor confesii).

În 1911, sala de lectură a fost deschisă pentru public 303 zile. În medie, pe parcursul anului, fiecare cititor a vizitat biblioteca de 16 ori. Cei 2717 de cititori au citit 73343 de cărți, reviste și ziare. În medie, zilnic se ofereau 242 de cărți, pe cap de cititor revenind 26,9 de împrumuturi. În anul de referință, s-au înregistrat 9684 de cereri neonorate (urmăreau și acest aspect pentru remedieri *imEDIATE*).

Secția împrumut: împrumutul la domiciliu a fost deschis pentru public 256 de zile; cărțile au fost împrumutate de 2318 chișinăuieni (mai mult ca în anul 1910); suma depusă la casa Primăriei pentru cauțiuni de lectură, penalități, bilete, deteriorare sau pierdere a cărților a constituit 2570 de ruble și 22 de copeici; suma totală pentru cauțiune (în rusă: «залог») a constituit 3183 de ruble depozitate la Banca Orășenească a Chișinăului.

Biblioteca pentru copii „A. Pușkin”: a fost deschisă 256 zile; a înregistrat 866 de abonați; 21274 de vizite; 22789 de cărți împrumutate, dintre care beletristică – 12368 (mai mult de jumătate din împrumut! – L.K.), geografia – 2520; istoria – 2718, povești – 883; în medie, zilnic se împrumutau 89 de cărți; indicele de lectură – 26,3 per cititor; 584 permise cu plată, premise gratuite – 39.

Curiozități: încă din 1900, biblioteca se adresa fondatorului său pentru a rezolva problema dezinfecției cărților, solicitând cumpărarea unui aparat de dezinfectare. În demersul anului 1911, a fost indicat că aparatele de dezinfecție s-au ieftinit atât de mult că n-ar fi o dificultate să cumpere unul. Astfel, au obținut promisiunea că problema se va rezolva, când vor amenaja o cameră specială pentru dezinfecție.

Au fost scoase din colecție 92 de cărți (pierdute de cititori în sumă de 174 ruble și 50 de copeici); pe criteriul „depășite moral” au fost scoase 21 de volume; au fost scoase din circuit, conform Circularii de Stat (în rusă: «роснадзор»), 66 de cărți.

Probleme: biblioteca semnala problema cu umiditate la subsol, unde erau stocate edițiile periodice, dar conducerea locală nu a întreprins nicio acțiune. Oricâte activități întreprindea biblioteca pentru cultura cărții și lecturii, vandalismul (termen utilizat în raport) rămânea în fruntea problemelor de deteriorare a cărților. Suma penalităților pentru deteriorarea cărților a crescut, față de 1910, cu peste 250 de ruble.

Citind rapoartele și studiind documentele de epocă, tot mai mult observăm similitudini cu problemele de astăzi ale Bibliotecii

noastre: lipsa spațiilor pentru extinderea serviciilor, incomoditatea arhitecturii interne, problema de depozitare a patrimoniului informațional, problema amenajării și utilizării subsolului și podului (destul de generos pentru diversificarea multor activități: cursuri, cluburi, cenacluri, studiouri de artă plastică, muzică, teatru etc.). „Istoria se răzbună pe cei care nu o cunosc...”, zicea Florin Rotaru, istoric, ctitorul Bibliotecii „Onisifor Ghibu” (1992-2017), director al Bibliotecii Metropolitane București (2003-2017). „Istoria se re-

Citind rapoartele și studiind documentele de epocă, tot mai mult observăm similitudini cu problemele de astăzi ale Bibliotecii noastre: lipsa spațiilor pentru extinderea serviciilor, incomoditatea arhitecturii interne, problema de depozitare a patrimoniului informațional, problema amenajării și utilizării subsolului și podului.

petă pentru acei care nu contribuie și nu adaugă nimic la ea...” Oare istoria noastră se repetă sau se răzbună?

În 1902, BPOCh nu și-a sărbătorit aniversarea de 25 de ani. Trecea în spațiul nou, în clădirea Primăriei, la Pasaj, după cum a promis primarul de Chișinău Carol Schmidt în primul său an de mandat (1877), oferindu-i cel mai bun local din istoria ei în ultimul său an de mandat (1903).

Nu și-a sărbătorit nici 35 de ani, în 1912... Erau alte evenimente care au împins aniversarea bibliotecii la marginea intereselor conducerii Basarabiei care sărbătorea un centenar de stăpânire rusă.

Nu și-a sărbătorit nici 50 de ani, în 1927, fiind în totalitate rusificată, se afla într-un proces de românizare (personalul, colecția).

Nici 60 de ani, 1937: se renova localul, se româniza colecția.

Nici 65 de ani, în 1941, fiind bombardată...

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” împlinește 145 de ani... și iarăși e război...

Revenim cu aniversarea de 35 de ani mai detaliat și cu mai mult optimism în numărul următor al revistei *BiblioPolis*.

Referințe bibliografice:

1. BALMUȘ, Pavel. Biblioteca Publică din Chișinău, „văzută” de către Z.C. Rally-Arbore și C. Stere. In: *Magazin Bibliologic*. 1997, nr. 2-3, p. 6. ISSN 1857-1476.
2. BEZVICONNĂI, Gh. Femeia Basarabeană. In: *Din trecutul nostru*. 1934, nr. 11-12, pp. 37-38.
3. IȘAEV, Maria. *Biblioteca Municipală „Bogdan Petriceicu Hasdeu” (1877-2002). Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice*. Chișinău: Colograf-com, 2002. 248 p. ISBN 9975-9710-4-0.

4. ГАНЕНКО, П. *История Кишиневской публичной библиотеки (1830-1917 гг.)*. Кишинэу: Картя молдовеняскэ, 1966, с. 55-58.
5. ЛАШКОВ, Н.В. *Юбилейный сборник города Кишинева (1812-1912)*. Ч. 1. Кишинев, 1914, с. 141-157.
6. *Обзор деятельности Кишиневского управления за 1909-1912 гг.* Кишинев: Типография Бессарабской жизни, 1913, с. 59.
7. ХАРЖЕВСКАЯ, Дарья. *Отчет Кишиневской Общественной Библиотеки за 1912 г. (35-й год существования)*. Кишинев: [S. n], 1913. 55 с.

PORTRETUL DARIEI HARJEVSCHI ÎN PUBLICISTICA VREMII

*Dr. Mariana HARJEVSCHI,
directorul general al BM „B.P. Hasdeu”*

Niciodată nu aş fi bănuir că o simplă coincidenţă a numelui meu de familie ar putea să mă conecteze mai strâns de viitoarea mea profesie sau m-ar apropia de una dintre cele mai remarcabile instituţii culturale din Chişinău, precum este Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Sau, şi mai simplu, mi-ar trezi un interes pentru cercetare. Desigur, această curiozitate e legată de cunoaşterea vieţii şi activităţii Dariei Harjevschi, cea care a dirigit timp de 39 de ani cu multă pasiune şi profesionalism Biblioteca Publică Oraşenească din Chişinău. Cea care, alături de Primarul de Chişinău, Carol Schmidt, a izbutit să efectueze modernizarea bibliotecii şi europenizarea Chişinăului.

Având acelaşi nume de familie, mi-a stârnit această dorinţă de studiu încă în studenţie. Se întâmpla prin 1995-1996, atunci când Ion Madan, conferenţiar universitar, la Catedra de Biblioteconomie şi Asistenţă Informaţională a Facultăţii de Jurnalism şi Ştiinţe ale Comunicării din cadrul Universităţii de Stat din Moldova, la cursul de „Istoria cărţii” destinat studenţilor an. II, mi-a lansat provocarea de a scrie teza de an despre Daria Harjevschi. Desigur, am acceptat cu multă deschidere, reuşind să scriu prima teză de an. Fireşte, era scrisă de mână, dar am cuprins în acea teză reuşitele acestei remarcabile femei de cultură, care a adus inovaţia în biblioteca publică a oraşului, dar şi iniţiativele ce au făcut-o cunoscută peste hotarele Basarabiei. Cu naivitate studenţească, lucrarea purta stilul vremii, cele mai importante realizări ale distinsei directoare

erau marcate cu verde și roșu, dorind în așa fel să scot în evidență cele mai remarcabile succese. Invoc aici: sporirea colecției de carte în bibliotecă, deschiderea Bibliotecii pentru Copii „A. Pușkin”, dotarea cu mobilă adusă tocmai de la Viena, una special creată pentru bibliotecă, crearea secției „Basarabiana”, participarea la Primul Congres al Bibliotecarilor din Sankt-Petersburg și multe altele. Toate le descoperisem în colecțiile Bibliotecii Științifice „Andrei Lupan” din cadrul Academiei de Științe a Republicii Moldova, fiind ghidată de doamna Elena Corotenco, pe atunci directoare a acestei instituții. De altfel, am fost susținută în căutarea materialelor și de bine-cunoscutul bibliograf Ion Șpac. Printre sursele folosite semnez rapoartele și sintezele activității Bibliotecii Publice Orășenești din Chișinău în perioada Dariei Harjevschi. Ulterior, deja prinsă în activitatea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, în anul 2000, scriitorul Iurie Colesnic, pasionat de cunoașterea istoriei orașului Chișinău, m-a invitat să contribui cu un articol despre Daria Harjevschi la enciclopedia *Femei din Moldova*. Tocmai îmi luasem licența în Biblioteconomie și Asistență Informațională, așa încât această invitație m-a copleșit, oferindu-mi o șansă reală de a participa la un proiect editorial de pionierat. Desigur, într-un alt stil, mai degrabă publicistic, am sintetizat cele mai importante inițiative ale Dariei Harjevschi, alături de o echipă de scriitori, cercetători, care, la fel, au portretizat peste 665 personalități feminine ce și-au adus aportul la prosperitatea culturală și socială, începând cu sec. al XVI-lea până în prezent.

Astăzi, la cei 145 de ani ai Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, o nouă provocare mi-a fost lansată deja de dr. Lidia Kulikovski – de altfel, cea care m-a invitat, în 1997, să devin parte a echipei de bibliotecari (mai întâi, vara, am urmat un stagiul de practică; ulterior, am ajuns să îmbin viața de studentă cu activitatea în bibliotecă). Îmi transmitea, cu multă responsabilitate, în 2013, următorul mesaj: „Dragostea pentru această instituție, dorința de a face ca Biblioteca Municipală să devină instituția vizibilă și necesară chișinăuienilor, instituția-promotor, instituția-inițiator în domeniul biblioteconomic”¹, menționând că acestea au fost principiile și sentimentele care au ghidat-o și pe Daria Harjevschi, pe parcursul activității sale.

¹ *Testament*, rostit la 11 iunie 2013 de către Lidia Kulikovski către Mariana Harjevschi. In: KULIKOVSKI, Lidia. Adio Bibliotecă Municipală : [mesaj în fața colectivului la plecarea din funcția de director general BM cu *Testament* noului director]. BiblioPolis. – 2013. – Vol. 48, Nr 2. – pp. 72-75.

Printre primele eforturi de portretizare a Dariei Harjevschi pe paginile revistei *BiblioPolis*, descopăr două articole: unul care a vizat direct activitatea Dariei Harjevschi, celălalt se referă la ea doar tangențial. Scriitorul Vasile Malanețchi relatează, în nr. 4 din 2000, în articolul său *O scrisoare a Dariei Harjevschi adresată lui M.M. Koțiubinski*¹ despre un episod din activitatea Bibliotecii Publice din Chișinău, care a avut loc în 1900, iar Miroslava Metleava remarca similitudinile dintre activitatea Bibliotecii Publice Orășenești și a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, la o distanță de un secol, prin prisma reușitelor Lidiei Kulikovski.

Mărturisesc că ulterior, în demersurile mele de investigare, deși nu am scris la modul direct despre această personalitate, totuși nutream un interes de a descoperi mai multe despre profilul managerial și despre modul în care a reușit să conducă Daria Harjevschi această instituție importantă a orașului Chișinău. Deseori, răsfoind materiale de arhivă sau dialogând cu bibliotecari, istorici, colectam date, informații care, iată, astăzi îmi ajută să scot în evidență și alte aspecte importante din viața și activitatea Dariei Harjevschi.

Ziarele vremii anunțau despre încetarea din viață a acestei personalități, iar soțul Ivan Harjevschi scria în necrolog: „S-a stins [de ateroscleroză] în dimineața zilei de 28 iunie 1934. Corpul neînsuflit va fi scos din casa unde a locuit (str. Sadovaia 8/22, astăzi str. A. Mateevici) și dus spre Biserica Cimitirului (astăzi Cimitirul Central) pe 29 iunie, ora 4:00, seara. În mormântarea va avea loc pe 30 iunie, după liturghia de la ora 12:00, ziua”. În preambulul textului, soțul îndurerat de plecarea Dariei Harjevschi, care timp de 39 de ani a activat în funcția de director al Bibliotecii Publice Orășenești (în perioada 1884-1923), anunța că, în acea zi de doliu, se stabilise de a închide biblioteca, un gest care astăzi ar însemna coborârea în bernă a drapelului.

O bună parte din intelectualitatea orașului Chișinău regreta plecarea Dariei Harjevschi, basarabeanca cu o fire modestă, dar plină de bunătate, deschisă spre dialog și animație culturală într-un oraș multicultural. În presa vremii, în 1934, A. Voliskii semnală despre dorința sa ca viitorul să facă dreptate și să fie scrisă o monografie dedicată Dariei Harjevschi. Orașul nutrește respect față de această personalitate care a creat o bibliotecă de prim rang

¹ M.M. Koțiubinski a fost, în perioada 1892-1897, membru al Comisiei de studiere a filoxerei în Basarabia și Crimeea, prieten cu Alexe Mateevici.

(rus.: «первообразную библиотеку»), atât prin cantitatea cărților pe care a reușit să le aducă prin donații, achiziții, cât și prin alte preocupări care reies din talentul Dariei Harjevschi. „Ea a trăit prin ea, iar biblioteca a trăit datorită ei” (rus.: «она жила ею, и библиотека жила ей»), scria jurnalistul A. Voliskii. Obținuse, până la Cel de-al Doilea Război Mondial, ca Biblioteca Publică Orășenească să dețină locul trei printre bibliotecile publice ale orașelor din Gubernie. Interacțiunea ei cu generația de tineri cititori crea un adevărat eveniment la bibliotecă. Era prezentă mereu la evenimentele mondene organizate în urbe și aceasta demonstra că e o persoană de o rară inteligență. Se remarcă Daria Harjevschi și prin exigența cu care trata modul de organizare a lecturii în bibliotecă. În spiritul vremii, directoarea, obișnuia să potolească larma din sală sau să solicite aranjarea corectă a cărților la raft. Cu o ambiție de nestăvilit, Daria Harjevschi reușește să convingă autoritatea locală să susțină ideea extinderii bibliotecii prin deschiderea, în 1891, a Secției de împrumut, iar în 1900 – prin deschiderea Bibliotecii pentru Copii „A. Pușkin”.

Orașul nutrește respect față de această personalitate care a creat o bibliotecă de prim rang (rus.: «первообразную библиотеку»), atât prin cantitatea cărților pe care a reușit să le aducă prin donații, achiziții, cât și prin alte preocupări care reies din talentul Dariei Harjevschi. „Ea a trăit prin ea, iar biblioteca a trăit datorită ei” (rus.: «она жила ею, и библиотека жила ей»), scria jurnalistul A. Voliskii.

„Primește o sută de cărți¹ și lasă o sută de mii de volume!”, anunța Gheorghe Bezviconi în *Comemorarea regretatei Daria Harjevschi*, articolul publicat în *Viața Basarabiei* din 26 septembrie 1934. După trei luni de la decesul directoarei, Secția Culturală a Organizației Femeilor Basarabene a

organizat o ședință la care au participat mai multe personalități ale orașului, printre care Elena Nițescu, deja nou-numita directoarea a Bibliotecii Publice Orășenești, prof. A. Koțovski și viceprimarul Cezar Stoika. Au fost menționate multiplele ei inițiative de promovare a cărții. „Cunoștea și iubea cartea, era o persoană-enciclopedie”, scriau contemporanii Dariei Harjevschi. Colecția *Bessarabiana* deținea carte rară (din păcate, în cele din urmă, prădată). Societatea amatorilor de artă dramatică, întemeiată de ea, avea la acea vreme cea mai bună trupă de artiști amatori, printre

¹ Metaforic vorbind, în sens de „puține”. În *Юбилейный сборник кишиневской библиотеки*, se menționează că bibliotecara Ana Kurkovskaia transmite administrației orașului cartea de inventar a bibliotecii, care însuma în total 8073 de exemplare.

care strălucește și talentul acestei atotcuprinzătoare femei. Caută să influențeze lumea închisorilor așa încât duminicile organizează lecturi publice, iar în cadrul Câmpului sportiv „Ciclodrom” modera aparițiile teatrului în aer liber, inclusiv carnavalul și serbările cu lupte de flori. Cezar Stoika, viceprimar al orașului Chișinău, responsabil de problemele culturii urbane, el însuși poet, și-a exprimat nădejdea că „în viitorul apropiat, decedatei frunțașe i se va ridica un monument”.

Câteva aspecte ale vieții culturale a Chișinăului, așa cum le-a văzut unul din contemporanii epocii interbelice, avocatul și artistul A.I. Dașkov, reprezintă o sursă de luat în considerație pentru cunoașterea personalității Dăriei

Harjevschi. Din *Amintiri. Eseuri*

basarabene (rus.: *Воспоминания*.

Бессарабские очерки), scrise în anii

1940 – începutul anilor 1950, des-

prindem detalii din activitatea Bibliotecii Publice Orășenești din

Chișinău, dar și emoția adusă de evenimentele culturale anima-

te de Dăria Harjevschi. Cu o echipă dedicată, cea de bibliografi

și bibliofili (Tamara Lozinschii, N. Tolaceovskii, Gh. Bezviconi),

biblioteca funcționa „precum un mecanism ideal al unui motor

– precis, rapid, sigur” (rus.: «Как идеальный механизм каково-

нибудь мотора – четко, быстро, уверенно»). La fel, A.I. Dașkov

a fost impresionat și de practicile aplicate de bibliotecă, în mod

special de cataloagele alfabetice, dar și de celelalte fișiere din bibli-

otecă. O calitate a bibliotecii era ordinea și acuratețea, liniștea și

siguranța. Fusesse fascinat de vastitatea colecțiilor de carte pe care

le găsisese în domeniul dreptului. Iată cum își exprima admirația:

„Nu e surprinzător să găsim o raritate aproape bibliografică, pre-

cum *Studii penale și politice* ale lui Nekliudov, la periferia orașu-

lui de provincie și nu în Bibliotecile Publice din Sankt Petersburg

sau Muzeul Rumianțev din Moscova. A fost, desigur, un fenomen

neobișnuit, explicația căruia trebuie căutată doar în vasta cultură

a conducerii bibliotecii” (rus.: «Это было-бы не удивительно в

Публичных библиотеках из Петербурга или Румянцевского

Музея в Москве, но в окраинном губернском городе найти

почти библиографическую редкость, как Неклюдов *Уголовно-*

политические этюды.... было, разумеется, явлением нео-

бычным, объяснения которому надо искать только в широ-

ком культурном руководстве библиотеки»). Un aspect ce l-a

O calitate a bibliotecii era ordinea și
acuratețea, liniștea și siguranța.

sensibilizat pe A.I. Dașkov a fost și colaborarea cu Societatea amatorilor de artă dramatică „prin organizarea Clubului amatorilor artei”, menționând despre prezența activă a Dariei Harjevschi în acest club. În acest sens, interesante sunt observațiile sale privind participarea unor actori profesioniști, care au vizitat Chișinăul: M.G. Savina, V.F. Kommisarjevskaja, V.N. Davâdov și alții. În scri-

Multiplele domenii de implicare a Dariei Harjevschi, atât în viața culturală, cât și în cea socială a orașului Chișinău, ne permite să conchidem că distinsa directoare a fost o personalitate marcantă, care a contribuit enorm la dezvoltarea vieții cultural-educative a urbei.

erile sale memorialistice, același autor este profund mișcat de literatura dedicată acestui domeniu. Aici reperăm reviste precum: *Artistul*, *Teatr*, inclusiv publicații ale câtorva agenții teatrale precum cea a lui S.F. Rassohina. Este de remarcat elogiul adus bibliotecii: „Era cu neputință să numești cel puțin o piesă din repertoriul teatral rusesc de atunci (originală sau tradusă) care

să nu fie de găsit în secția de teatru a colecției bibliotecii” (rus.: «Трудно было назвать хоть одну пьесу тогдашнего русского театрального репертуара (оригинальную или переводную), которую нельзя было бы найти в драматическом отделе фонда библиотеки»).

Dincolo de activitatea Dariei Harjevschi în cadrul bibliotecii, aceasta era des implicată în activități de caritate, scria P. Crușevan pe paginile ziarului *Bessarabeț* din 1905. Membră activă a Asociației de caritate „Bessarabeț”, reușea, alături de alte personalități, precum Iu. Kononovici, E. Kiriakov, C. Tverdohleb etc. să colecteze bunuri, alimente pentru familiile vulnerabile. Generozitatea și disponibilitatea Dariei Harjevschi de a ajuta și învăța pe cei nevoiași se întâmpla în cadrul Casei de ajutor («Дом помощи»), unde oferea cursuri de menaj (de exemplu, învățau să coase, să facă menaj etc. [rus.: «обучаются шитью, кройке, рукоделью и домоводству»]).

Multiplele domenii de implicare a Dariei Harjevschi, atât în viața culturală, cât și în cea socială a orașului Chișinău, ne permite să conchidem că distinsa directoare a fost o personalitate marcantă, care a contribuit enorm la dezvoltarea vieții cultural-educative a urbei.

Referințe bibliografice:

1. *Comemorarea regretatei Daria Harjevschi*. In: Viața Basarabiei, nr. 547, 26 septembrie, 1934.
2. *В Кишиневе успешно действует Благотворительное Общество Бессарабец*. In: Бессарабец, № 26, 1905. – с. 3
3. ВОЛЬСКИЙ, А. Д. *Харжевская*. In: Arhiva națională a Republicii Moldova. Fond 792. Inv. 1. U.P. nr. 22.
4. ДАШКОВ, А. И. *Воспоминания. Бессарабские очерки*. In: ANRM. F. 7983, inv. 1, d. 19.
5. *Семейное торжество*. In: Газета Бессарабии, № 3, 3 января, 1920. – с. 5.

SPAȚIUL ROMÂNESC ÎN OPERA LUI JORGE LUIS BORGES

*Maria PILCHIN,
scriitoare, redactor BM*

Rezumat: În acest articol am parcurs câteva cazuri de deschidere borgesiană spre lumea estică. Am avut în vedere mai ales cazul spațiului românesc. Descoperirea spațiului moldovenesc (chiar dacă la nivelul unui lexem topografic) ne-a făcut să avem acea „tresărire” pe care o are cercetătorul atunci când se „regăsește” într-o carte celebră. Geografia estică a textului e relativ incertă la Borges, se explică prin faptul că e o topografiere a unui spațiu necunoscut, nevizitat. Altceva însă surprinde, anume acele intuiții atât de apropiate de realitatea acestui spațiu. Astfel, cunoașterea altor culturi demonstrează relativitatea realității, așa cum valorile, componentele culturale și modelele existențiale ale celuilalt sunt diferite. Această relativizare a propriului spațiu cultural nu demontează însă o identitate, ci consolidează procesul de identificare. Astfel, interpretarea unei lumi străine într-un text literar este un exercițiu necesar și util de alteritate.

Cuvinte-cheie: spațiu cultural, distanță, apropiere, alteritate literară, literatură comparată.

Abstract: In this article, we have covered some cases of Borges' openness to the Eastern world. We considered especially the case of the Romanian space. The discovery of the Moldovan space (even if at the level of a topographic lexeme) made us have that “startle” that the researcher has when he “finds” himself in a famous book. The eastern geography of the text is relatively uncertain in Borges' work, because it is a topography of an unknown, unvisited space. However, something else surprises, namely those intuitions so close to the reality of this space. Thus, the knowledge of other cultures demonstrates the relativity of reality, just as the values, cultural components and existential models of the other are different. However, this relative perspective on one's own cultural space does not dismantle an identity, but strengthens the identification process. Thus, the interpretation of a foreign world in a literary text is a necessary and useful exercise in otherness.

Keywords: cultural space, distance, proximity, literary otherness, comparative literature.

În *Evaristo Carriego*, Borges pune în discuție „mănuirea cuvintelor ce exprimă depărtarea”. Astfel, lexemele trădează o încercare de raportare la lumea geografică și ideatică, ultima fiind

determinată și de prima. Distanțarea geografică poate servi atât unei respingeri, cât poate contribui și la apariția tentației de alteritate. O constată și culturologii care observă deschiderea spre culturile îndepărtate și reticența față de cele proxime. Tema fundamentală a conflictului e, de obicei, altceva, un punct terț: o întâmplare istorică, un teritoriu adjudecat, o mitologie comună antagonică etc. Unii cercetători precizează că există și o distanțare istorică de „sine” în unele cazuri. Spațiul și identitatea sunt astfel de multe ori în strânsă legătură.

Ne-am propus să identificăm în opera și biografia lui Borges „întâlnirile” cu spațiul românesc pe care le-a avut scriitorul argentinian. Ne-am propus o apropiere de un autor din perspectiva proximității culturale, un fel de „autolecturare” a propriei culturi în opera unui mare autor universal. Suntem fascinați de faptul că Borges a „cunoscut” românitatea literară și a apreciat-o. Deschiderile lui spre universal nu puteau să nu producă această interacțiune. Estul mereu a fost o tentație borgesiană. Astfel, peste meridiane, paralele, traversând ecuatorul, conceptele borgesiene despre „noi” s-au adevărat a fi dintre cele mai fericite.

Acum trei decenii, când se năștea generația mea, Mircea Martin scria o carte despre complexul Călinescu al literaturii române. Astăzi, putem constata că aceste complexe culturale, radiate de vreun nume literar, au fost depășite, chiar și complexul eminescian fiind marginalizat sau transformat printr-o relație de revizitare postmodernă. Complexul literaturii române, cu atât mai simțitor al celei basarabene, este astăzi unul de ordin geografic (o geografie care te scoate pe din afara canoanelor occidentale ale literaturii).

Într-o cercetare consecventă a literaturii, vine o etapă în care literatura este receptată ca o sinteză a mai multor elemente istorice, sociale, culturale, filosofice și artistice. Este momentul (re)gândirii literaturii, care se prezintă nu ca o simplă sumă de texte, ci ca un strat intelectual al existenței umane.

Este momentul în care cercetătorul intuiește literatura și viața unei societăți prin prisma raportului bidirecțional dintre cauză și efect, când realizează că un spațiu cultural își produce cărțile, care, la rândul lor, produc

Într-o cercetare consecventă a literaturii, vine o etapă în care literatura este receptată ca o sinteză a mai multor elemente istorice, sociale, culturale, filosofice și artistice. Este momentul (re)gândirii literaturii, care se prezintă nu ca o simplă sumă de texte, ci ca un strat intelectual al existenței umane.

acest spațiu cultural. Astfel, fiind depășite limitele literaturilor naționale, mai târziu cele ale eurocentrismului literar, iminentă este dorința de a părăsi și tradiționalul literaturocentrism. Această dorință se explică prin interdisciplinaritatea și transdisciplinaritatea pe care și-o propune paradigma postmodernă, deloc nouă, dacă am raporta-o la cea din Antichitate. Această interdisciplinaritate anunțată nu vine din moda intelectuală a timpului ce-și propune descoperirea noului și ineditului, spargerea unor canoane, pentru crearea altora. Ea vine ca o evoluție firească a unei cercetări, ca o necesitate anunțată de o căutare febrilă a unor răspunsuri ce și-ar (re)formula întrebări pe potrivă. Jacques Le Goff, în cartea *Europa explicată tinerilor*, constata că „originalitatea continentului european vine de la geografie. (...) Europa, ca și alte continente, este fiica geografiei și a istoriei” [6, p. 12]. Nu poate să nu ne intereseze această definiție spațial-temporală a continentului care ne conține.

În poemul *Acela*, descoperim la Borges „un cult pentru Orient, ne-mpărtășit/ de-nvălmășite neamuri ce trăiesc/ în locu-acela” (volumul *Cifru*, 1981). O mie și una de nopți, eseul borgesian despre una din marile cărți ale literaturii arabe, promovează, însă, ideea-axiomă că „noțiunile de Orient și Occident sunt generali-

zări” [4, p. 251]. În *Cărțile și noaptea*,

Borges constată imposibilitatea definițiilor: „Acum să examinăm cuvintele

Orient și Occident, care sunt atât de interesante, încât cu toții simțim imediat că nu am putea să le definim. Cu

ele se întâmplă ceea ce Sf. Augustin spunea, referindu-se la definirea timpului. «Ce este timpul? Dacă nu sunt

întrebat, știu; dacă sunt întrebat, nu mai știu». Ce sunt Orientul și Occidentul? Dacă sunt întrebat, nu știu” [3, p. 50]. Nu putem

să nu fim de acord și cu argentinianul, doar că, luate în particular, cele două poluri ale lumii ne determină categoric în felul nostru de a fi și a ne reprezenta. Prezența estului se simte, și acest lucru nu poate fi ignorat! Rămânem în așteptarea revelației Estului ce s-ar produce în Vest, dar e o chestiune de timp. Un timp care va pune în valoare și „studiul relațiilor literare Est/Vest (...) relații care pot fi privite ca tot atâtea puneri «în paralel» ale unor ansambluri în același timp diferite și comparabile” [4, p. 30].

Borges era un cosmopolit declarat.
„Iubesc toate țările și pe toți scriitorii
pe care i-am citit (și sunt mulți pe
care nu i-am citit niciodată și care
emană totuși o anumită influență
asupra mea)”

Borges era un cosmopolit declarat. „Iubesc toate țările și pe toți scriitorii pe care i-am citit (și sunt mulți pe care nu i-am citit niciodată și care emană totuși o anumită influență asupra mea)” [2, p. 13] – iată verdictul cultural pe care și-l

dă. Tot el afirma: „Cred în înțelegere. Nu cred în țări. Țările sunt o greșeală. O superstiție” [2, p. 89], „nu mă interesează naționalitatea. Este o superstiție” [2, p. 126], „patria este un act de credință” [4, p. 258]. Unica soluție personală este cea din poemul *Elogiul umbrei*: „Dinspre Apus și Răsărit, din Miazănoapte și din Miazăzi,/ se-adună drumurile care m-au adus/ la centrul meu secret” (volumul *Elogiul umbrei*, 1969), care este unul literar, căci „divinizez toate literaturile” [2, p. 81].

Ne cunoaștem prin intermediul altora, așa cum „subiectul nu se va cunoaște niciodată complet pe sine” [5, p. 67]. În epoca diversității culturale (fie realizabile, fie pretinse), această idee e un truism. Or, la răscrucile Apusului și Răsăritului, românului, în cazul particular, basarabeanului nu îi rămân decât comparațiile, asemănările, diferențele și confruntările care vin din „schimburi de lovituri și schimburi de culturi”, în formula lui Jacques Le Goff.

Lecturile (literatura) sunt simptomatice. Mai bine zis, stările pe care le provoacă ele indică unele stări latente, nebănuite ale minții, ale eului gânditor. Felul în care citim ne caracterizează, aceasta este și un exercițiu de identitate și identificare. Oare ce simte un cititor inter-riveran când găsește în *Moș Goriot* o mențiune a orașului Odessa?! Se gândește el oare dacă marele realist francez a mutat degetul pe hartă, pentru a se întreba ce lume populează spațiul mai la vest de acest oraș de pe țărmul mării? Moș Goriot (personajul lui Balzac), care făcea comerț cu grâu adus de la Odessa, știuse despre noi?! Aceeași întrebare apare și când citești la Borges despre odesitul Isaac Babel.

Tot în *O mie și una de nopți*, aflăm că „un eveniment capital în istoria națiunilor occidentale este descoperirea Orientului” [4, p. 243]. Or, spațiul estic este prezent în opera borgesiană. „Tema trădătorului și a eroului” narează că „acțiunea se petrece într-o țară oprimată și tenace: Polonia. Irlanda, Republica Veneția, un stat sud-american sau balcanic...”. Oare cum își imagina Borges un stat balcanic? În *Celălalt*, găsim și referința la un „volum broșat

Lecturile (literatura) sunt simptomatice. Mai bine zis, stările pe care le provoacă ele indică unele stări latente, nebănuite ale minții, ale eului gânditor. Felul în care citim ne caracterizează, aceasta este și un exercițiu de identitate și identificare.

despre obiceiurile sexuale proprii popoarelor balcanice”. Or, topografierea de către Borges a lumii balcanice ne anunță o apropiere de departe a alterității sud-americane/cosmopolite de noi. Și acest „noi” este unul cumulativ, unul care reiese dintr-o identitate (est) europeană.

Borges s-a format sub influența limbii spaniole (care, *volens-nolens*, i-a impus o mentalitate, în formula lui Cioran). Astfel, prin intermediul spaniolei, el va gusta din aspectul oriental al ei și, probabil, datorită acesteia va sesiza elementele orientale din alte culturi (persană, arabă, spaniolă, chineză, japoneză și chiar română). Cultura românească este și ea marcată de orientalizitate în măsura în care a cunoscut, ca și spaniolii, o influență musulmană, adică acea turcească. Astăzi spațiul românesc este la fel marcat de orientalizitate, de acel „Vestul și Restul”, tocmai prin „rest” avându-se în vedere partea europeană proximală Vestului.

În prefața la studiul său *Literatura generală și comparată*, Daniel-Henri Pageaux sublinia că originalitatea culturii române, poziția ei privilegiată la întrepătrunderea a trei zone culturale (latină, slavă și germanică) nu mai trebuie demonstrate [8, p. 10]. De-a lungul istoriei, trăsăturile de mai sus au fost fie handicapuri, fie atuuri. Întâlnirea cu celălalt presupune comparația și diferența, distanțarea și apropierea, întrepătrunderea și influența reciprocă – iată ce sugerează Pageaux. Putem conchide că diferențierea este tot atât de esențială ca și asemănarea, varietatea ca și unitatea.

În *Tlön, Uqbar, Orbis tertius*, aflăm de la Borges că „să explici (ori să judeci) un fapt înseamnă să-l unești cu altul”, adică să-l compari. Într-o scrisoare adresată jurnalistului și scriitorului argentinian, Orlando Barone (n. 1941), întrebam despre Borges, pe care Barone l-a cunoscut și intervievat, și constatam că spațiul basarabeian putea fi receptat de domnul Barone (care auzea pentru prima oară despre Republica Moldova) doar printr-o referință la România și fosta URSS. Printr-o reacție firească, poate exagerată, ne-am întrebat: a știut Borges despre existența spațiului românesc?!

Referindu-se la J.L. Borges, nobilistul, tot îngânând din când în când pentru sine „peste vârfuri trece luna” (Borges a învățat o baladă în limba română), Darie Novăceanu vorbește despre faptul că Matei Călinescu (1934-2009) face o constatare surprinzătoare în *Borges și „cântecele cobzarului”*: o amintire, unde povestește cum l-a cunoscut la o recepție pe Borges, care și-ar fi amintit

de niște poeme populare românești, traduse în franceză de Elena Văcărescu (*Les chants du cobzar*), pe care le-a citit la 16 ani și era în stare să le declame la vârsta de 81 de ani. E vorba de o descendentă a boierilor Văcărești, care a fost exilată în Europa și care, în pofida sortii sale nedrepte, a făcut pentru cultura românească ceea ce numim azi promovare culturală. Cântecel populare românești din ciclul *Cântecel cobzarului* au fost transformate la Paris într-un libret de operă *Le Cobzar* (1912). Pe această cale le-a și cunoscut Borges.

Când citeam pentru prima dată despre această întâmplare cu Borges și balada românească, înclinam a crede că e vorba de o fabulație venită din dorința noastră de a ne apropia de marele argentinian. Însă, ca o

Borges a avut, într-adevăr, un interes aparte pentru români și limba română, o curiozitate culturală pentru noi, latinii.

confirmare a celor de mai sus, în *Cu Borges în China: o amintire*, Willis Barnstone ne povestește: „Într-o seară, în primăvara anului 1976, în casa mea din Bloomington, l-a cunoscut pe un prieten de-al meu, Matei Călinescu. Când Borges a descoperit că Matei Călinescu este de origine română, i-a povestit că în 1916 citise, la Geneva, cartea unei obscure scriitoare românce. Ea scria în limba franceză. Într-un poem într-un stil pseudo-folcloric presărase în textul francez câteva cuvinte românești netraduse pe care el nu le înțelese. L-a întrebat pe Matei Călinescu dacă n-ar dori cumva să i le explice. Apoi, de parcă ar fi avut cartea în față, a recitat o lungă baladă, într-o limbă pe care nu o cunoștea, pe care o citise cu patruzeci și nouă de ani în urmă”. Or, întâlnirea lui Borges cu spațiul nostru cultural, într-adevăr, a avut loc. Și nu doar printr-o baladă învățată.

Borges a avut, într-adevăr, un interes aparte pentru români și limba română, o curiozitate culturală pentru noi, latinii. Iată ce mărturisește Sorescu, după ce s-au întreținut: „Am avut, de altfel, privilegiul de a sta mai mult în preajma sa, bucurându-mă de oarecare simpatie. Poate că reprezentam o lume mai puțin cunoscută, că scriu într-o limbă neolatină, incitantă pentru marea-i curiozitate, deschisă tuturor orizonturilor. Mă întreba ce au dat în românește anumite cuvinte din latină. Mă recunoștea după glas. Îmi zicea «il romeno»” [12, p. 20]. Iată un fragment din acel dialog: „B.: Cum se spune lună în românește? – S.: Luna. – B.: E mai frumos decât selene” [12, p. 21].

Și lecturile lui nu se limitau la Elena Văcărescu. În același dialog, avut cu Sorescu, a întrebat, la un moment dat: „B.: Am citit o poetă română... cum o chema? (Gândul îmi zboară la câteva poete posibile... Oare care dintre ele?). – B.: Carmen Sylva? – S.: A, da. Ați citit-o probabil în nemțește... – B.: De mult, de mult”.

Valeriu Pop, traducătorul câtorva conferințe ținute de Borges, povestește, în *Borges și orientalii*, o întâmplare fericită din viața sa literară: „Fiind don Gualberto unul dintre admiratorii care-i formau lui Borges un entuziast anturaj-gază, în timpul vizitelor sale în Uruguay, m-a dus în camera unde scriitorul aștepta anunțul de începere, s-au îmbrățișat și m-a prezentat: «Iată un amic de-al meu, din România, aflat cu treburi pe aici». El a înclinat puțin capul, m-a «privit» cu ochii lui încețoșați, larg deschiși, de orb, mi-a întins mâna. «Sunt bucuros să vă salut, domnule. Vă imaginați că nu am prea des ocazia să întâlnesc români. Dar despre țara dumneavoastră, cu numele atât de frumos, atât de latin de «România», am putut afla lucruri de laudă. Vă felicit și vă invit să ascultați ce poate scorni un nevăzător ca mine...» [10, p. 138].

Tot Valeriu Pop dă o notă interesantă la *Poezia sau frumusețea ca senzație fizică*. E vorba de o observație făcută de criticul A.M. Vinelli, la câteva zile după conferință: „Chiar și în eroare, erudiția lui Jorge Luis Borges este totdeauna prodigioasă... În recenta conferință *Despre Poezie*, Borges a afirmat următoarele: «...Voi cita acum trei orațiuni, care, cred, sunt ale unor marinari *fenicieni*... dintr-o povestire de Kipling». Este necesară o erată, precizează Vinelli: „Din cei trei marinari (mai exact, căpitani) numai primul, Quabil, este *fenician*; al doilea, Sulinor, este Dunărean din Dacia, regiune istorică ce corespunde teritoriului actual al României, iar ultimul, Betico, tânăr spaniol, probabil din insulele Baleare” [3, p. 47]. Spațiul dunărean apare la Borges nu o dată. În poemul *Descartes* din volumul *Cifru* (1981) găsim: „Noaptea coboară peste Dunăre”, iar în eseul *Metafora* citim: „În naufragii, în timpul scufundării corabiei, marinarii de pe Dunăre se rugau: «Dorm; după aceea văslivoi din nou»”. Aici apare atitudinea tracică și ulterior dacică, față de moarte ca față de somn.

Andrei Ionescu în *Borges în conștiința criticii* menționa că „semnificativ pentru universalitatea lui Borges, și, în același timp, pentru deschiderea și receptivitatea spiritului românesc este faptul că John Updike ia hotărârea să-l citească atent pe Borges, pe când se afla în vizită în țara noastră, din gura unui critic român” [7,

pp. 191-192]. John Updike, cel care a contribuit la promovarea lui Borges în Occident, va confirma că o împrejurare favorabilă l-a îndemnat să-l citească pe Borges cu seriozitate: o observație făcută în România unde Borges a fost elogiât de un tânăr critic, pe un ton, pe care el, mai puțin înainte, îl rezervase lui Kafka.

În poemul *Jocul de truco* (volumul *Fervoarea Buenos-Airesului*, 1923), versul „Înăuntru se află o țară ciudată” configurează o existență în care viața apare ca un joc de cărți, ca o țară străină pusă pe masă.

Mai jos, ne vom referi la geografie ca un joc de hărți, un truco cu meridiane și paralele, cu idei și concepte, cu mentalități și diferențe umane.

În *Texte captive*, Borges se referă la scriitorul Isaac Babel: „Nació en las catacumbas irregulares del escalonado puerto de Odessa a fines de 1894.

Irreparabilmente semita, Isaac es hijo de un ropavejero de Kiev y de una judía moldava” [*sublinierea noastră*]. Traducerea românească perpetuează originalul: „S-a născut în catacombele neregulate ale portului cu trepte Odessa, la sfârșitul lui 1894. Iremediabil semit, Isaac e fiul unui vânzător de haine vechi din Kiev și al unei evreice din **Moldova**” [*sublinierea noastră*] [4, p. 486]. Traducerea rusească, însă, pare să „redacteze” originalul: «Он родился в конце 1894 года среди кривых катакомб Одессы, порта, ступенями сбегающего к морю. Непоправимый семит по рождению, Исаак появился на свет в семье старьевщика из Киева и еврейки с **Молдованки**» [*sublinierea noastră*] [13, p. 123]. Astfel, în traducerea rusească apare toponimul „Moldovanka” și nu „Moldova”, care ne trimite la partea istorică a orașului Odessa de unde și era mama scriitorului Babel.

Asistăm la o comprimare sau o dilatare geografică în textul borgesian: fie Moldova se reduce la un cartier al orașului Odessa (Moldovanka), un ghetou evreiesc al urbei odessite, cum citim în sursele englezești, fie Moldova se extinde până la orașul cu nume odiseic de pe litoralul Mării Negre. Un lucru e cert: nu asistăm la o mistificare ca aceea din *Tlön, Uqbar, Orbis tertius*, unde citim: „În zadar a cercetat atlase, cataloage, anuare de societăți geografice, memorii ale călătorilor și istoricilor; nimeni nu fusese în Uqbar”. Moldova borgesiană are hotare slab conturate, fapt ce ne face să

Sunt bucuros să vă salut, domnule.
Vă imaginați că nu am prea des
ocazia să întâlnesc români. Dar
despre țara dumneavoastră, cu
numele atât de frumos, atât de latin
de «România», am putut afla lucruri
de laudă.

gândim că, luată în sens istoric și geografic, Moldova e un spațiu, într-adevăr, cu granițe mobile și aceasta lasă loc unor erori și interpretări (spre exemplu, lucrând la acest studiu, pe un site despre un poet argentinian cu rădăcini basarabene, am găsit că Republica Moldova, în prezent, face parte din România).

În nota documentar-entuziastă a lui Guillermo Vega Zaragoza, apărută în revista mexicană *Jornada Semanal* din 9 septembrie 2001, găsim o dezvoltare a acestei descendențe moldave a lui Babel care este prezentat drept „Hijo de un ropavejero de Kiev y de una judía moldava, Isaak Emmanuilovich Babel (Odessa, Ucrânia, 1894) nació en el barrio judío de La Moldavanska, una de las regiones rusas con mayor concentración hebrea...”, ceea ce ne face să deducem o soluție intermediară: mama lui Isaac Babel e o evreică de origine moldavă, adică română, din Moldovanka, cartierul odessit (cu toponimul deformat Moldavanska, după cum citim în textul apărut mai la sud de ecuator).

Toponimul, ca o memorie istorică conservată, ne amintește că a existat totuși o colonie românească în acele locuri, care până la sfârșitul secolului al XVIII-lea a fost o localitate independentă fondată de românii care au venit să construiască pentru otomani cetatea Yeni Dunya. Aflăm acestea dintr-un studiu realizat la Universitatea din Toronto de către cercetătoarea Tanya Richardson: „However, adjacent to the new official locality, a certain Moldovan colony had already existed, which by the end of 18th century was an independent settlement known under the name of Moldavanka. Legend has it that the settlement predates Odessa by about thirty years and asserts that the locality was founded by Romanians who came to build the fortress of Yeni Dunya for the Ottomans and eventually settled in the area in the late 1760^s, right next to the settlement of Khadjibey (since 1795 Odessa proper), on what later became the Primorskii Boulevard” [11, p. 110].

Traducătoarea în portugheză a operei lui Babel, Nailia Baldé, îl anunță un autor al unui limbaj autentic în *Povestiri din Odessa*, cu o rusă presărată cu lexeme din ucraineană, idiș, moldovenească, franceză, vechea ebraică etc. Or, lexemele și realitățile românității celei mai estice (mai ales cele basarabene) puteau ajunge la Borges nu doar prin *Cântecele cobzarului*, ci și prin textele lui Isaac Babel, care, onomastic, anunță un amestec, așa cum Babel e numele ce în pronunția evreilor așkenazi înseamnă „originar din

Babilon”, conținând astfel, biografic și prin întreaga operă a scriitorului odessit, un „Babel” cultural și lingvistic. La aceasta se referă Harold Bloom în al său *Canon occidental* când spune: „Borges a scris un articol despre viața lui Babel, a cărui operă (și nume) l-au fascinat probabil” [1, p. 465].

Parcă continuând tema babelică, Volodia Teitelboim, care are și o ascendență basarabeană, în cartea sa *Los Dos Borges* (1996), se referă la familia bilingvă a lui Borges, subliniind că în copilărie Borges a trăit „amestecul limbilor. În interiorul lui se înălța Turnul Babel”. Dar cu timpul, constată Teitelboim, engleza bunicii după tata și spaniola vorbită acasă s-au împăcat, engleza ajutând la îmbogățirea vocabularului de scriitor [14, pp. 20-21]. Or, în cazul lui Borges xenoglosia, acel caz când o anumită limbă străină poate fi înțeleasă de o altă persoană care cunoaște această limbă, nu ține de două limbi concomitent, așa cum acestea îi erau intime.

Istoria prezintă lumea ca pe o proiecție mentală. La fel o face și literatura, doar că cea din urmă nu încearcă să ascundă acest fapt. Lumea noastră, în concepția lui Borges, nu e decât un amestec inexplicabil de real și imaginar. Lumea lui Borges e o bibliotecă, cu cotoare materiale și lumi ficționale conținute de ele – aici subiectul cunoașterii pare să fi fost anunțat la marele început și cel care l-a anunțat a uitat să mai revină, iar literatura are un subiect unic cu diferite variații; autorul rescriind și adaptând la contemporaneitate aceeași literatură, folosind metoda simulacrului, a jocului cu sedimentările culturale, și a creării unui produs de mozaic. Această scriere (cu multe tăceri tănuite) formează textul unui *fiction* sau *faction* intitulat „Biblioteca din Babel”.

Borges are un poem dedicat lui Nicolaus Olahus: „Venit-a în Italia să-și afle/ La greaua-i apăsare mângâierea/ Și-atunci povestea neamului a scris-o/ Din țara lui, purtându-l în legendă” (*Olahus Magnus (1490-1558)* din volumul *Moneda de fier*, 1976). Modalitățile de conceptualizare a spațiului cultural românesc în opera lui J.L. Borges țin de anumite contacte personale pe care le-a avut Borges cu oameni de cultură din România (Matei Călinescu, Valeriu Pop), de cunoștințele sale culturale (Elena Văcărescu și *Les Chant du cobzar*), de anumite toposuri geografice (Dacia, Dunărea, Balcanii), de ideologii (comunism, socialism) și de dimensiunea iudaică a spațiului românesc (mama odessitului Isaac Babel care era o „judăia moldavă”), scriitori și oameni de cultură din Argentina care s-au născut în Basarabia (Samuel Glusberg

(1898, Chișinău – 1987, Buenos Aires), Jacobo Fijman (1898, Orhei, Basarabia – 1970, Buenos Aires), León Dujovne (1898, Movilău – 1984, Buenos Aires), care erau cumva purtătorii indirecti ai acestui spațiu cultural și unii dintre ei chiar colaborând cu Borges la unele reviste argentinieni).

Viziunea lui Borges asupra spațiului nostru, în particular, și asupra lumii, în general, e una, cu siguranță, cosmopolită: „Atlase, enciclopedii, Orientul/ Și Occidentul, veacuri, dinastii,/ Simboluri, univers, cosmogonii/ Zadarnic îmi oferă. Pasu-mi lentul/ În urma mea penumbra o încearcă,/ Și drum îmi fac cu bățul nedecis,/ Eu, care-ntrezăream un paradis/ Ca o bibliotecă

vastă. Parcă” (*Poemul darurilor* din *Făuritorul*, 1960). Extinderea conside-

Istoria prezintă lumea ca pe o proiecție mentală. La fel o face și literatura, doar că cea din urmă nu încearcă să ascundă acest fapt.

Lumea noastră, în concepția lui

Borges, nu e decât un amestec inexplicabil de real și imaginar.

rabilă a literaturii la dimensiuni globale sperie, intimidează, dezorientează, îndepărtează. Or, unii se baricadează în spatele particularităților naționale, cel mult europene și declară cu un aer convins că „Weltliteratur” nu este... ONU. Blaga, abordând problema originalității unei literaturi și culturi, sus-

ține că nu ar avea rost originalitatea cea mai evidentă, dacă e închisă în sine și e izolată de restul lumii. Tot în același context se întreabă dacă e bine să rămânem „barbarii Europei”, să pierdem trenul, neștiind al doilea când va veni, să rămânem lăncezind și necunoscuți. Blaga, Borges, dar și oricare dintre noi conștientizează că trebuie să evităm extremele: naționalismul izolaționist, suficient sieși și moda cosmopolită a unor împrumuturi mimetice.

Putem depăși acel complex geografic de care se tot vorbește în spațiul nostru. Cu adevărat european, chiar general uman, aici sinonim cu valoros, va fi ceea ce va rezista în timp, căci „timpul, consideră Borges, este misterul esențial”! Chiar dacă Borges spunea: „în Europa sunt un străin” [9, p. 143].

La finele acestui articol putem conchide că, deși reprezentând un episod marginal în cadrul briantei biografiei și în economia vastei opere borgesiene, momentul românității, ca latinitatea cea mai estică, nu este de ignorat, mai ales de către noi, cei care suntem într-o permanentă căutare identitară.

Referințe bibliografice:

1. BLOOM, Harold. *Canonul occidental*. București: Art, 2007. ISBN 978-973-124-097-6.
2. *Borges despre Borges*. Volum îngr. de Willis BARNSTONE. Cluj-Napoca: Dacia, 1999. ISBN 973-35-0157-3.
3. BORGES, Jorge Luis. *Cărțile și noaptea*. Iași: Junimea, 1988.
4. BORGES, Jorge Luis. *Texte captive*. Iași: Polirom, 2010. ISBN 978-973-46-1590-2.
5. EVANS, Daniel. *Dicționar introductiv de psihanaliză lacaniană*. Pitești: Paralela 45, 2005. ISBN 973-697-379-4.
6. GOFF LE, Jacques. *Europa explicată tinerilor*. Chișinău: Cartier, 2008. ISBN 978-9975-79-463-3.
7. IONESCU, Andrei. *Borges în conștiința criticii*. In: BORGES, Jorge Luis. *Cărțile și noaptea*. Iași: Junimea, 1988, pp. 166-216
8. PAGEAUX, Daniel-Henri. *Literatura generală și comparată*. Iași: Polirom, 2000. ISBN 973-683-377-1.
9. PASCUAL, Arturo. *Cititorul lui Jorge Luis Borges*. Chișinău: Arc, 2008. ISBN 978-9975-61-404-7.
10. POP, Valeriu. *Borges și orientalii*. In: BORGES, Jorge Luis. *Cărțile și noaptea*. Iași: Junimea, 1988, pp. 138-148
11. RICHARDSON, Tatiana. *Kaleidoscopic Odessa: History and Place in Contemporary Ukraine*. Toronto: University of Toronto Press, 2008. ISBN 978-0-8020-9563-3.
12. SORESCU, Marin. *Tratat de inspirație*. Craiova: Scrisul Românesc, 1985.
13. БОРХЕС, Х. Л. *Собрание сочинений: в 4 т. Т. 1: Произведения 1921-1941*. Санкт-Петербург: Амфора. ТИД Амфора, 2005. ISBN 5-94278-689-5.
14. ТЕЙТЕЛЬБОЙМ, Владимир. *Два Борхеса: жизнь, сновидения, загадки*. Санкт-Петербург: Азбука, 2003. ISBN 5-267-00637-8.

SUCESUL INOVAȚIILOR ÎN BIBLIOTECĂ

*Elena TARAGAN,
șef serviciu, Secția studii și cercetări, BM*

Inovația, care presupune neapărat introducerea unui element al „noului” fie în procesul de lucru, fie în rezultatul acestuia (produsul), fie în modalitatea de conducere a unei organizații, în selecția personalului, în filosofia și strategia organizației, are drept direcții: dezvoltarea infrastructurii, atragerea și introducerea tehnologiilor de ultimă oră, schimbarea mentalității, optimizarea

continuă a costurilor. Putem identifica astfel trei direcții: *tehnologică, conceptuală, comercială*.

Toate instituțiile promovează inovațiile pentru că acestea au devenit o necesitate stringentă pentru menținerea pe piață. Se investesc fonduri considerabile în studiul pieței (al nevoilor informaționale ale utilizatorilor în cazul bibliotecilor), în depistarea unor potențiale nișe noi, pentru atragerea de noi utilizatori, dar și pentru menținerea/fidelizarea celor existenți. Deși uneori biblioteca nu are rival așa cum îl au agenții economici (sunt studii care atestă că frecvența utilizării bibliotecilor universitare nu depinde majoritar de satisfacția utilizatorului, întrucât, practic, într-o universitate, biblioteca științifică existentă este unica astfel de resursă), aceasta nu poate viețui „în letargie”. Trebuie neapărat ca personalul să dețină cunoștințe și competențe în materie de „ghidaj informațional”, iar biblioteca să se integreze în tendința actuală a utilizării resurselor electronice.

„Oamenii învață cât timp trăiesc. Organizațiile trăiesc cât timp învață”, spunea suedezul Leif Edvinsson. Considerăm că biblioteca și soarta bibliotecilor în secolul XXI este foarte bine definită de acest principiu. Biblioteca se integrează în mediul cultural, artistic și educațional, participând la educație, la formare de competențe, la dezvoltarea personalității și, în cele din urmă, la conturarea destinelor. Biblioteca este, așadar, o organizație/instituție care ajută/contribuie la procesul de învățământ, dar este, așa cum spuneam, și o organizație care ea însăși învață. Învățarea înseamnă evoluție, alteori chiar transformare (renunțarea la „învățături proaste” și formarea unor păreri/convingeri proprii, poate chiar contrare celor anterioare).

Învățarea este un proces continuu, neîntrerupt, evolutiv. Fiecare bibliotecă tinde să ocupe un loc privilegiat în comunitate. Acest deziderat este exprimat în misiunea, valorile, scopurile strategice și obiectivele operaționale ale bibliotecilor. Locul central, râvnit, este determinat de produsele și noile servicii pe care le oferă biblioteca membrilor comunității. Rapiditatea, aprecierea corectă a nevoilor comunității, a utilizatorului, optimizarea continuă a proceselor interne, disponibilitatea resurselor informaționale și financiare necesare, perseverența sunt factorii care clasează bibliotecile în fruntea sau la coada topurilor de calitate, de percepție și imagine în viziunea celor care o utilizează și a celor care o evaluează. Totodată, biblioteca trebuie să știe să creeze echilibrul dintre

tradițional și modern. Tradiția este fundamentul acestei lumi, dar modernitatea determină mersul înainte.

Necesitatea de inovare este o caracteristică a lumii de azi, în toate sferile de activitate. La aceasta se adaugă cerința existenței unui mediu propice pentru dezvoltare, să existe o orientare strategică spre nou și, bineînțeles, potențial inovațional.

Serviciile tradiționale ale bibliotecii (carte și lectură) rămân, dar sunt completate de servicii noi: asistență în cercetare științifică, baze de date, cluburi de lectură, întâlniri cu scriitori, organizarea de dezbateri, mese rotunde. Astfel biblioteca devine competitivă și este solicitată, în ciuda „dinozaurilor” pe piața informațională, precum Google sau Rambler.

Inovația duce spre superior, spre mai-bine, reprezintă o depășire a existentului, și marchează schimbări calitative.

Factorii care contribuie la succesul inovațiilor sunt reprezentați de cercetare-dezvoltare, achiziția de tehnologii, echipamente și software, parteneriatele, filosofia asumării riscurilor.

Economistul austriac J.A. Schumpeter identifică șapte factori care determină inovarea în sfera afacerilor, de unde se poate extrapola spre alte sfere. Aceștia sunt:

1. nevoia de a păstra sau dezvolta poziția ocupată de firmă pe piață, pentru a nu pierde clienții;
2. cererea pieței pentru produse cât mai diverse, cu performanțe îmbunătățite; în general, organizațiile diversifică mai mult produsele, decât procesele tehnologice; pentru diversificarea produselor se apelează la resurse interne, dar dacă se schimbă profilul firmei, se apelează și la achiziții externe;
3. obligativitatea de a respecta legislația și cerințele sociale; trebuie respectate condițiile referitoare la protecția mediului, a consumatorilor, introducerea de noi standarde; se mai au în vedere și eventuale schimbări în forma de proprietate a organizației sau politica națională (de exemplu, renunțarea la taxe vamale etc.);
4. utilizarea resurselor de materii prime și de energie care pot avea fluctuații de prețuri (de exemplu: prețurile petrolului și ale produselor petroliere etc.);
5. concurența, care poate pătrunde pe piață cu produse noi, mai ieftine etc.; piața produselor farmaceutice este un domeniu de concurență permanentă, uneori acerbă;
6. dezvoltarea organizației;

7. politica și strategia conducerii organizației; conducerea poate fi de tip: *conservator* (mizând pe stabilitate), *controlor* (urmărind aspectele tehnico-economice și sociale), *lider* (încurajează creșterea, optimizarea), *întreprinzător* (caută oportunități), *creator* (crează oportunități).

Totodată, economistul american Peter Drucker identifică șase surse potențiale ale inovării: neprevăzutul, incongruența, necesitățile procesului, schimbări în structura domeniului sau a pieței, modificările demografice, schimbările de atitudine, noile cunoștințe.

În bibliotecă, în viziunea noastră, factorii care asigură succesul inovațiilor sunt atât de natură externă, cât și, mai ales, internă. Resursa omul, omul-inovator este esențială în acest tip de organizații, iar inovarea se asigură prin adop-

Necesitatea de inovare este o caracteristică a lumii de azi, în toate sferile de activitate. La aceasta se adaugă cerința existenței unui mediu propice pentru dezvoltare, să existe o orientare strategică spre nou și, bineînțeles, potențial inovațional.

tarea gândirii creative, încurajarea gândirii laterale, prezența acestui aspect printre criteriile de evaluare a performanțelor, premiarea etc. Biblioteca, în secolul XXI, poate fi la periferie în ceea ce privește prestigiul profesiei, dar poate la fel de bine să se situeze în top, fiind, la fel de bine, una dintre profesiile secolului. Iar acest lucru se face în

primul rând cu capital uman. Apoi, desigur, biblioteca mai depinde de finanțare, de politica statului privind cultura etc. Și finanțarea însă se obține prin dezvoltarea de parteneriate, prin includerea inovației în strategia organizației.

Inovația devine o sursă de stres când se produce ruptura/conflictul dintre angajatul inovant și managerul/șeful refractar. Uneori, șefii pot fi temători în privința schimbărilor de metodă, de proces, de paradigmă, adoptând maniere mai „cuminiți”, dar stagnante. Prin urmare, aceștia pot descuraja spiritul inovator în firmă, prin argumente precum că ideea nouă nu este realistă, nu este pe profilul organizației, nu este momentul potrivit, va afecta imaginea instituției ș.a.

Un alt aspect important este că inovația este totuși purtătoare de costuri semnificative și nu poate fi implementată reușit, dacă proiectul acesteia există doar în minte, persoana responsabilă având doar câteva idei vagi privind ceea ce urmează să facă. Așadar, inovația trebuie să se regăsească în strategie, apoi să fie

clar definită în obiectivele tactice și cele operaționale. Este nevoie de calcul, de precizie, de raționament și de evitarea la maximum a acțiunilor pripite. Inovarea, în bibliotecă sau oriunde, e un aspect esențial în activitatea instituției și trebuie să fie gândită pe îndelete. Totodată, dacă, reiterăm, conducerea este ezitantă în privința acțiunilor inovatoare, întreg personalul va fi într-o stare de nesigurantă, de teamă, de aversiune față de risc. Mai este de subliniat faptul că trebuie realmente încurajat riscul în instituție, întrucât și așa omul se teme să acționeze riscant, dar, mai ales, atunci când nu se bucură de niciun sprijin pentru a adopta o astfel de atitudine.

Inovațiile, contrar unor posibile interpretări, nu sunt doar „apanajul” elitelor, deși trebuie să ai anumite capacități intelectuale pentru a genera idei noi, a identifica oportunități, a regândi procese. Inovația poate veni de la fiecare

membri al organizației, indiferent de ierarhie, atunci când acesta își exercită munca cu pasiune, devine competent, este dedicat și, astfel, identifică potențiale zone din activitatea lui și a colegilor săi care pot fi îmbunătățite. Alteori, inovațiile „se fură”, așa cum „se fură” practicile bune, adoptând idei din instituțiile gemene. În bibliotecile din

Inovația poate veni de la fiecare membru al organizației, indiferent de ierarhie, atunci când acesta își exercită munca cu pasiune, devine competent, este dedicat și, astfel, identifică potențiale zone din activitatea lui și a colegilor săi care pot fi îmbunătățite.

Chișinău, cu siguranță, catalogul electronic (baza de date) sau utilizarea altor procese electronice sunt idei împrumutate de la bibliotecile din străinătate, făcute posibile grație tehnologiilor. Este de specificat faptul că atunci când vorbim de inovație nu ne referim doar la schimbări revoluționare, ci și la cele zilnice, mai reduse ca rezonanță, dar, de asemenea, esențiale.

Deși inovația poate veni din partea fiecăruia, trebuie să existe și susținerea în vederea noului din partea managerilor. Managerii pot, la rândul lor, introduce schimbări în modul de gestiune al organizației, dar acest lucru nu înseamnă că organizația trebuie să se afle într-un galop continuu, schimbându-se permanent și irațional. Procesele se îmbunătățesc, produsele se rafinează, numărul clienților sporește printr-o gândire prospectivă, printr-o planificare pe măsură, prin alocarea rațională a resurselor, prin existența unui climat inovațional care inspiră siguranță și încredere.

În ciuda celor menționate anterior, există segmentul de cercetare și inovare în cadrul instituțiilor bibliotecare, astfel încât sunt

identificate persoane cu capacități creatoare sporite, care asigură procesul de cercetare și sunt responsabilizate cu funcția de a identifica în permanență surse ale inovării în cadrul organizației. Acești oameni sunt resurse importante și au valoare semnificativă.

Revenim însă la ideea că natura umană este în genere creativă și latente ale creativității există în foarte mulți oameni.

În studiul dr. L. Kulikovski (2009) găsim: „Literatura de specialitate înregistrează multiple definiții ale inovației. Analiza diverselor definiții ale acestei noțiuni conduce la următoarea concluzie: conținutul specific al inovației îl constituie schimbările și funcția principală a activității inovaționale este funcția schimbării. Dacă e

Deși inovația poate veni din partea fiecăruia, trebuie să existe și susținerea în vederea noului din partea managerilor. Managerii pot, la rândul lor, introduce schimbări în modul de gestiune al organizației, dar acest lucru nu înseamnă că organizația trebuie să se afle într-un galop continuu, schimbându-se permanent și irațional.

să ne oprim la una din mulțimea definițiilor, o alegem pe cea standardizată: inovația se definește ca rezultat al activității inovaționale, materializate în forma unor produse noi, îmbunătățite, implementarea unui nou sau îmbunătățit proces tehnologic, utilizat în activitatea practică sau în noua acceptanță a serviciilor sociale. Din punctul de vedere al lui Schumpeter, inovațiile conduc la demolare constructivă, condiționând trecerea organizației de la o etapă la alta, având o duală influență: dintr-o

parte, deschide noi posibilități pentru dezvoltare; din altă parte, nu permite continuarea dezvoltării în mod tradițional, de până la implementarea inovațiilor. Una din forțele pozitive ale schimbării, care au cuprins bibliotecile, este tehnologia. Tehnologiile au dictat restructurări, retehnologizări, extinderi sau miniaturizări, elaborări de noi metode de planificare a resurselor, redefiniri ale relațiilor cu utilizatorii. Toate acestea au condus la posibilitatea de a face mai mult (diversificarea serviciilor, ofertelor informaționale, facilităților și căilor de furnizare a informațiilor către utilizatori) și mai bine (viteză, promptitudine, calitate, atractivitate)”.

Ionel Enache afirmă: „Schimbarea afectează organizațiile într-un mod consistent atât prin viteză, cât și prin dimensiune, având cea mai mare influență asupra managementului organizațiilor și serviciilor informaționale. Creativitatea și inovarea exploatează schimbarea și oferă organizațiilor instrumentele necesare rezolvării problemelor cu care se confruntă”.

Ion Stoica: „Structurile biblioteconomice intră în vârtejul ameișitor al schimbării, nu-și mai recunosc reperatele de ieri, sunt contestate și apărute, în același timp, din afară și din lăuntru, își pierd busola, traversând atât zone de rigiditate, cât și teritorii de schimbare uluitoare și, adesea, irațională”.

Patric Bazin: „Biblioteca începe să semene din ce în ce mai mult cu o peșteră a lui Ali Baba, sau cu un centru comercial unde mereu se întâmplă câte ceva, la toate etajele”.

În viziunea noastră, vorbim despre o condiționare reciprocă între inovație și schimbare. Mediul în schimbare determină, face necesară găsirea unor răspunsuri noi, iar toate ideile și practicile noi determină schimbări. Am putea vorbi de un cerc virtuos, care, în cele din urmă, asigură adaptarea, reorientarea, îmbrățișarea neprevăzutului și menținerea în viață.

Dr. L. Kulikovski, director cercetare-inovare la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, afirmă: „Inovația în bibliotecă reușește doar dacă există mediu loial inovării pentru dezvoltare, dacă biblioteca are orientare novatoare și potențial inovațional. Prin potențial inovațional înțelegându-se capacitatea organizațională și profesională a bibliotecii de a susține activitatea inovațională. Aceasta presupune că biblioteca deține structura și resursele necesare pentru activitatea inovațională. Una din componentele definitorii ale potențialului inovațional, ca resursă de bază a activității inovaționale, este personalul bibliotecii (organizator și executor al activității inovaționale).

Orice interviu, masă rotundă, simpozion, seară a poezilor, organizate la bibliotecă este un act creativ, irepetabil, iar bibliotecarii sunt sau trebuie să fie intrinsec personalități creative.

În această ordine de idei, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” se investește în instruire pentru inovare, pentru a asigura viitorul. Ne putem imagina produse și servicii noi care ar putea să schimbe așteptările utilizatorilor? Ne putem imagina modele de activitate cu totul noi? Și strategii neconvenționale care să dea suflu vechilor modele de activitate? Rolul managementului instituțional este: 1) să asigure medii de lucru încurajatoare pentru angajați; 2) să ofere angajaților un cadru generator al inovării; 3) să conceapă și să susțină un cadru generator al posibilităților (viziune); 4) să nu încurajeze sindromul viorii a doua!; 5) să construiască un sistem de instruire după modelul „O mie și una de nopți”; 6) să abandoneze practica evaluării pe criterii

de performanță ca unica corectă și eficientă; 7) să dezvolte o cultură a inovației; 8) să catalizeze constituirea unei comunități de inovatori”.

Din observațiile noastre personale privind activitatea instituției în care activăm, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” adoptă forme noi de organizare a activităților, precum: ne-conferințe, seminarii LudoTalks, ateliere de Storytelling, sesiuni Ignite, săptămâni ale educației nonformale, programe educative pe timp de vară care au drept țel de-rigidizarea procesului educațional care se face în bibliotecă și utilizarea instrumentelor de învățare moderne pentru formarea de competențe necesare astăzi în rândul angajaților. Se încurajează și se dezvoltă astfel gândirea creativă, prin exercitarea unui management tolstoian, în opoziție cu managementul napoleonian. În urma multiplelor activități de instruire, angajații-formatori devin mai flexibili, mai predispuși spre originalitate, cu o teamă redusă față de ideile experimentale.

Orice interviu, masă rotundă, simpozion, seară a poezilor, organizate la bibliotecă este un act creativ, irepetabil, iar bibliotecarii sunt sau trebuie să fie intrinsec personalități creative.

În privința experienței proprii în cadrul instituției, cu aport la inovare/schimbare/abordare nouă și creativă, am putea spune că am identificat anumite zone cu potențial de intensificare, precum promovarea prin scurte sinteze literare a concursului „Bătălia cărților”, aplicarea metodelor de lucru creative cu utilizatorii segmentului copii în cadrul proiectului de scriere de basme, desfășurat în parteneriat cu Biblioteca Metropolitană București, relatarea evenimentelor ce au loc în cadrul instituției într-o manieră proprie, promovarea bibliotecii, comunicarea activității științifice în mediul online. Așadar, revenind la cele spuse anterior, creativitatea se naște din pasiune și implicare, suntem un adept al creativității, având totodată convingerea că această capacitate intelectuală se dezvoltă prin efort și exercițiu, precum orice alt atribut uman.

ZIUA CULTURII NAȚIONALE LA 172 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI MIHAI EMINESCU

*Elena DABIJA,
șef, Centrul Academic Internațional Eminescu*

Pentru ce sombru de gânduri, scoți din lira ta duioasă
Cântul trist al disperării, mințind geniul tău,
Când accentul tău sonore, și-a ta limbă-armonioasă,
Pune omul în uimire, ca la cântul unui zeu.

Grigore Radu MELIDON,
Eminentului poet Eminescu (1870)

În miez de ghenar, de Ziua Culturii Naționale, la Centrul Academic Internațional Eminescu, a fost organizată o suită de manifestări cultural-științifice cu genericul „Al meu nume o să-l poarte secolii din gură-n gură...”, cu prilejul a 172 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu. Programul a fost bogat, consistent și variat, cu ținută academică, iar coorganizatori și parteneri la acest eveniment de anvergură au fost: Academia Română, Academia de Științe a Moldovei, Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău, Direcția Cultură a Consiliului municipal Chișinău, Pretura sectorului Botanica, instituțiile de învățământ de diferit rang, Instituția Publică a Audiovizualului, Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova”, Săptămânalul *Literatura și Artă* ș.a.

De dimineață, pe fundalul poeziei eminesciene recitate de artiști celebri, mulți admiratori au venit să depună flori la bustul lui Mihai Eminescu din Scuarul Centrului Academic Internațional Eminescu.

Elena Dabija a dat startul Zilei Culturii Naționale cu următorul mesaj:

„Bună dimineața, BĂDIȚĂ MIHAI! Bună dimineața, dragi prieteni! Mihai Eminescu a fost și a rămas un titan al culturii române. Dumnezeu ni l-a trimis pe Eminescu. Când poporul român a vrut

să-și vadă sufletul, l-a născut pe Eminescu... Marin Sorescu, în poezia *Trebuiau să poarte un nume*, scrisă la 1964, cu atâta dragoste ne vorbește despre Țara noastră cu istoria și toată frumusețea ei, finalizând cu următoarele rânduri: „Și pentru că toate acestea/ Trebuiau să poarte un nume,/ Un singur nume,/ Li s-a spus/ Eminescu”.

Este o datorie a noastră de a vorbi despre Eminescu astăzi, în această zi de 15 ianuarie, de Ziua Culturii Naționale, când se împlinesc 172 de ani de la nașterea poetului. Și anume aici, la CAIE, care de 22 de ani de când și-a deschis ușile, are o activitate prodigioasă în comunitate și relații de parteneriat peste hotarele Republicii Moldova. Împreună cu dumneavoastră, împătimiții de opera Lucefărului, suntem astăzi aici, la acest bust, adus tocmai de la Alba Iulia – Leagănul României, autorul căruia este Romi Adam, ca să ne închinăm cu pietate.

Echipa CAIE, zi de zi, cercetează, studiază, valorifică și promovează patrimoniul eminescian, iar astăzi suntem „mai eminescieni” decât în alte zile și programul zilei este ca dovadă! Vă mulțumesc pentru prezență, pentru contribuție la realizarea proiectelor noastre pe parcursul acestor ani și vă doresc sănătate și mereu să studiați, să descoperiți și să promovați moștenirea eminesciană peste vreme... Astăzi vom citi, recita, interpreta Eminescu și despre Eminescu...”

A fost dat startul Inițiativei comunitare de lectură publică a operei eminesciene „Citim Eminescu” (ediția a VIII-a).

Academicianul Mihai Cimpoi, director onorific al CAIE, a prezentat succint programul, pe care l-a numit „foarte interesant și încărcat de lansări de cărți foarte bune, care adâncesc cunoașterea

Startul Inițiativei comunitare de lectură publică a operei eminesciene „Citim Eminescu” (ediția a VIII-a). Dr. Mariana Harjevschi (director BM „B.P. Hasdeu”) și Elena Dabija (șef Centrul Academic Internațional Eminescu).

lui Eminescu”. A enumerat distinsese personalități invitate să participe la simpozionul științific „O, adevăr sublim...”, apoi a prezentat publicului curios cărțile care urmau să fie lansate în cadrul simpozionului. Eminentul savant a amintit îndemnul lui Constantin Noica: „Datoria noastră este de a-l cunoaște mai bine noi înșine pe Eminescu și să facem să-l cunoască și lumea”. Respectând regulile maratonului „Citim Eminescu”, distinsul eminescolog ne-a recitat, în stilul său original, poezia *Se bate miezul nopții*, amintindu-ne că Titu Maiorescu, primul editor al poeziilor eminesciene, a pus, în anul 1883, această poezie la mijlocul cărții.

Domnul Vadim Smântână, șeful Secției Cultură a Preturii Botanica, și-a început discursul cu un fragment din poezia eminesciană *Glossă*: „Vreme trece, vreme vine,/ Toate-s vechi și nouă toate;/ Ce e rău și ce e bine/ Tu te-ntreabă și socoate”. Apoi și-a exprimat bucuria de a ne întâlni aici, în sectorul Botanica, menționând că startul activităților culturale se dau la 15 ianuarie, de ziua lui Mihai Eminescu și a Culturii Naționale, adresând celor prezenți felicitări cu ocazia sărbătorii.

Dr. Mariana Harjevschi, directoarea BM „B.P. Hasdeu”, a subliniat în discursul său: „Inițiativa comunitară de lectură publică „Citim Eminescu” a ajuns la ediția a VIII-a, rezistă în timp și este un omagiu adus lui Mihai Eminescu, având scopul să deprindem generația tânără să citească și exprimându-și încrederea că azi vor veni mulți tineri la acest recital”. Dumneaei a citit poezia *Lectură*.

Startul maratonului „Citim Eminescu”, după cei din prezidiu, l-au dat scriitoarele Ana Onică (cu poezia *Donia Sol*) și Oleseă-Olga Dânga (cu poezia *Rugăciunea unui dac*). Colegii din Focșani (România) au făcut cu noi legătură online, recitându-ne fragmente din *Luceafărul* în mai multe limbi: franceză, rusă, italiană, germană ș.a.

În fața oaspeților sosiți din România – Mirel Taloș, vicepreședintele Institutului Cultural Român din București, și Pompiliu Crăciunescu, profesor universitar din Timișoara – recitalul l-a continuat eleva Anastasia Zagorodniuc, care a recitat cu intonație poezia *Doina*; apoi au recitat și alți elevi. Până la ora 12.00, recitalul din creația eminesciană s-a desfășurat la parter, apoi a trecut la etaj.

Un aport deosebit în desfășurarea lecturii operei eminesciene a fost din partea colegilor din filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a instituțiilor de învățământ și a partenerilor noștri. A fost

Tinerii recită din opera eminesciană în cadrul Inițiativei comunitare de lectură publică a operei eminesciene „Citim Eminescu” (ediția a VIII-a).

o lectură în lanț, astfel încât poeziile lui Mihai Eminescu au răsunat pe bulevardul Dacia, iar chișinăuienii, trecând pe lângă CAIE, făceau un mic popas pentru a asculta poeziile eminesciene. Au fost citite poeziile: *La steaua*, *Codrule*, *măria-ta*, *Revedere*, *Crăiasa din povești*, *De-or trece anii*, *Povestea codrului*, *Adio*, *Scrisoarea I*, *Criticilor mei*, *Lacul*, *Pe lângă plopii fără soț...*, *Viața*, *O mamă*, *Ce e amorul?*, *Floare albastră*, *Înger și demon*, *La mijloc de codrul des*, *Lebăda*, *Atât de fragedă*, *Când amintirile*, *O rămâi*, *O stradă prea îngustă*; *Legământ de Grigore Vieru*; *Mărinimos*, *frumos poetul de Dumitru Matcovschi* și multe altele.

Din rândul personalităților care au recitat din Eminescu au făcut parte: acad. Mihai Cimpoi, acad. Valeriu Matei, Raisa Plăieșu, Claudia Partole, Mirosłava Metleeva, Victoria Fonari, Gheorghe Bîlici, Todur Zanet, Margareta Nazarchevici, Valeriu Mocanu, Ștefan Sofronovici. Cu mare drag, ei au recitat și dedicații marelui poet din creația proprie.

Cu un amplu și variat program au venit elevii și profesorii de la Școala de Arte „Alexei Stârcea” (maestru de concert Oleg Nezalov, profesori Valeriu Mantaluța și Grigore Fonaru), Școala de muzică „Eugen Doga” (profesoară Natalia Barabașcicova), Școala de Arte „Valeriu Poleakov”, Secția teatru (profesoară Liubovi Ciornomoreț). Aceștea au recitat și interpretat, acompaniați la pian de către doamna Natalia Barabașcicova, piesele *Ochiul tău iubit*, *Sara pe deal*, *Eminescu*, *Atât de fragedă*, *Somnoroase păsărele*, *Epigonii* ș.a.

S-au manifestat, în mod deosebit, elevii de la Colegiul Pedagogic „Alexei Mateevici” (fiind cu prezență online) cu un recital video al poeziilor: *Glosă, De ce nu-mi vii, De-or trece anii, O, rămâi..., Icoană și privaz, S-a dus amorul, O stradă prea îngustă, Când amintirile..., Atât de fragedă, O mamă..., Pe lângă plopii fără soț.*

Doamnele profesoare – Svetlana Popușoi, Elena Banari, Natalia Dumac, Elena Opinca, Alina Sîrbu, Aliona Șindrila, Diana Stratila, Tatiana Moroșan și Ana Ursu – au reușit să mobilizeze acești minunați elevi, demonstrând pasiunea lecturii pentru creația eminesciană, responsabilitatea și dăruirea de sine ca viitori dascăli.

Partenerii de la Universitatea Tehnică din Moldova (Facultatea Urbanism și Arhitectură), în persoana profesoarelor Tatiana Filipski, Inga Mațcan-Lîsenco și studentele Violeta Guliga și Daniela Chițanu, au recitat poeziile *La o artistă, De-aș avea, Într-o lume de neguri și Floare albastră.*

Cu un aport impunător s-a prezentat Liceul Teoretic „Elena Alistar”. Cei mai buni elevi au venit să recite din Eminescu, însoțiți și de părinți. Doamna Natalia Mașcauțan, profesoară de limba și literatura română, împreună cu elevii clasei a IX-a „A”, au realizat o poveste digitală foarte creativă a poeziei *Glosă*.

Partenerii noștri fideli de la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” au prezentat un monolog deosebit de impresionant „Mihai Eminescu – Veronica Micle” și „Ion Creangă – Mihai Eminescu”.

Acad. Mihai Cimpoi (director onorific al CAIE), dr. Mariana Harjevski (director B.M. „B.P. Hasdeu”), Elena Dabija (șef Centrul Academic Internațional Eminescu).

Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”, Centrul de Excelență în Informatică și Tehnologii Informaționale, Gimnaziul „Galata”, Liceul Teoretic cu Profil Sportiv „Gloria”, Liceul Teoretic „Traian”, Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir”, Liceul Teoretic „Nicolae Iorga”, Liceul Teoretic „Alexandru cel Bun” – practic, toate instituțiile din comunitate – au venit din plăcere să-l cinstească în această zi importantă pe marele poet al tuturor românilor – Mihai Eminescu. Au fost citite și recitate versurile poetului și în limbile rusă, engleză, franceză, bulgară, germană, găgăuză, ucraineană, iar poemul *Luceafărul* a fost interpretat de către elevii din Focșani (România), conectați online.

Un forum cu impact deosebit a fost și Simpozionul științific „O, adevăr sublim...”, organizat și moderat de academicianul Mihai Cîmpoi, academicianul Valeriu Matei, directoarea Elena Dabija, care a adunat mai mulți academicieni și profesori din București, Timișoara și Chișinău.

Academicianul Ion Tighineanu, președintele Academiei de Științe a Moldovei, a avut o alocuțiune captivantă în fața publicului, menționând faptul că „15 ianuarie se află anul acesta sub semnul unei reactualizări a apropierii dintre știință și poezie, pe care a demonstrat-o și marele poet Dante Alighieri, de la nașterea căruia s-au împlinit anul trecut 700 de ani, Dante fiind divinizat de Eminescu și fiindu-i model. Creația eminesciană deschide noi fațete de abordare nu doar pentru critici literari, dar și pentru specialiști din domeniul științelor exacte. Preocupările științifice ale lui Eminescu au devenit obiect de studiu permanent pentru oameni de știință: matematicienii Solomon Marcus, Petru Soltan și Gheorghe Păun, medicii Gheorghe Ghidirim, Gheorghe Baci și Irinel Popescu, biologii Marian Niță, Rodion Cucereanu ș.a.”. Apoi au vorbit, prin telefon, Președintele Academiei Române, academicianul Ioan-Aurel Pop și academicianul Eugen Simion. Distinșii academicieni au salutat publicul prezent la eveniment și au subliniat rolul culturii în societate și prinosul cultural adus de Eminescu în universalitate.

Tot prin telefon a vorbit de la București și Irinel Popescu, membru-corespondent al Academiei Române, medic de specialitate. Dumnealui a făcut parte din echipa de medici care au examinat bolile lui Mihai Eminescu, alcătuind patografia lor. Domnia sa a remarcat faptul că „medicii din vremea lui Mihai Eminescu i-au atribuit acestuia boli pe care el nu le-a avut. Despre bolile lui

Simpozion științific „O, adevăr sublim...”. De la stânga la dreapta: Pompiliu Crăciunescu, profesor universitar, Timișoara; Mirel Talos, vicepreședinte al Institutului Cultural Român, București; acad. Mihai Cimpoi, director onorific al CAIE; acad. Ion Tighineanu, președinte al Academiei de Științe a Moldovei; Elena Dabija, șef CAIE.

„Eminescu vorbeau mulți”. În final, domnia sa a spus că „comisia medicală a stabilit clar că Eminescu nu a fost bolnav de sifilis, nici nu a fost nebun, cum s-a crezut și s-a vorbit multă vreme. El a murit de infarct miocardic din cauza intoxicației cu mercur în urma tratamentului ce i se aplica”.

Domnul Mirel Talos a vorbit despre valorile noastre naționale și despre tezaurul eminescian, menționând: „Chintesența lui Mihai Eminescu este extra-istorică, specifică marilor genii”, iar „Constantin Noica îl numește apogeul limbii și al culturii române”. Apoi s-a referit și la abuzurile din partea conducerii de la Bruxelles față de unele tradiții românești. În final, domnia sa a recitat un fragment din *Scrisoarea V* de Mihai Eminescu.

Academicianul Valeriu Matei, care a vorbit despre evoluția eminesciane din ultimele decenii, a recitat, cu dăruire, un fragment din *Scrisoarea III*.

Un discurs impresionant, ca de fiecare dată, a avut profesorul Pompiliu Crăciunescu despre cultura română și rolul lui Eminescu în acest domeniu. Referindu-se la devalorizarea valorilor, domnia sa a subliniat: „Încerc să mă raportez la o realitate care este din ce în ce mai acută și care merge în același sens al deconstrucției, al negării, al anihilării”. Apoi a menționat: „Apariția cărții lansate astăzi aici, *Maladia lui Eminescu și maladiile imaginare ale eminescologilor*, volum coordonat de Eugen Simion și Irinel Popescu, este un eveniment cultural și științific de importanță, care se cuvine salutat și sărbătorit ca atare, amintind că poetul Ion Barbu considera poeziile lui Eminescu niște punți peste primejdii, iar

primejdii în cultură mai sunt. De aceea, să păstrăm puținele punți pe care le avem”.

Au mai fost lansate și alte volume: *Archeus. Sublimul creației eminesciene: eseu triadic*, Vol. 1 de Tudor Ghideanu; *Eminescu, Esența ființei: (Mi)teme și simboluri existențiale eminesciene și Titu Maiorescu și lumea noastră postmodernă* de Mihai Cimpoi; *Dicționarul general al literaturii române* (coordonator general: Eugen Simion); *Mihail Eminescu și Adevărul Sfintei Scripturi*, Vol. I, II de Mihail-Neculae Stanca; *Anotimpurile poeziei lui Eminescu la Vărtic. 170 de ani de la nașterea Românilor Absolut*, Mihail Eminescu; *Poezii nemuririi noastre*; *Cezara*; *Luceafărul* de Mihail Eminescu (traduceri în limba turcă de Todur Zanet) ș.a.

Au fost prezentate și alte culegeri editate recent, care au fost dăruite cu dedicații pentru patrimoniul Centrului Academic Internațional Eminescu: *Mănăstirea Vărtic în izvoare teologice, laice și culturale* de Dan-Toma Dulciu; *Profesorul Ștefan Sevastian Bulat: in memoriam* de Eugenia Bulat. După încheierea simpoziunului, au vorbit mai mulți scriitori, recitând versuri din opera eminesciană, printre care: Eugenia Bulat, Claudia Partole, Raisa Plăieșu ș.a.

În scuarul Centrului Academic Internațional Eminescu a fost organizată expoziția de pictură în grup „Reflecții cromatice” (în parteneriat cu Departamentul „Arte Plastice”, Facultatea Arte Plastice, Decorative și Design de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), care a bucurat privirile participanților și ale trecătorilor.

Aducem mulțumiri și exprimăm recunoștință tuturor celor care au participat activ la sărbătoarea Ziua Culturii Naționale dedicată lui Mihail Eminescu – pâinea spirituală a neamului nostru românesc.

Astfel, unul din centrele de gravitație eminesciană, cu un impact impunător pentru comunitate, cu ecouri în presă, pe posturi radio și TV, s-a aflat, în ziua de 15 ianuarie 2022, la Chișinău, pe bulevardul Dacia nr. 20.

PROGRAME ȘI EVENIMENTE

PROGRAMUL „CHIȘINĂUL CITEȘTE”: LA ANIVERSARE

În toamna anului curent, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău va sărbători 145 de ani de la fondare. Cu acest prilej, a fost întocmit un program bogat de manifestări consacrate aniversării. Una din primele activități tradiționale, înscrise în palmaresul aniversar, este Programul de lectură „Chișinăul citește”, căruia recent i-a fost dat startul în cadrul unei conferințe speciale. Ca în fiecare an, ediția curentă – a XIX-a – a fost aliniată Zilei Internaționale a Cititului Împreună, sărbătorită în prima zi de miercuri a lunii februarie.

Evenimentul s-a desfășurat în format on-line cu prezența celor trei autori, cărțile cărora au fost selectate de un juriu competent. În deschiderea evenimentului, dr. Mariana Harjevschi, directorul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a menționat că toate activitățile din acest an vor fi consacrate și marcate cu sigla aniversară „145”, iar cele mai bune rezultate obținute vor fi anunțate în cadrul

sărbătoririi instituției în luna octombrie 2022. Directorul Bibliotecii Municipale a mai subliniat că Programul de lectură „Chișinăul citește” este unul din cele mai îndrăgite și de lungă durată programe culturale, care promovează cele mai importante lucrări artistice ale scriitorilor autohtoni. Cu un cuvânt de felicitare pentru demararea noii ediții s-a adresat și Valentina Volontir, șefa Direcției Cultură din cadrul Primăriei Municipiului Chișinău.

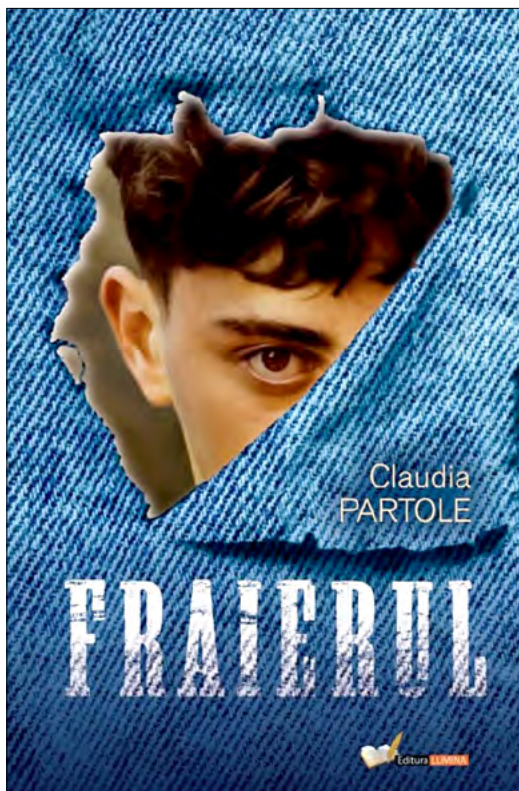
Programul se va desfășura concomitent în toate cele 27 de filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Ca și în anii precedenți, comunității chișinăuiene au fost propuse trei cărți pentru cele trei categorii de cititori: adulților le-a fost propus volumul *Hotel California* de Constantin Cheianu (Editura Cartier, 2021); copiilor li s-a propus cartea *Toate anotimpurile se prefac în cuvinte* de Vasile Romanciuc cu ilustrații de Ivanka Costru (Editura Cartier, 2021); adolescenților – romanul *Fraierul* de Claudia Partole (Editura Știința, 2021).

Cărțile au fost mai întâi citite, desecate și apoi prezentate de câte un scriitor sau bibliotecar. Scriitorul Iulian Filip, în postură de lector, dar și de prieten al poetului Vasile Romanciuc, a remarcat valoarea volumului *Toate anotimpurile se prefac în cuvinte*, arătând că acesta este mai mult decât o carte pentru copii. Este o antologie pe care pedagogii o pot folosi de rând cu manualele, fiind o completare foarte reușită a acestora. În răspuns, autorul a mulțumit tuturor celor care au contribuit la apariția și includerea cărții în prestigiosul program de lectură, în mod special Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, și-a exprimat mulțumirea față de ținuta grafică a cărții, fiind foarte încântat de ilustrații, comparându-le cu melodiile pentru cântece.

Romanul *Fraierul* de Claudia Partole a fost prezentat auditoriului de către Lilia Tcaci, director adjunct al Bibliotecii Naționale

pentru Copii „Ion Creangă” care, între altele, a stipulat că recenta lucrare a scriitoarei se prezintă ca o radiografie a relațiilor dintre copii și părinți. Vorbitoarea a ținut să sublinieze că a citit toate romanele Claudiei Partole, considerând noua ei lucrare drept una complexă, o continuare a romanului *Rebela*, adresată preponderent tinerilor. Doamna Lilia Tcaci a felicitat Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” pentru ideea de a include cartea în Programul „Chișinăul citește”. În cuvântul oferit, autoarea și-a direcționat toată recunoștința bibliotecarilor, directorului Mariana Harjevschi, directorului adjunct Lilia Tcaci, menționând că romanul *Fraierul* a fost conceput ca un răspuns în cadrul unor dezbateri a romanului *Rebela*, când un băiat i-a spus autoarei că acesta e doar pentru fete. Atunci s-a născut ideea de a scrie o carte, în primul rând, pentru băieți. Claudia Partole a mai remarcat că mulți din marii scriitori au fost preocupați de tematica adolescenței, cum ar fi, de exemplu, Lucian Blaga, Mircea Eliade în *Romanul adolescentului miop* etc. „La scrierea acestui roman m-a ajutat mult propriul meu jurnal”, a mai mărturisit scriitoarea.

Cu un mesaj de salut pentru ediția aniversară a Programului „Chișinăul citește” s-a alăturat și Ion Ceban, primarul Municipiului Chișinău: „Aveți în agenda evenimentelor culturale multe lucruri frumoase. Vă dorim să le realizați cu succes. De asemenea, vă dorim multă sănătate vouă și celor dragi”.

Ivan Pilchin, vicepreședintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, s-a referit la cartea de proză scurtă *Hotel California* de Constantin Cheianu, care cuprinde trei texte: *Hotel California*, *Alina* și *Merișor*. Constantin a spus că este copleșit de atenția Bibliotecii Municipale, exprimându-și totala sa grațitudine.

A mai adăugat că speră la un dialog viu cu cititorii, opiniile cărora nu se vor lăsa așteptate.

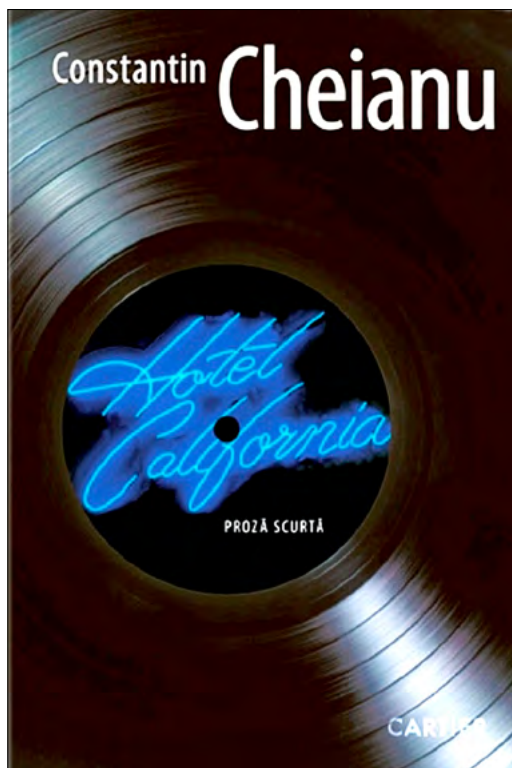
În încheierea conferinței, moderatoarea dr. Mariana Harjevschi a concluzionat: toate cărțile selectate pentru ediția aniversară a Programului „Chișinăul citește” sunt minunate, având conținut și design atrăgător, incitând la lectură. Până în noiembrie vor avea loc încă multe întâlniri cu autorii, se vor organiza dezbateri și alte evenimente interesante în cadrul acestui program.

Conferința a fost completată de recitaluri de poezie și text.

Ca și la edițiile precedente, pe parcursul anului, în toate bibliotecile din rețeaua Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” vor fi organizate diverse evenimente publice: întâlniri cu scriitorii, discuții și dezbateri, prezentări de carte, conferințe, lecții etc.

Programul de lectură „Chișinăul citește” se desfășoară din anul 2004, în perioada februarie-noiembrie, având drept scop implicarea educațională și culturală a tuturor chișinăuienilor. Cititorii sunt stimulați să citească atât în cadrul unor evenimente live, cât și online. În acest scop, vor fi difuzate filme scurte, booktrailere, iar bibliotecarii le vor fi cititorilor alături întru ajutor.

Consemnare: Raia ROGAC

GALA PREMIILOR BM „B.P. HASDEU” PENTRU DEBUT ÎN LITERATURĂ (EDIȚIA A III-A)

Pe data de 25 februarie curent, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, într-un cadru festiv, s-a desfășurat Gala premiilor pentru debut în literatură (ediția a III-a), organizat și desfășurat de instituția-gazdă. Evenimentul a fost moderat de dr. Mariana Harjevschi, directorul general al BM.

În viziunea organizatorilor, acest concurs reprezintă una dintre misiunile de onoare ale unei biblioteci – instituție care monitorizează tot ce este nou în domeniul creației literare, dialoghează cu scriitorii contemporani și le propune o platformă de afirmare, iar cititorilor acestora – un spațiu de lectură și reflecții, întâlniri cu autorii.

În deschidere, moderatoarea evenimentului și-a exprimat speranța ca acest concurs se va menține mulți ani înainte, că va crește atât numărul participanților, cât și valoarea lucrărilor prezentate. A mai adăugat că astfel de activități se desfășoară în multe biblioteci europene. „Poate că vom deschide acest concurs și pentru tineri scriitori debutanți din România”, a mai spus vorbitoarea.

Lucrările tinerilor debutanți au fost apreciate de către un juriu competent, membrii căruia colaborează cu instituția organizatoare și sunt cunoscut prin bogata lor activitate editorială și literară: dr. Mariana Harjevschi (președinte), scriitorii Dumitru Crudu, Vitalie Răileanu, Alexandru Vakulovski, Maria Pilchin – toți fiind angajați în diferite secții și filiale ale BM „B.P. Hasdeu”.

Pentru desemnarea învingătorilor au fost selectate nouă cărți. La categoria „Poezie”, învingătoare a devenit Augustina Visan pentru volumul *Fă ceva tată* (Chișinău: Editura Prut). La categoria „Proză” juriul nu a desemnat niciun premiu, iar la categoria „Critică și eseu” a fost apreciată

cartea *Vladimir Beșleagă sau anevoioasa cale a cunoașterii de sine* de Nadejda Ivanov. Acest volum, fiind lansat anterior tot la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”, a întrunit multe recenzii favorabile. Mențiunile acordate de juriu au fost împărțite între Adriana Rusu pentru *Trebuie să înțelegi că e O.K. Să fii singur Albastru Neon Gheare și colți ApucăLipsa* (Chișinău: Univers Educațional), Tatiana Grosu pentru *Ce vedem noi când ne uităm unul la altul* (București: Casa de Pariuri Literare) și Victoria Tatarin pentru *???* (București: Casa de Pariuri Literare).

Și la această ediție, Direcția Cultură a Primăriei Municipiului Chișinău și-a exprimat dorința de a sprijini concursul tinerilor debutanți în literatură, dorindu-le, de rând cu organizatorii (echipa BM „B.P. Hasdeu” din Chișinău), pană ușoară și inspirație pentru a veni la următoarea ediție cu lucrări noi, care să merite prestigiosul premiu al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Consemnare: Raia ROGAC

SERVICII DE BIBLIOTECĂ PENTRU COMUNITATE: PRACTICI ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU O BUNĂ COMUNICARE CU UTILIZATORUL

*Lilia CANȚÎR,
șef serviciu Filiala „Ștefan cel Mare”*

Pentru miliarde de oameni din întreaga lume, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă promit un viitor mai bun. Dacă oamenii sunt în centrul tuturor acțiunilor, acest deziderat va fi unul de succes. Bibliotecile, prin statutul lor, sunt mereu implicate în acest proces, oferind acces la informație care, indiscutabil, contribuie la implementarea Obiectivelor Globale.

Bibliotecile reprezintă fundamentul de dezvoltare a unei societăți. Ele au capacitatea de a fortifica și diversifica viitorul. Aceste temple de creație transformă civilizații. În întreaga lume, bibliotecile dau viață progresului și integrității, desfășurând concomitent multiple procese de inovare.

Crearea de servicii inovatoare contribuie la creșterea importanței și rolului unei biblioteci. Proiectele, în colaborare cu multiple biblioteci din țară, sunt pârgii de modernizare a bibliotecilor și posibilități de a le proiecta în afara pereților acestora. În acest cadru, oamenii au acces în fiecare zi la mijloace de învățare de calitate. Oamenii din diferite pături sociale vin la bibliotecă și sunt sprijiniți cu idei și programe pentru fiecare.

Bibliotecile din Republica Moldova, ca și cele din întreaga lume, sunt în proces de schimbare și modernizare. Acest fenomen este generat de procesele de globalizare și de societatea informațională.

Rolul serviciilor din biblioteci este unul deosebit. Ele rămân în continuare pe poziții și sunt foarte utile în ceea ce privește împrumutul la domiciliu, deși regulile pe timp de pandemie COVID-19 s-au schimbat. Pentru consultarea documentelor se oferă servicii electronice prin rețele de comunicare. Organizarea activităților,

prestarea instruirilor, atelierelor de creație, la fel, au trecut pe on-line, pe platforme (cum ar fi ZOOM, Google Meet etc.). Crește vizibil interesul pentru serviciile comunitare și tehnologice, mai ales pentru cele de studiere a programelor și aplicațiilor digitale pentru elevi, care au trecut la studiile on-line. Este important de luat în calcul și generația vârstei a treia, care necesită competențe digitale pentru a putea comunica cu familia sau cu cei dragi plecați peste hotarele țării. La fel, ar trebui să privim biblioteca ca pe un spațiu al minții civice, ca pe un teritoriu cu cele mai multe servicii sociale, care contribuie la dezvoltarea spiritului civic comunitar sau chiar ca pe un simbol al valorilor comunității.

În prezent, bibliotecile se modernizează prin serviciile prestate în continuă inovare. Vom aborda, în continuare, acest subiect, axându-ne pe serviciile prestate de Filiala „Ștefan cel Mare” din rețeaua de biblioteci ale BM „B.P. Hasdeu”.

Bibliotecile reprezintă fundamentul de dezvoltare a unei societăți.

Ele au capacitatea de a fortifica și diversifica viitorul. Aceste temple de creație transformă civilizații. În întreaga lume, bibliotecile dau viață progresului și integrității, desfășurând concomitent multiple procese de inovare.

Astăzi, alături de partenerii și voluntarii noștri, ne implicăm cu suport informațional, ajutându-i pe utilizatori să soluționeze multe probleme din societate. Astfel, oferim susținere gratuită în educație, instruire, dezvoltare personală, susținere psihologică sau materială.

De exemplu, doritorii de a studia limbi străine, dar care nu-și pot achita cursuri speciale, pot beneficia gratuit de studierea limbilor: engleză, franceză, germană, italiană și română. Este vorba de serviciile: „Engleza pentru mic și mare”, „Parlons français”, „Italiano Vero”, „Deutsch” și „Limba care ne unește”. Aceste servicii oferă cursuri de bază pentru dezvoltarea și îmbunătățirea abilităților de comunicare. Ele au scopul de a atinge un nivel de limbă suficient pentru comunicarea în viața de zi cu zi, oferă și creează oportunități pentru copii și maturi de a cunoaște cultura și tradițiile altor popoare. Metodele de predare sunt accesibile și sunt desfășurate într-o atmosferă creativă și productivă. E știut faptul că în capitala noastră locuiesc mulți vorbitori de alte limbi sau de etnii diferite. Biblioteca s-a gândit și la ei, oferindu-le posibilitatea de a vorbi în limba lor maternă.

Biblioteca propune și alte cursuri, cum ar fi: cursuri de inteligență și educație financiară, de dezvoltare personală, arte plastice,

hand-made etc. Toate aceste servicii sunt prestate gratuit, prin intermediul voluntarilor.

Un rol-cheie în accesarea resurselor informaționale, în alfabetizarea digitală sunt serviciile IT: „Școala de coding”, „StudioComp” „Tabletel”. Ele susțin utilizatorii, indiferent de vârstă, statut profesional, social sau economic, ridică nivelul lor de alfabetizare și culturalizare. Este deosebit de important ca fiecare utilizator să beneficieze de accesul la cursuri de instruire. Participanții de vârstă a treia învață cum să-și facă conturi pe rețelele de socializare, își dezvoltă competențe de utilizare a calculatorului/telefonului. Fiecare temă este ajustată la nevoile și nivelul fiecărui participant. Bunăoară, serviciul „Tabletel” are un scop bine definit: familiarizarea copiilor cu tableta pentru dezvoltarea comunicării, a gândirii creative, pentru fortificarea cunoștințelor, utilizarea sigură a internetului și a programelor educaționale.

O experiență de bibliotecă poate contribui la rezolvarea problemelor cu care se confruntă cetățenii. Aceasta se face prin organizarea de activități unde sunt discutate și analizate diverse subiecte cu lecții de viață, cu prezența personalităților notorii, profesorilor universitari, academicieni, specialiștilor de clasă în diverse domenii. Informațiile și experiențele acumulate conferă bibliotecii un rol definitoriu în comunitate.

De exemplu: clubul de interese pentru femei „Zebrele”. Acest club desfășoară o activitate benefică prin instruirii, ateliere de creație și traininguri axate pe dezvoltarea personală a participantelor clubului. Sentimente și emoții, abilități mintale, armonie personală în concordanță cu inteligența minții, inimii, trupului și spiritului sunt subiectele principale discutate la fiecare întrunire a clubului. Fiecare din ele este formată din trei componente: oră de informare, un atelier de creație sau gastronomi, sesiune de relaxare (poezie, muzică, dans).

Proiectul „Un film pentru dezvoltare” are ca scop familiarizarea utilizatorilor bibliotecii cu filmele contemporane, educarea prin vizionarea filmelor motivaționale, pozitive, profunde. Temele propuse sunt foarte variate, așa ca: sensul vieții, valorile, comportamentul uman, dragostea, fericirea, rolul cunoștințelor în eficiența și calitatea vieții.

Clubul „Socrate” este destinat celor interesați de filosofie. Aici, participanții pot afla cum îți poate schimba viața filosofia, idei și exemple practice, aplicabile în viața de zi cu zi.

„Vârsta de aur” este un club ce oferă suport și încurajare persoanelor de vârstă a treia. Una din problemele de ordin psihologic cu care se confruntă vârstnicii este singurătatea. Clubul este conceput anume pentru a răspunde nevoilor și problemelor întâmpinate de vârstnici. Serviciile din cadrul întrunirilor constituie o resursă comunitară pentru îmbunătățirea calității vieții la nivel psihologic.

O experiență de bibliotecă poate contribui la rezolvarea problemelor cu care se confruntă cetățenii.

Aceasta se face prin organizarea de activități unde sunt discutate și analizate diverse subiecte cu lecții de viață, cu prezența personalităților notorii, profesorilor universitari, academicieni, specialiștilor de clasă în diverse domenii. Informațiile și experiențele acumulate conferă bibliotecii un rol definitoriu în comunitate.

Proiectul „Știința și arta soluționării conflictelor” oferă un suport substanțial pentru toate categoriile de utilizatori. Responsabilă de acest proiect este I. Fonari, doctor în filosofie, psiholog, care îi ghidează pe participanți în gestionarea și evitarea conflictelor în societate.

Cluburile de lectură sunt și ele baza și sufletul bibliotecii. Cartea rămâne cel mai important instrument al bibliotecarului. Proiectele acestor cluburi

reprezintă o încercare de a repune în drepturi „cartea” și „biblioteca”, de a le aduce în atenția copiilor și părinților, de a contribui la redescoperirea lecturii ca plăcere, izvor de cunoaștere și visare.

Clubul „Evricea” este destinat copiilor între 8 și 14 ani. Aici se lucrează asupra formării deprinderilor de a crea povestiri scurte, de a scrie și rescrie povești, de a se exprima clar, cursiv și logic, utilizând expresii din cărțile citite. Activitatea în cadrul clubului urmărește dezvoltarea spiritului inventiv, creativ, dar și descoperirea înclinațiilor, talentului prin interesul față de arta scrisului etc.

Clubul „Pe aripile poeziei” are la bază promovarea poeziei din creația celor mai mari poeți ai lumii. Utilizatorii bibliotecii sunt invitați să se familiarizeze cu diverse curente și stiluri poetice, citind din M. Eminescu, M. Dinescu, W. Shakespeare, A. Macedonski, Ch. Baudelaire, G.G. Byron, A. Pușkin etc.

Serviciul „Everestul cărților” are un scop bine definit: promovarea cărților citite prin recomandarea lor altor cititori. Stimularea lecturii, educarea unui cititor cult, la fel, se urmărește prin discuții tematice pe marginea lecturilor.

Relația dintre utilizator și bibliotecar este foarte importantă. Această relație se stabilește între utilizator, creatorul serviciului și

biblioteca ca spațiu fizic și digital. Trebuie să depășim timpul când bibliotecile erau locuri în care doar se împrumuta o carte. E necesar să acceptăm ieșirea din „zona de confort” și să fim în pas cu schimbările. E nevoie să înțelegem necesitatea și valoarea serviciilor inovatoare în biblioteci.

Filiala „Ștefan cel Mare” oferă servicii de dezvoltare a creativității, cum ar fi: „Fantezie”, „Micii genii”, „Cartea senzorială”, „Căsuța cu povești”. La atelierelor de creație desfășurate, în cadrul acestor servicii, utilizatorii învață arta macrameului, află despre istoria unui tip de artă decorativă, învață procedeele de împletire a nodurilor și ornamentelor, confecționează diverselor articole: jucării, suvenire, piese de îmbrăcăminte etc. Confecționarea cărților din fetru și bumbac, a păpușilor, care ulterior sunt folosite la spectacolele din cadrul programului „Să re-auzim povestea”, dezvoltă spiritului inventiv, creativ etc. Valorificarea folclorului românesc și literaturii prin intermediul păpușilor de teatru, prin jocuri de rol, contribuie la formarea copiilor.

Serviciul „Bunele maniere” oferă copiilor modele de comportament civilizat în societate, acasă, la școală, pe stradă, în vizită, în transport public etc.

Serviciul „Semaforul – prietenul meu” formează deprinderi de siguranță în trafic, de respectare a regulilor de circulație pentru pietoni și bicicliști. În cadrul sesiunilor de informare cu genericul „Reguli de siguranță rutieră” copiii participă în activități practice și de grup, vizionează spoturi video.

Proiectul „100 de profesii explicate copiilor” oferă copiilor cunoștințe și deprinderi practice în baza cărora își pot alege o profesie. Utilizatorii află despre diferite meserii direct de la specialiștii calificați.

Foarte solicitate au devenit activitățile din cadrul proiectelor „Cunoaște-l pe Ștefan cel Mare” și „Viața și activitatea lui Ștefan cel Mare”. În cadrul proiectului, utilizatorii sunt familiarizați cu viața și activitatea domnitorului Moldovei, cu unele aspecte mai puțin cunoscute despre Ștefan cel Mare. Cei care vin cu informații inedite sunt profesori și cercetători de la Institutul de Istorie din cadrul Academiei de Științe a Moldovei, cărora le suntem recunoscători pentru munca lor de voluntariat.

Bibliotecile își păstrează, în continuare, importanța, deoarece misiunea lor este de a oferi acces la educație și informații, nu doar la cărți. Astăzi, informațiile sunt împărtășite prin intermediul

mass-media și tehnologiei digitale, iar cererile de cărți digitale cresc. Asta înseamnă mai puțin spațiu pe rafturile pentru cărți de hârtie și mai multe spații comune pentru a împărtăși idei și a accesa tehnologii de ultimă generație, cum ar fi imprimantele 3D și realitatea virtuală.

Trebuie să depășim timpul când bibliotecile erau locuri în care doar se împrumuta o carte. E necesar să acceptăm ieșirea din „zona de confort” și să fim în pas cu schimbările. E nevoie să înțelegem necesitatea și valoarea serviciilor inovaționale în biblioteci.

Pentru noi, bibliotecarii, este necesar să fim în pas cu timpul, să găsim modalități mai sofisticate de a identifica și contacta acei oameni care au nevoie de serviciile noastre. Cineva ar prefera să solicite doar servicii on-line, unii vor prefera să citească în incinta

bibliotecii, alții vin doar pentru a se instrui sau a se relaxa. Este dificil uneori să-i facem pe oameni să accepte schimbările, dar totuși, de foarte multe ori, ei le așteaptă cu nerăbdare.

Odată cu realizarea Agendei ONU cu privire la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, comunitatea bibliotecară poate demonstra că este un partener eficient în aplicarea direcțiilor prioritare de dezvoltare globală.

„PE MINE M-AU MODELAT: VASILE-TATĂL, VASILE COROBAN ȘI VASILE VASILACHE...”: VLADIMIR BEȘLEAGĂ LA BIBLIOTECA „TRANSILVANIA”

Recent, la filiala „Transilvania” din cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a fost lansat un nou proiect cu genericul „Lectură generoasă”, coordonat de profesoara de limbă și literatura română Alexandra Tănase și susținut cu căldură de amfitrioana instituției – Parascovia Onciu.

Vom aminti cu această ocazie că doamna profesoară a mai coordonat timp de cincisprezece ani în spațiul filialei amintite Cenaclul literar „Ceaiul de la ora 16.00”, unde elevii de la Liceul Teoretic „Gaudeamus”, discipoli ai A. Tănase, își testau calea spre literatură cu eseuri, recitaluri din creația marilor scriitori, dar și din cea proprie, îndrumați și încurajați de

personalități marcante, cum ar fi acad. Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Vladimir Beșleagă, Ianoș Țurcanu, Vlad Pohilă, Andrei Strâmbeanu, Leo Butnaru și alții.

Noul proiect „Lectură generoasă” are drept motto inspiratul îndemn al marelui clasic Mihai Eminescu: „Citește! Citind mereu, creierul tău va deveni un laborator de idei și imagini din care vei întocmi înțelesul și filozofia vieții”, fiind în consens și cu vorba cronicarului Miron Costin, care zicea: „Nu iese alta și mai frumoasă, și mai de folos în toată viața omului zăbavă decât cetitul cărților”.

Sunt îndemnați către această îndeletnicire de suflet pasionații de lectură din categoria adulților, în special, cei de vârstă nobilă, încununată de o experiență bogată de viață și de muncă, cei care au timp „generos” pentru a lectura și a discuta în cadrul „laborator(ului) de idei” opere valoroase din creația contemporanilor și nu numai. Organizatorii însă menționează că „Lectura generoasă” este deschisă tuturor doritorilor: elevi, studenți, tineri specialiști etc.

Eu, din copilărie, am avut sentimentul acut al timpului. Din adolescență, mi-am dat seama că cel mai mare dar pe care ți-l oferă Viața este timpul. Cu cât mai devreme însușești acest lucru, cu atât viața devine mai plină de sens.

Recenta ședință a avut loc în ajunul sărbătorii creștine Sfântul Vasile, pe stil vechi, în cadrul căreia a fost discutată cartea lui Vladimir Beșleagă *Tata Vasile în 73 de epizoade și XIV scrisori* unde, la inițiativa mea, a fost invitat și autorul. Drept urmare,

scriitorul a îmbrățișat cu bucurie invitația și a fost prezent cu soția Alexandra la eveniment, spre satisfacția și încântarea publicului.

Vladimir Beșleagă: „Am făcut naveta 40 de ani pe traseul Chișinău-Mălăiești (satul meu de baștină) la volanul mașinii mele modeste, dorind să conturez portretul verbal al tatălui meu – un țăran care muncea foarte mult, un om al timpului său. (...) Acum suntem în ajun de Anul Nou pe vechi, care se sărbătorește de Sfântul Vasile. Eu, la vârsta mea de nouă decenii, ajuns cu voia Domnului, vreau să vă spun că de la 2000 încoace, îmi notez din viața trăită ceea ce îmi amintesc, având chiar și un titlu pentru aceste consemnări – *Din memoria spontană*. Am avut mai multe interviuri, răspunzând solicitanților, între altele, și la întrebări privitor la modelarea caracterului meu. Și vreau să vă mărturisesc și vouă, aici, că pe mine m-au modelat trei alde Vasile: Vasile-tatăl, Vasile Coroban și Vasile Vasilache, fratele meu de condei.

Am o adevărată revelație de la întâlnirea cu voi, publicul meu drag, vreau să vă dau un test, desprins din Dostoievski, care spune că Frumosul va salva Omenirea. Sunt de acord, doar că eu vreau să-i dau o interpretare parabolică și anume că întruchiparea Frumosului e Femeia. Acesta e codul. În toată lumea acum vin la conducere femei, inclusiv în Republica Moldova. Femeile vor veni să schimbe lumea, adică să salveze omenirea. Eu, din copilărie, am avut sentimentul acut al timpului. Din adolescență, mi-am dat seama că cel mai mare dar pe care ți-l oferă Viața este timpul. Cu cât mai devreme însușești acest lucru, cu atât viața devine mai plină de sens.

Un precept popular spune că Omul în viața lui trebuie să crească un Copil (se poate și mai mulți), un Copac (se poate și mai mulți) și să sape o Fântână sau să construiască o Casă. Eu am crescut un fecior și l-am pierdut la 23 de ani, am sădit mulți copaci, iar de săpat – am săpat în Suflet, din care au izvorât cărțile mele. Eu mă consider martor al timpului meu și al generațiilor mele. Tatăl meu a avut harul povestitului și umorului. Și mama era o bună povestitoare. De la mama am împrumutat inteligența, de la tatăl – caracterul. Tatăl meu a fost dintr-o familie modestă. Bunelul s-a numit Luca Beșleagă și era de o înțelepciune proverbială.

Genul abordat în cartea *Tata Vasile în 73 de epizoade și XIV scrisori* este nuvelistica – am recurs la epizoade scurte. Tatăl a trăit în timpuri foarte grele, dar a fost descurcăreț. Mama mea a

decedat la 52 de ani, în 1965. După moartea mamei, iarna îl luam pe tata la mine la Chișinău. O dată s-a încăpățânat să plece iarna la Mălăiești, să-și ridice pensia, nu s-a mai întors, a murit așa cum își prevăzuse. Primind pensia, a tot împărțit de pomană la cei pe care-i întâlnea în cale. L-au găsit vecinii la câteva zile după ce își dăduse obștescul sfârșit.

Eu am început să scriu memoriile de la 60 de ani. Cel mai important în viața omului nu este ce face și cum face, dar Memoria, care este baza cunoașterii. Eu am citit mu-u-u-ult. Și acum citesc. O carte este valoroasă, dacă ea pătrunde în suflet și-ți trezește trăirile proprii. Am considerat că e de datoria mea să scriu această carte. Să știți că am o carte și despre mama.

Scriitura mea nu conține ficțiune, e adevărul adevărat, bazat pe documentele vremii și pe trăirile proprii și ale altor martori ai timpului. Eu am descris întâmplări reale, nu inventate. Consider că literatura modernă are mai mult menirea de a distra. Numele meu l-a salvat pe tata într-o situație critică, care a fost admiratorul culturii franceze. În concluzie, pot spune că viața omului e o trecere a timpului la infinit, important e să marcăm cu fapte clipa care ne este dată pe acest pământ. Acum am scos de la tipar la Editura Prut cărțile copilăriei. Continui să lucrez la o carte despre satul meu”.

În secțiunea a doua a întâlnirii, cei prezenți și-au împărtășit impresiile despre cartea *Tata Vasile în 73 de episoade și XIV scrisori*.

O cititoare fidelă a Bibliotecii „Transilvania”, Elena Penu, contabil de meserie, a rămas foarte impresionată de carte, amintind de tatăl ei care avea și el obiceiul ca după muncă, până a ajunge acasă, să mai treacă pe la crâșmă pentru o dușcă-două, fiind la fel de bun și mărinimos cu copiii proprii, dar și cu cei ai satului. Cartea i-a devenit una de căpătâi, considerând-o ca pe un leagăn al copilăriei. Lidia Muravschi, economistă, citind și recitind cartea discutată, a subliniat că ea – cartea – nu poate lăsa pe nimeni indiferent. Lidia Bulicanu, profesoară de franceză, de asemenea, și-a văzut părinții

Eu am început să scriu memoriile de la 60 de ani. Cel mai important în viața omului nu este ce face și cum face, dar Memoria, care este baza cunoașterii. Eu am citit mult u-u-ult. Și acum citesc. O carte este valoroasă, dacă ea pătrunde în suflet și-ți trezește trăirile proprii.

cu ochii scriitorului Vladimir Beșleagă, apreciind adevărul în măsura timpului confirmat de amintiri răscolitoare.

Și pe mine, la rândul-mi, lecturând cu multă plăcere cartea *Tata Vasile în 73 de epizoade și XIV scrisori*, gândul m-a dus la tatăl meu Andrei, care era de o hărnicie și bunătatea proverbială. A săpat sute de fântâni în multe sate din nordul Moldovei, reușind să-și

facă „trudozile” și la colhoz, lucrând în calitate de conducător al brigăzii de construcții. În ciuda problemelor, greutăților, părinții puneau în prim plan munca, educația copiilor, respectul față de profesori și bătrâni, dar și unii față de alții.

Întâlnirea cu Vladimir Beșleagă s-a completat cu un frumos recital de colinde și urături, prezentate de copii de la Centrul de Creație „Convorbitorul” de pe lângă Direcția de Protecție a Copilului din sectorul Ciocana, fiind însuflețiți și dirijați de conducătorul artistic Nadejda Leahu. Conform tradiției, acestora li s-au oferit daruri: dulciuri, colaci, dar și pitaci; cu daruri tradiționale s-a ales și Vladimir Beșleagă, cel care a înveșnicit în carte chipul tatălui său, familiar tuturor celor care își regăsesc părinții în acest volum. Am auzit cum o parte din cei prezenți și-au împărtășit dorința de a-și scrie amintirile, fie chiar și pentru familie, dacă nu pentru o publicație în volum.

Evenimentul a fost întregit și de o bogată expoziție de cărți semnate de Vladimir Beșleagă, pregătită de gazde.

Consemnare: Raia ROGAC

ANCHETA „BIBLIOPOLIS”

BIBLIOTECARI ÎN AJUTORUL REFUGIAȚILOR UCRAINENI: VOLUNTARIAT, IMPLICARE ȘI COMPETENȚĂ

Redacția revistei „BiblioPolis” a rugat angajații Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, implicați în acțiunile de ajutorare refugiaților ucraineni să răspundă la următoarele întrebări ale anchetei:

1. Ce a însemnat pentru dvs. experiența de voluntariat în cadrul campaniei de sprijin acordat refugiaților ucraineni?
2. Ce situații sau întâmplări v-au marcat?
3. Ce competențe profesionale sau personale v-au ajutat să faceți față acestei implicări pe timpuri de criză umanitară?

*Angela ABABIL,
Biblioteca Publică de Drept*

1. Fiecare are un angajament civic. Mă bucur că am fost de folos prin niște acțiuni elementare și mi-am adus aportul în această campanie. M-am simțit utilă și am conștientizat necesitatea manifestării spiritului civic.

2. Nu pot uita cum noaptea a venit ambulanța la un bebeluș, care avea febră. Nu pot să-mi imaginez ce simțea acea mamă, care avea drept casă o saltea la podea, fără multe lucruri atât de necesare unei mame, femeii...

3. Cel mai mult e nevoie de empatie. Spiritul organizatoric, lucrul în echipă, comunicarea au fost necesare pentru a fi eficienți și a face față tuturor sarcinilor. M-am implicat personal, ca într-o familie, în aranjarea saltelelor pentru persoanele ce urmau să vină, pregătirea ceaiului, aranjarea mesei, deservirea persoanelor cu lucruri și obiecte de igienă personală.

*Daniela ANDRIUȚA,
Filiala „Traian”*

1. Experiența de voluntariat în cadrul campaniei de sprijin acordat refugiaților ucraineni a însemnat pentru mine, în primul rând, posibilitatea de a-mi dezvolta anumite competențe personale și profesionale. Am dobândit experiență valoroasă de a lucra în echipă și de a rezolva probleme pe cale creativă. Am identificat unele oportunități care mi-ar fi de folos pentru carieră și învățătura. Datorită acestei activități, mi-am căpătat un sentiment de satisfacție sufletească. Și am cunoscut oameni noi.

2. Cel mai mult m-au marcat persoanele refugiate care, în timp scurt, au reușit să facă față faptului că un rămas fără nimic și au fost obligate de situație să meargă mai departe și să construiască totul de la zero. Aceste persoane mi-au trezit respect. Bărbații care și-au adus familiile în Republica Moldova și au plecat înapoi de bunăvoie să își apere țara cu riscul de a nu se mai vedea.

3. M-au ajutat competențele formate în cadrul instruirii privind sistemul de înregistrare și evidență a refugiaților, care a fost organizat de Gabriela Buzduma și Tatiana Clopot pentru bibliotecarii BM „B.P. Hasdeu”. De asemenea, m-au ajutat să trec prin aceasta provocare oamenii dragi mie și comunicarea cu ei.

*Ludmila BARBĂ,
Filiala „Lesia Ukrainka”*

1. Для меня украинские беженцы – это мои земляки, которые вынуждены бежать от кровопролитной войны, развязанной Россией против сорокаmillionной Украины. Люди остались без крыши над головой и без средств к существованию. Они видели смерть и спасаются от нее. Я сопереживаю народу Украины и верю, что большие дела начинаются с малого.

Здесь, в Кишиневе, украинские беженцы нашли поддержку, потому что мы вместе со многими другими волонтерами предложили им возможность проводить с детьми различные интересные мероприятия. Вместе со своими коллегами по Библиотеке им. Леси Украинки, 28 февраля, 4 и 6 марта я

работала в качестве волонтера в Центре размещения беженцев, созданном мэрией Муниципия Кишинэу на Moldexpro, а 9 марта – в Центре размещения беженцев, созданном Управлением культуры Мэрии Кишинева в Культурном центре «Орион». Главным для нас было чувство своей полезности. Наша работа заключалась в организации досуга для детей беженцев. Небольшую растерянность мы испытали в первый день работы. Раннее утро: люди просыпаются, умываются, едят... Все растеряны и озабочены своими проблемами. Начали мы с малого – пошлись по центру, взяли детей за руки и собрали их в конце большого коридора. Мы решили создать оптимальные условия для общения и проведения мероприятий с детьми. Нашли столик, попросили у мамочек стульчики и начали заниматься с собравшимися детьми разными интересными занятиями: разгадывали загадки и ребусы, играли в логические игры, занимались креативным творчеством, лепкой, рисованием, аппликацией из бумаги. В следующие дни мы уже отчетливо понимали, что интересно детям и делали игру с забавными вопросами и ответами, придумывали истории с подаренными детям игрушечными животными. Мы подарили ребятам детские журналы на украинском языке, такие как *Стежка*, *Яблунька*, *Барвінок*. Дети с увлечением и трепетом моментально разобрали их и с любопытством рассматривали картинки, комментировали и обменивались мнениями.

В Культурном центре «Орион» мы постарались принести немного весны в детские души. Изготовленные вместе с детьми своими руками цветы из цветной бумаги мы крепили на сухую ветку. Букет цветущих весенних веточек стал украшением Библиотеки «Кодру», филиала Муниципальной библиотеки им. Б.П. Хашдеу.

Находясь в Центре размещения беженцев в течении 12 часов, мы принимали решения в режиме многозадачности. Решали бытовые вопросы взрослых, которые обращались за помощью, оказывали моральную и психологическую поддержку попавшим в беду людям. Ведь часто главное, что нужно – это принимающий человек рядом.

2. Меня до слез растрогал тот факт, что люди везут с собой домашних животных – кошек и собак. Я очень хорошо понимаю тех, кто решил взять питомцев с собой, ведь и они

– члени семьи. Животным тоже очень страшно, и людям больно оставлять своих любимцев на произвол судьбы.

3. Самое первое профессиональное качество, которое пригодилось в работе с украинскими беженцами, – это организаторские способности. Ну и, конечно же, опыт работы с группой, большой опыт в проведении разных мероприятий с детьми, умение слушать и слышать, индивидуальный подход к каждому человеку с учетом его потребностей и особенностей.

А личные качества, которые помогали в работе с украинскими беженцами, это эмпатия, доброжелательность, любознательность, терпеливость, тактичность, оптимизм, толерантность, общительность, коммуникабельность, умение расположить к себе собеседника.

Помогая обществу, мы помогаем и самим себе, развивая в себе новые навыки и получая новые знания.

*Angela BORȘ,
Filiala „Ițic Mangher”*

Alături de întreaga echipă a Bibliotecii Municipale, Filiala „Ițic Mangher” s-a implicat și ea în activitatea de voluntariat în sprijinul refugiaților ucraineni. Din start, am elaborat un program de activitate, în care prevala lucrul cu copiii. Nu a fost ușor: mame debusolate, copii speriați, atmosfera încordată. Dar, ușor-ușor, cu grijă, răbdare și bunăvoință am reușit să spargem gheața neîncrederii.

Primii au fost micuții de la căminul de pe str. Ion Creangă nr. 80 și cei de la centrul Moldexpo. Am mers la ei cu cărți de colorat, creioane, carioci și jucării. Orele petrecute acolo au zburat ca clipele. Au rămas satisfăcuți copiii și mulțumite mămicile, iar pentru noi a fost o primă lecție de viață.

În mai multe centre au fost plasați refugiații din comunitatea evreiască din Ucraina. Evident că nu am putut să rămânem indiferenți. Practic, din primele zile, am mers la ei cu ore de poveste și de lectură, jocuri intelectuale și distractive, ateliere de creație, prezentări video, lecții de dans și mișcare scenică.

O zi întreagă a fost dedicată celei mai vesele sărbători evreiești Purim. Atunci am venit la ei cu humentași sau, cum li se mai zice, „urechile lui Aman” – coptură tradițională. Am citit despre

tradițiile acestei sărbători din cărțile din seria „PJ Library: Cărți gratuite pentru copiii evrei și familiile lor”. Împreună am confecționat zuruitori și măști – atribute de Purim. Am dansat, am râs și ne-am distrat în măsura posibilităților.

Nici utilizatorii bibliotecii nu au rămas indiferenți față de situația refugiaților și au adus jucării și cărți din bibliotecile personale pentru copii și maturi. Astfel, cele circa 300 de cărți și reviste au mers la centrele de plasament pentru refugiați de la sanatoriul „Dacia” (Vadul lui Vodă) și de pe strada Pan Halipa nr. 3 (Chișinău).

În aceste zile, rândurile bibliotecii „Ițic Mangher” au crescut cu mai mulți utilizatori din țara vecină: mămici și copii împrumută cărți, participă la atelierile de creație. Micii noștri artiști din studioul „Arlechin” au jucat pentru ei scene din spectacolul „Crăiasa Zăpezii”.

În prima zi, când au pășit pragul bibliotecii, erau oarecum timizi și sfoși. Ne-au povestit că au căutat peste tot cărți de citit, dar în librării sunt mult prea scumpe. Atunci pașii i-au adus spre biblioteca noastră. Erau patru: mama și trei copii. Astăzi sunt peste douăzeci. Intră în bibliotecă cu zâmbet pe buze, gălăgioși și veseli, ca toți copiii.

Suntem bucuroși să vă fim alături, dragii noștri, și să vă ajutăm pe cât este posibil, în situația deloc ușoară în care vă aflați.

*Clavdia CĂRĂRUȘ,
Filiala „M. Drăgan”*

N-am crezut vreodată că va mai fi cândva în lume vreun război, mai cu seamă în preajma noastră. Războiul din Ucraina a făcut ca poporul acestei țări să ia drumul pribegiei. Țara noastră în această criză umanitară a demonstrat că este un vecin bun, acordând sprijin și ospitalitate refugiaților.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a organizat o campanie de sprijin pentru refugiații ucraineni. A fost o primă experiență de voluntariat din viața mea, o activitate mai puțin cunoscută pentru mine. Dar aceasta nu m-a descurajat. M-am implicat rapid și ușor în acest exercițiu, fiindcă așa mi-a dictat sufletul și mă simțeam în pielea acestor oameni: copii și maturi, care și-au părăsit locuințele, luând în grabă doar ce au reușit, fugind din calea războiului.

M-a impresionat extraordinar de mult comportamentul unui copilăș nici de o lună, care pe parcursul zilei și nopții n-a scos nici un sunet, de parcă era deja pregătit de situații excepționale. În timpul procedurilor de igienă, ședea liniștit, de parcă totul era ideal: și apa de temperatură necesară, și pudra îi era pe plac, și masajul îi plăcea mult, și doamna ce-l îngrijea (o voluntară). Nici urmă de oboseală pe chipul acestui bebeluș, care a fost pe drum timp de 12 zile în continuu. Se comporta așa de parcă-i era frică ca nu cumva să trădeze compatrioții. Îmi amintea acest copilăș de cei doi bebeluși din filmul rusesc *17*

clipe ale primăverii, care doar la o privire rugătoare a mamei se opreau din scâncit, instinctiv, probabil. Adeseori îmi vine în minte gândul că copiii sunt mai înțelepți decât maturii și ar trebui unele lucruri preluate de la ei.

Experiența profesională m-a ajutat în activitățile cu cei mici. Copiii aveau un comportament liber, erau calmi, prietenoși, grijulii unii față de alții, cu plăcere se implicau în activități creative. Erau copii ageri, isteți și foarte ingenioși. Și asta, cred, e bine. Interacțiunea cu ei m-a bucurat mult. Am muncit cu plăcere. A fost o experiență bună. Receptivitatea mea, bunăvoința, empatia și alte calități de caracter, pe care, poate, nici eu încă nu le cunosc, m-au ajutat să fiu utilă în această situație.

Fiica mea s-a implicat în această activitate, dorind să mă ajute. A căpătat și ea o experiență bună, dar, cred, și o lecție de viață, fiind față-n față cu refugiații, cunoscând nemijlocit situația acestora.

Această tragedie ar trebui să ne pună nouă multe semne de întrebare privitor la relațiile noastre interumane. Poate, ar trebui să fim mai toleranți unii față de alții, să venim mai des în ajutor unul altuia și să ne ascultăm unii pe alții. Și niciodată nu trebuie să uităm că oricând se poate întâmpla orice și cu noi, chiar și dacă pericol evident nu există.

Viața e doar una. Și, poate, depinde doar de-o clipă. Nu trebuie să uităm despre aceasta.

Această tragedie ar trebui să ne pună nouă multe semne de întrebare privitor la relațiile noastre interumane. Poate, ar trebui să fim mai toleranți unii față de alții, să venim mai des în ajutor unul altuia și să ne ascultăm unii pe alții. Și niciodată nu trebuie să uităm că oricând se poate întâmpla orice și cu noi, chiar și dacă pericol evident nu există.

*Victoria CEBANU,
Filiala „Ovidius”*

1. Ca orice om, care înțelege că războiul este un fenomen distrugător, rău și urât, am acceptat propunerea de a face parte din numărul de persoane care poate oferi un sprijin oamenilor ce fug din calea războiului declanșat de Rusia în Ucraina. Fiind afectată emoțional de știrile pe care le auzeam din mass-media, mi-a venit un impuls emoțional încă din primele zile ale războiului să sprijin, într-un fel, acești oameni nevinovați. Chiar din a doua zi de război, împreună cu familia mea, am făcut donații (produse alimentare și igienice, plăpumi, perne și haine) la Centrul de refugiați de la Moldexpo (pentru 50 de persoane), după care am participat și ca voluntar la Centrul de refugiați din incinta Casei de cultură „Orion”. M-a motivat să fiu acolo, printre refugiați, compătimirea, mila față de starea și suferințele oamenilor care au lăsat în urma lor oameni dragi (părinți, copii, soți, frați, etc.) și tot ce au agonisit pe parcursul vieții, apucând drumul pribegiei. Experiența de voluntariat m-a făcut să-mi schimb atitudinea față de tot ce mă înconjoară. Am înțeles ce este prioritar și secundar în viața de zi cu zi a unui om.

2. Cel mai mult m-a marcat cazul unei tinere care, după două zile de la începutul războiului, a adus pe lume copilul mult așteptat, dar care a trebuit să fugă pentru a proteja viața nou-născutului și a sa personală. Doar la a 13-a zi, datorită voluntarilor de la Centru, copilul nou-născut a făcut prima sa baie.

3. Printre competențele personale, care m-au ajutat să fac față fluxului mare de refugiați, aș evidenția: punctualitatea, curajul, cunoașterea perfectă a limbii ruse, inițiativă proprie de a ajuta un număr mai mare de oameni, comunicarea eficientă cu ei, asumarea unor responsabilități concrete, stăpânirea situației la moment și, nu în ultimul rând, lucrul bun în echipă.

*Adelina CHICERMAN,
Centrul Academic Internațional Eminescu*

1. Pentru mine, a fost o experiență în care am învățat și am văzut greutățile și necesitățile altor oameni în cele mai dificile

situații. Oamenii de acolo, înțelegând situația complicată în care erau, încercau să fie pozitivi și să se gândească că totul o să fie bine. Mă bucur că am putut să fiu de ajutor și să susțin refugiații.

2. M-au marcat mai multe momente ce le-am văzut, mai ales copiii care nu își dădeau seama de situație, dar continuau să se joace, să zâmbească și să petreacă timpul obișnuit cu semenii lor.

3. Cred că cel mai mult m-a ajutat să fac față comunicarea cu refugiații, deoarece ei înțelegeau că au pe cineva alături și există un sprijin.

*Diana CIORNÎI,
Biblioteca Publică de Drept*

1. Experiența de voluntariat m-a ajutat să acumulez o serie de competențe pentru a relaționa cu cei din jurul meu. Refugiații au nevoie de ajutor atât psihologic, cât și moral.

2. Refugiații sunt debusolați, nu știu unde să plece, nu sunt informați corect, nu știu ce îi așteaptă mâine.

3. Trebuie să fii un psiholog bun în așa situație pentru a-i asculta și ajuta la necesitate. Desigur, comunicarea, toleranța, amabilitatea, răbdarea (deoarece lumea e diferită) și, nu în ultimul rând, cunoașterea limbilor (rusă, engleză).

*Tamara DUNAEVA,
Filiala „Mihail Lomonosov”*

1. Изначально, надо признаться, отнеслась к волонтерской помощи украинским беженцам, и в особенности детям, с некоторым скепсисом. Люди бегут от войны, они потеряли свои дома, работу, привычное окружение. И главное: они видели смерть! Маленькие дети попали в страшную мясорубку, которая называется войной. И тут мы, библиотекари, со своими играми, фломастерами, поделками, раскрасками... Я считала, что всем им скорее нужна профессиональная помощь опытного психолога. Терзали сомнения: а получится ли растопить застывшие детские сердца, изгнать страх из детских глаз хоть на некоторое время. Одно дело помочь материально, когда не встречаешься лицом к лицу, и совсем другое, когда видишь

детей, этих «маленьких старичков», и понимаешь, что остается надеяться только на пластичность детской памяти, которая со временем поможет забыть весь этот ужас. Условия в центре Moldexpo, где размещаются украинские беженцы, малокомфортные. Такого опыта у меня еще не было, но это компенсировалось огромным желанием помочь, сделать все возможное.

2. Самое невероятное, что дети сами помогли нам, волонтерам, справиться с волнением. Вот этого я, признаться, совсем не ожидала. Дети очень хорошо чувствуют фальшь. Поэтому они простят вам некоторые промашки, но притворства – никогда. Дети, находившиеся в центре Moldexpo более двух дней, немного адаптировались к условиям, знали, что и где находится, помогали вновь прибывшим. Дети есть дети. С удовольствием рисовали, проходили лабиринты, отгадывали загадки, собирали пазлы. С группой работать легче, хоть она и разновозрастная. Срабатывает чувство коллективизма, сопричастности. С маленьким двухлетним мальчиком просто перекидывались воздушным шариком. Сколько было радости и веселого смеха! И вдруг из безликой, изможденной, хмурой массы людей стали прорисовываться лица. Вначале удивленные: кто смеется? Разве можно сейчас смеяться? Но увидев маленького мальчика, начинали сами невольно улыбаться... Когда дети убежали обедать прибыла новая группа беженцев. К столику подошел мальчик, лет шести. Без «здрассти», с тяжелым вздохом, сел на стул прямо в теплой куртке, с отрешенным взглядом. На предложение порисовать, молча покачал головой из стороны в сторону: «нет». «Может, пазлы?» И снова молчаливое «нет». Стало страшно неуютно. Решила тоже просто помолчать рядышком. Прошло немного времени и он, взглянув на чей-то рисунок, вдруг спросил: «А почему планеты вращаются вокруг солнца?» Лед тронулся. Пришлось напрячь память и объяснять строение солнечной системы. И почему одни планеты маленькие, а другие побольше, и что движутся они по орбитам, и многое другое. Для работы с детьми нужны знания разноплановые и разносторонние. Поэтому, считаю, что библиотекари оказались как раз «в нужном месте, в нужное время».

3. Оченьгодились навыки и умения при работе с детьми, полученные при проведении летних программ

«Provocarea verii». A также знания, приобретенные на подготовительных обучающих занятиях, проводимых специалистами Муниципальной библиотеки им. Б.П. Хашдеу. И еще один момент: «догоняет» потом, через некоторое время, и уже волонтерам может понадобиться помощь психолога. Поэтому к такой работе необходимо привлекать людей жизнерадостных, с устойчивой психикой, способных частично абстрагироваться от всего происходящего.

*Natalia GAINA,
Filiala „V. Ignatenco”*

Ca să fie pace în lume, popoarele trebuie să trăiască în pace. Pentru ca popoarele să trăiască în pace, orașele nu trebuie să se ridice unele împotriva altora. Pentru a fi pace în orașe, vecinii trebuie să se înțeleagă. Ca să fie pace între vecini, trebuie ca armonia să domnească în familie. Ca să fie pace în casă, trebuie s-o găsești în propria inima.

Lao TSE

Într-o lume normală, copilăria este vârsta marilor descoperiri. Biblioteca „V. Ignatenco” din cadrul IMSP Spitalului Clinic Municipal de Copii „V. Ignatenco” din Chișinău s-a implicat în acțiuni de susținere a refugiaților din Ucraina.

Pentru copiii și părinții refugiați, internați în spital, a fost ceva uimitor să descopere acolo o bibliotecă. Niciunul dintre ei nu a auzit și nu a întâlnit în țara lor o bibliotecă în spital. Lectura și activitățile organizate de angajații filialei noastre le permit să se relaxeze emoțional.

Noi prețuim PACEA. Copiii, după zile de suferință, încep a zâmbi din nou. Și ne bucurăm atunci când auzim glasuri vesele. Biblioteca noastră este un refugiu pentru acești oameni minunați.

Copiii suferă în mod special din cauza acestui război. Ajunși în spital, trec prin anumite momente de sănătate mai puțin plăcute, dar echipa de bibliotecari le acordă copiilor și părinților lor tot sprijinul necesar.

Suntem alături de oamenii Ucrainei. Mărturiile lor ne amintesc de importanța păcii. Auzim istorii cu un puternic impact emoțional. Însă noi, în măsura posibilității, îi susținem moral pe

pacienții refugiați, care participă la mai multe activități culturale, educative și de recreere.

Copiii, dar și mamele lor, susțin că socializarea îi relaxează,

Noi prețuim PACEA. Copiii, după zile de suferință, încep a zâmbi din nou. Și ne bucurăm atunci când auzim glasuri vesele. Biblioteca noastră este un refugiu pentru acești oameni minunați.

că ei au nevoie de comunicare și susținere. Sunt oameni ce trec prin momente dure din viața lor. Copiii au diverse probleme de sănătate, dar scopul nostru este susținerea acestor copilași nevinovați.

Timpul petrecut alături de acești minunați oameni te face să recunoști cât de fericit ești, atunci când știi că familia îți este aproape și în țara ta e pace și liniște.

Războiul din Ucraina va fi o lecție de viață pentru fiecare din noi. Suferința din ochii refugiaților o simți și o vezi, ea pătrunde în sufletul fiecăruia din noi.

Pentru multe mame și copii, care au fost nevoiți să plece din țara lor din cauza războiului, Republica Moldova este o adevărată oază de liniște și pace.

*Stela GOREACI,
Biblioteca Publică de Drept*

1. Când mi s-a oferit ocazia de a fi voluntar pentru susținerea refugiaților din Ucraina, am acceptat din prima, am fost deschisă pentru a susține ideea instituției din care fac parte, deoarece oricine poate ajunge în situația acestor persoane. Mi-am dedicat timpul și energia pentru a ajuta oamenii care trec prin această perioadă dificilă, deoarece ei au nevoie acum de susținerea noastră, indiferent de statut sau etnie.

După experiența de voluntar, văzând prin ce trec oamenii, apreciez mai mult ceea ce am și lucrurile cărora nu le-am dat importanță, am căpătat mai multă încredere în sine. Am demonstrat că trebuie să fim receptivi și uniți.

2. Văzând tristețea din ochii oamenilor, durerea mamei, care își îngrijea copilul cu febră, mizând doar pe ajutorul nostru, nu poți proceda altfel decât să-i ajuți.

3. În aceste situații, orice competență este binevenită. Eu am utilizat competențe de lucru în echipă, de cunoaștere a limbii ruse;

de comunicare cu copiii, având cunoștințe în educație, respectând particularitățile de vârstă ale copiilor; competențe de organizare, coordonare, gestionare a resurselor și produselor alimentare, de îngrijire a spațiilor și a veselei; competență de aplanare a situațiilor de conflict. Am manifestat răbdare și amabilitate, înțelegând faptul că oamenii sunt diferiți și că voluntariatul presupune interacțiunea cu colegi și oameni care au viziuni și experiențe de viață diferite.

*Valentina MARCU,
Filiala „Alexandru Donici”*

În această perioadă grea pentru poporul ucrainean, pentru refugiații care au fugit de urgia războiului și s-au adăpostit în țara noastră, m-am decis să mă alătur și eu grupului de bibliotecari voluntari, pentru ca împreună să le acordăm sprijin și ajutor. Serviciul de voluntar l-am făcut la Centrul de Cultură și Creație „Orion”, care a servit drept centru de plasament pentru refugiații din Ucraina. Plecam dimineața devreme și reveneam acasă seara târziu. Pe tot parcursul zilei, mă străduiam să fiu de ajutor în toate: m-am ocupat de materialele sanitare și igienice, le-am sortat, le-am împărțit refugiaților care aveau nevoie, precum și cu lenjeria de pat. M-a bucurat faptul că și copiii și maturii se țineau mereu în preajma noastră. Prin fapte, mă străduiam să demonstrez că ei sunt bineveniți și că ar putea avea încredere deplină.

Adulților le-am oferit suport informațional cu privire la amplasarea ambasadelor, băncilor de economii etc., precum și beneficiile sau serviciile pe care le avem și le putem oferi: efectuam chemări la servicii de taxi, îi ajutam să facă legături telefonice cu rudele sau cunoscuții lor din țara noastră.

În activitățile cu copiii, am aplicat diverse metode și strategii didactice și psihopedagogice, aceasta datorându-se experienței pe care am acumulat-o de-a lungul anilor în calitate de educator/

Această nouă provocare, pe care o trăim cu toții, ne determină să acționăm în vederea depășirii obstacolelor, de a face bine și de a ajuta pe cei care într-adevăr au nevoie, indiferent de naționalitate sau limba vorbită. Toți suntem oameni și toți avem dreptul de a trăi. Oriunde am fi, un lucru este cert: trebuie să promovăm binele. Voluntariatul ne face mai buni, atât în plan spiritual, moral, cât și profesional.

formator în grădiniță, cât și în calitate de părinte. Experiența de bibliotecar m-a ajutat să aplic o paletă largă de activități menite să sustragă copiii de la tragedia trăită.

Unele din aceste activități au fost preluate din Programul serviciilor de bibliotecă pe care le realizez: atelier de creație, jocul, „Ora poveștilor”. Comunicarea a fost cea mai eficientă metodă de descătușare a sufletului. Am ascultat povestea tristă a fiecăruia.

La una din activitățile de artă plastică, micul Armen a desenat o mașină, apoi s-a ridicat și a zis: „Dacă aveam așa mașină, demult eram cu toată familia la bunicii din Bacu”.

Din spusele băiatului, am aflat că el cu mama și fratele mai mic au reușit să părăsească Ucraina, însă tatăl a rămas acolo. Această despărțire îi cauză multă durere. Mai mulți copii au vorbit despre tătici sau bunici rămași la vatră.

Cu toate că printre copii erau vorbitori doar de limbă ucraineană, totuși, cu mici traduceri de către semenii lor din limba ucraineană în cea rusă, prin semne și mimică, am reușit să ne înțelegem. În toată perioada mea de aflare printre refugiați, m-am simțit copleșită. Lacrimile măicuțelor cu pruncii în brațe, bătrâni bolnavi, neputincioși, înfricoșați de calvarul acestui război, relațiile și retrăirile lor mi-au rămas în memorie pentru toată viața.

Această nouă provocare, pe care o trăim cu toții, ne determină să acționăm în vederea depășirii obstacolelor, de a face bine și de a ajuta pe cei care într-adevăr au nevoie, indiferent de naționalitate sau limba vorbită. Toți suntem oameni și toți avem dreptul de a trăi. Oriunde am fi, un lucru este cert: trebuie să promovăm binele. Voluntariatul ne face mai buni, atât în plan spiritual, moral, cât și profesional. Implicarea în voluntariat aduce noi abilități și valori. Mă simt împlinită, dorința de a face ceva ce depășește binele personal s-a realizat cu succes. Mulțumirile sincere pe care le-am auzit, m-au făcut să meditez și mai mult la calitățile nobile și valorile general-umane.

*Angela OLĂRESCU,
Filiala „Hristo Botev”*

1. Fiecare voluntar a venit din dorință proprie în ajutor refugiaților pentru a-i susține moral și spiritual. Pentru mine, experiența de voluntariat înseamnă un ajutor acordat celor care au nevoie de

el în acel moment. Suntem solidari cu țara vecină, în care are loc acest război.

2. Activitatea mea de voluntariat cu refugiații ucraineni am desfășurat-o în data de 12 martie 2022. Am fost responsabilă pentru înregistrarea refugiaților în sistemul de înregistrare refugees.chisinau.md și pentru desfășurarea activităților culturale cu copiii refugiați. Venind la fața locului, în Centrul „Orion” din localitatea Codru, pentru a putea comunica cu refugiații, trebuia să vorbim în limba rusă. Alături de mine activau încă trei voluntari, care, din păcate, nu cunoșteau limba rusă. Refugiații se adresau cu întrebările: „Cum să avem acces la internet?”, „Cât timp vom sta în acest centru?”, „Unde putem schimba bani?”, „Putem găsi medicamente în farmacie?” ș.a.

La ora mesei, toți refugiații au plecat la un alt centru de refugiați ce se află în sectorul Botanica al capitalei, lucru despre care i-am informat, inclusiv și cu ce transport se vor deplasa, atrăgându-le atenția să fie atenți la documente, bagaje și bani.

Absolut importante pentru noi în acea zi au buna organizare a activității, comunicarea eficientă, amabilitate.

3. Competențele mele profesionale mi-au permis organizarea rapidă a activităților. Cunosc bine calculatorul, cunosc limba rusă, abilități de a lucra cu copiii și cu maturii.

*Corina REZNEAC,
Secția promovare și comunicare*

1. Să fiu voluntar pentru ajutorarea refugiaților din Ucraina a fost o datorie morală și civică.

Din ziua în care a început războiul în Ucraina, am simțit o neputință de a ajuta oamenii, de a transmite mesajul de oprire a răului împotriva societății și țării vecine – Ucraina. Războiul se desfășura foarte aproape de noi.... Mă gândeam, în fiecare clipă în care munceam, în timpul meu liber, în discuțiile cu familia și colegii, că trebuie să facem ceva, să transmitem mesajul de pace și solidaritate și să ajutăm refugiații. Unii concetățeni se implicau ca voluntari, ceilalți – ne implicăm în timpul liber. Astfel, în zi de vineri, 8 martie, auzind de la colegii bibliotecari și manageri că e nevoie de ajutor voluntar la Centrul de plasament temporar organizat la Casa de Cultură „Orion” de pe strada Muncești, am

spus că pot participa în weekend, indiferent în care tură, de zi sau noapte. Nu mai avusesem o experiență de voluntar de cazare și organizare a meselor pentru un număr mare de persoane. Dar am lucrat anterior la organizarea unor festivaluri, expoziții. Și această experiență o consideram de ajutor. Nu știu dacă aveam dreptate

Mă gândeam, în fiecare clipă în care munceam, în timpul meu liber, în discuțiile cu familia și colegii, că trebuie să facem ceva, să transmitem mesajul de pace și solidaritate și să ajutăm refugiații.

sau ba. Fiecare experiență în lucrul cu oamenii este „aici și acum” și mi-am dat seama, când am ajuns la Centrul de plasament, că nu eram chiar atât de pregătită.

2. M-au marcat refugiații de etnie azeră, mai ales copiii, care mi-au propus ajutor în calitate de voluntar. Un fel de „ajutor de voluntar”. Biblioteca „Codru” a adus niște creioane și cărți de colorat pentru copii și le-am pus pe masă. Și chiar de era târziu, copiii îndată au găsit acel colț improvizat. Au început a colora, apoi s-au apropiat de voluntari, întrebând dacă pot ajuta cu ceva.

La fel, m-a impresionat o mamă ucraineană, care are o fiică și un fecior pe câmpul de luptă și păstrează nădejdea întoarcerii acasă, în regiunea Odessa. În dimineața zilei în care am fost voluntară la Centrul de plasament „Orion”, erau două doamne refugiate, una în etate și a doua de vreo 45 de ani, împreună cu fiica de vreo 20 de ani. Cele două doamne și domnișoara erau în așteptarea unui transport spre Europa, acolo unde erau îndrumate de rudele emigrate.

Seara, pe la ora 17, au sosit circa 50 de persoane refugiate. Câțiva voluntari au înregistrat refugiații, eu ajutam coordonatorul responsabil de cazarea refugiaților. Nu era dificil, însă trebuia să scriu într-un tabel ce paturi au fost ocupate, respectiv, să calculez câte locuri de dormit libere au rămas.

Coordonatorii Centrului de plasament temporar pentru refugiați se ocupau și cu transportarea mai departe a refugiaților cazați acolo. O misiune destul de dificilă, ceea ce însemna că autoritățile erau și sunt foarte implicate și bine organizate ca să ajute refugiații cât mai bine cu putință. Acest gând îmi dădea încredere că totul va fi bine și pentru refugiați, și pentru țara noastră.

Îmi dădeam seama de fluxul de refugiați de la știri. Cel mai mult m-a marcat să aflu că drumul dinspre regiunile Ucrainei a fost lung și refugiații, unii dintre ei, au preferat să nu mănânce

chiar. Acest dialog l-am purtat cu un azer, seara, pe la ora 19, după ce refugiații din Ucraina de etnie azeră au fost repartizați în dormitoare improvizate și au băut câte un ceai și au mâncat câte o tartină. Al doilea lucru, care m-a marcat, a fost discuția cu o doamnă în etate, la fel originară din Azerbaidjan, care se simțea rău. Avea o revoltă în comportament și încercam să îi ofer un sprijin moral. Prima dată a făcut un gest care însemna că nu vrea să discute. A doua oară am discutat cu soțul, care mi-a spus că locuința lor a fost bombardată și au rămas fără tot ce au agonisit. M-am apropiat repetat și am liniștit-o. Nu știu cât de mult a contat ceea ce i-am spus, însă am înțeles că pentru a discuta cu refugiați de război, în stare de stres încă... e nevoie de cunoștințe speciale. Știam că e important să se simtă sprijiniți.

3. Am avut experiența de a participa la organizarea unor evenimente cu sute de participanți și înregistrarea unora în scopul buneii organizării a acestora. La fel, m-am aflat în discuții cu unele persoane în stare de stres posttraumatic și am citit în literatura de specialitate despre așa situații. Astfel, îmi dădeam seama că e nevoie de ajutor liniștitor, cel puțin, o valeriană, o îmbrățișare, dacă permite eticheta. La fel, somn și alimentație sănătoasă etc.

*Zinovia RUSSU,
Biblioteca „V. Belinski”*

Experiența de voluntariat în cadrul campaniei de sprijin acordat refugiaților ucraineni m-a ajutat să înțeleg și mai mult cât de necesar este de a ajuta acești oameni, care au părăsit tot ce agoniseră și au venit într-o țară străină; să înțeleg cât de important este de a-i compătimi, de a-i da un sfat, de a-i îndruma într-un fel sau altul. Orice gest, orice zâmbet este important în astfel de situații, deoarece îi fac pe acești oameni să se simtă mai în siguranță, mai în liniște. Să înțeleg că ajutându-i pe ei, de fapt, te ajuți pe sine. Acest lucru te face să te simți mai util, mai important, mai responsabil. Un lucru bun făcut cuiva, cândva tot la tine se va întoarce.

Și nu în ultimul rând, unii din acești refugiați, ieșind din această stare de șoc, de disperare, la un moment dat, singuri se implică în acțiuni de voluntariat, ba chiar pleacă spre patria lor pentru a o apăra de invadatori.

Cât despre competențele profesionale și personale care m-au ajutat să fac față situației, aș menționa comunicarea cu persoanele temporar stabilite acolo, capacitatea de a asculta și de a rezolva problema sau nevoia apărută la momentul dat. Voința de a-i ajuta, de a-i face existența lor aici puțin mai bună a influențat câtuși de puțin, cred, viețile și stările acestor persoane aflate în dificultate.

*Eugenia SAGHIN,
Biblioteca Publică de Drept*

1. Responsabilitate, empatie.
2. Impactul traumatic asupra psihicului fragil al copiilor.
3. Competențe de supervizare, de comunicare, de organizare și evidență în bazele de date.

*Elena UNGUREANU,
Secția studii și cercetări*

1. Vă spun cu toată sinceritatea – nici măcar n-am reușit să înțeleg dacă am fost cu adevărat voluntar sau nu. Trebuia să fie cineva acolo, inclusiv bibliotecari, ca să întâlnească refugiații, să-i înregistreze pe o listă, să le arate sacul de dormit, să le explice unde pot servi un ceai, să le răspundă la întrebări... Am făcut atât de puțin pentru ei, încât nici nu e cazul să fiu luată în seamă în toată această experiență extrem de modestă, venită pe neașteptate, pentru care nu aveam cum să fim pregătiți nici eu, nici colega mea Corina Rezneac, nici ceilalți. Ceva a însemnat totuși. Mi-am înfruntat temerile, mi-am ascuțit simțurile, mi-am activat umanismul. Față de oameni străini, pe care nu-i cunoșteam deloc, fiind de alte etnii (ucraineni și azeri) și cu așteptări pe care puteam doar să le intuiesc într-o situație excepțională – una dictată de război. Război declanșat de Rusia în Ucraina, pe care istoria, iată, îl înregistrează ca pe unul dintre cele mai crude din istoria recentă. Postarea pe care am făcut-o pe Facebook a fost un semnal de încurajare a colegilor de a face un gest uman, de solidaritate în momente de cumpănă. Nimeni nu știe dacă mâine nu va fi exact în aceeași situație. Situație în care va căuta cu ochii un... voluntar.

2. **Prima:** de cum am intrat în Centrul „Orion”, am dat de o doamnă care stătea la o masă cu ochii înfiți într-un telefon mobil, listând înfrigurată și alternând cu degete tremurânde știrile online cu mesajele din partea celor apropiați, rămași acasă. Am întrebat-o, în rusa mea pe care începusem deja s-o uit, cum o cheamă, de unde este, încotro se îndreaptă.

Aflând că este ucraineană, din Odessa, am simțit nevoia s-o îmbărbătez și s-o asigur că le suntem alături. Mi-a arătat poza nepoatei, de o frumusețe aparte, și s-a întrebat: ce să facă ea cu atâta frumusețe pe timp de război?! I-am spus că în Odessa am fost de mai multe ori, că acolo am fost cerută de nevastă...

Că odihna pe malul Mării Negre a fost

pentru mulți dintre noi raiul visat toată tinerețea noastră... Alte două ucrainence dormeau la podea, îmbrățișate (mamă și fiică) pe o saltea acceptabilă pentru un somn în care să nu auzi bubuituri și sirene.

A doua: părea că toată ziua vom discuta doar cu cele 3 ucrainence. Ce-am mai făcut? Am cărat dintr-un cabinet în altul și am sortat produsele alimentare și de igienă personală depozitate la repezeală; am trecut dintr-un frigider în altul gustările reci împachetate per persoană, am tradus în rusă un anunț parvenit de urgență despre un tren Căușeni-Iași pentru refugiați, în ideea că și vorbitori de rusă vor dori să-l citească; am adăugat, în semn de respect, pentru Ucraina și pentru limba ucraineană, cuvântul *печемпаньпа* pe un anunț de pe un perete la intrare... Gesturi, simple gesturi, atât...

A treia: pe înserate, vine mesajul că spre centru se îndreaptă un autocar plin cu refugiați azeri. Ne încordăm un pic, cu toatele (Valentina, Mariana, Ala, Corina, Beatrice și Alexandra), dar rămânem vigilenți, în așteptare. Abia când apar în ușă, cu copii după ei, familii întregi, nemâncate, obosite și întunecate la față de atâta nesiguranță, începem să vedem câte un pic fața crispată a războiului. Toți ard de nerăbdare să se întindă pe... ceva, să întindă mâna spre un biscuit, să prindă privirea cuiva din partea locului ca să-i povestească despre nenorocirea abătută peste săracii oameni nevinoși. O femeie nu mai rezistă presingului psihologic și începe să strige că vrea să moară, doi copilași au febră, o parte dintre ei

Mi-am înfruntat temerile, mi-am ascuțit simțurile, mi-am activat umanismul. Față de oameni străini, pe care nu-i cunoșteam deloc, fiind de alte etnii (ucraineni și azeri) și cu așteptări pe care puteam doar să le intuiesc într-o situație excepțională – una dictată de război.

tușesc în pumn, toți vor informații cum să ajungă în Turcia sau în altă țară, cine îi va lua în primire, cine le va oferi adăpost mâine, unde să-și spele copiii și tot așa, și tot așa... Dna Volontir nu e prima zi aici. Discursul ei în fața celor cca

Dar cel mai important e să manifesti înțelegere și compasiune pentru cei aflați în suferință. Eram străini și apropiați în același timp cu toții, eram diferiți și totuși la fel în gândurile noastre că oroarea trebuie să se termine cât mai curând.

20 de bărbați azeri e unul de calmare, foarte exact, sigur, care presupune păstrarea ordinii și disciplinei într-un mediu care este amenajat ad-hoc. Celor 15 copii li s-a pus la dispoziție imediat un teanc de cărți pentru copii, foi și creioane, plastilină... Un grup de elevi și studenți aduc cele 100 de saltele noi și

le ridică la etajul II. Fetele de la registratură pun literă lângă literă ca să aibă cu ce umplea viitoare baza de date a refugiaților trecuți prin Centrul „Orion”. Nici nu realizăm că scriem file de istorie.

3. Recunosc, cunoașterea limbii ruse mi-a fost de cel mai mare folos. Poți comunica și prin semne, nu-i vorbă, dar e mai dificil. Dar cel mai important e să manifesti înțelegere și compasiune pentru cei aflați în suferință. Eram străini și apropiați în același timp cu toții, eram diferiți și totuși la fel în gândurile noastre că oroarea trebuie să se termine cât mai curând. Războiul are două capacități total opuse: descoperă, la cote inimaginabil de mari, atât latura hidoasă a lumii, cât și, în același timp și în același loc sub soare, latura umană, milostivă și dătătoare de speranță. S-o cunoaștem doar pe cea din urmă – e o dorință atât de simplă și firească, dar atât de greu a fi menținută pe pământ: PACEA.

*Doina VICOL, Elena MIHAILOV,
Filiala „Adam Mickiewicz”*

1. Deși nu este prima dată, când m-am ocupat de voluntariat, totuși, acum, acest termen a luat cu totul alte conotații mult mai profunde. Dacă prezența și căldura sufletească pe care am împărțit-o cu acești oameni i-a ajutat, cât de puțin, să uite de coșmar și să se simtă bineveniți la noi, atunci consider că mi-am îndeplinit misiunea. (*D. Vicol*)

Pentru mine, a fost o experiență plăcută. Simțeam că rolul meu în a ajuta alți oameni este major. M-am simțit importantă și de folos pentru acești oameni. (*E. Mihailov*)

2. Au fost multe momente care mi-au pus tăria de caracter la încercare. Primul lucru căruia a trebuit să fac față a fost privirea bântuită a părinților (ei te privesc, dar ai impresia că în fața ochilor ei au doar o singură imagine: ororile ultimelor clipe de-acasă). Contrastul între groaza mută a maturilor și veselia copilașilor în camera de joacă creează o atmosferă greu de descris. Al doilea caz care m-a marcat, a fost fraza unui bătrânel de aproape 90 de ani care, printre lacrimi, a spus: „Am luptat în Al Doilea Război Mondial, ca acum să îmi văd copilul și nepotul cum pleacă pe front”. (*D. Vicol*)

Când propuneam copiilor să facem împreună o activitate, neapărat se apropiau și părinții, fapt care demonstra că aceștia nu voiau să-și lase copiii singuri nici pentru o clipă. Copiii erau foarte deschiși și veseli, povesteau întâmplări din viața lor frumoasă pe care au avut-o până acum o lună. (*E. Mihailov*)

3. În activitatea cu copiii, animația a fost baza interacțiunii cu ei. Experimente, povești, jocuri, scenete sau orice îi poate distra. Abilități în comunicarea cu publicul stresat care pe alocuri nici nu înțeleg ce dorești să le spui din cauza barierelor lingvistice (nu toți refugiații cunosc limba rusă, deoarece sunt de diverse etnii). Momentele de logistică, la fel, sunt o încercare căreia trebuie să îi faci față. Și, nu în ultimul rând, comunicarea spre aplanarea conflictelor într-un mediu agitat, unde fiecare solicita atenție pentru sine, iar tu ai în fața ta peste 80 de persoane obosite și flămânde. Situații surpriză au apărut mereu, dar cred că cel mai important a fost faptul că pur omenește am fost alături de ei. Un cuvânt bun, un zâmbet, o îmbrățișare mai lungă sau o ureche care să asculte... Deseori asta era tot de ce aveau nevoie oamenii pentru a-și reveni destul, pentru a avea forță și dorința măcar cât de puțin să mănânce. Experiența de voluntar, în aceste timpuri, a fost o adevărată provocare pentru mine ca om și ca persoană ce lucrează cu publicul zi de zi. De îndată cum treci pragul centrului pentru refugiați, emoțiile tale personale rămân pe ultimul plan (oricât de greu ar fi), obiectivul principal fiind confortul psihologic al oamenilor pe care îi vei întâlni acolo, pentru ca atunci când se vor reîntoarce acasă, chiar dacă nu știi cine sunt eu, să țină minte starea de bine și căldura sufletească cu care m-am împărțit cu fiecare din ei. (*D. Vicol*)

Cred că experiența anterioară de lucru cu copiii m-a ajutat să fac față acestei implicări, dar și lucru în echipă de voluntari,

fiindcă fiecare dintre noi a vrut să facă sincer un bine pentru acești oameni. (*E. Mihailov*)

*Angela VINTILĂ,
Filiala „Mihail Ciachir”*

Voluntariatul este un act voluntar al unui individ sau al unui grup care acordă liber timp și muncă pentru serviciul în folosul comunității.

Din Wikipedia

Am accesat Google ca să ne informăm, ce înseamnă „voluntariat”. Am dat de niște formulări exprimate într-un limbaj tehnic, care, sincer spus, nu ne-a fost pe plac. De fapt, am avut experiență în acest domeniu, dar nu pe timp de război și fără refugiații. Aici totul e necunoscut ori, mai corect fiind spus, neclar (doar până la un moment). Cum să reacționezi, să privești, să vorbești ca să nu afectezi emoțiile persoanelor recent trecute prin infernul despre care citisem doar din manualele de istorie?

Am fost printre primii implicați în activitatea de voluntariat. Știam doar că vor fi copiii și că va trebui cumva să le sustragem gândul de la acele momente tragice. Au urmat multe întrebări neclare: „Care e vârsta?”, „Ce să prezentăm?”, „Cum să ne comportăm?”

Nici prea veseli, nici prea triști... Era greu să luăm o decizie în acest haos total. Până la urmă, ne-am „înarmat” cu materiale didactice (creioane, hârtie colorată, jocuri, cărți) și ne-am zis: vom improviza în funcție de situație! Zis și făcut!

Copiii, precum și părinții, ne-au primit fără suspiecții. Puțin somnoroși, dar dispuși să ne asculte. Încetul cu încetul, ne-am adaptat și, până la urmă, ne-am simțit în largul nostru. Între timp, copiii se alăturau, fiind curioși să afle cu ce și cam pentru ce am poposit. Și, deoarece era prima zi de primăvară, cum puteam ignora frumoasa tradiție a meleagurilor noastre fără să fi prins la piept câte un mărtișor? Aici nu pot să nu accentuez și faptul că am avut mare noroc de prezența și implicarea partenerilor noștri de la Centrul Comunitar pentru Copii și Tineret din sectorul Râșcani. Cu ei avem o colaborare și o experiență frumoasă de mai mulți ani.

Voința unui voluntar e mereu puternică, iar motivația era de față. Am pornit de la creativitate – e punctul forte în toate situațiile oportune. Și n-am dat greș. Au fost implicați toți, de la mic la

mare. La un moment dat, ne-am simțit și noi copii. Ne-am dorit ca acele flori confecționate de copii să aducă puțină primăvară în acele zile umbrite de nori. Incredibil, dar unii dintre ei au ales culorile drapelului (aveau doar 3-7 ani). Apoi, au urmat mai multe: lectură, concurs, joc, discuție etc.

Nici nu am observat cum ne-au înconjurat părinții, dornici să împărtășească emoțiile, retrăirile. Nu, nu așteptau compasiune. Doar aveau nevoie de comunicare. Fiind tineri, încercau să asigure viitorul copiilor săi, protejându-i de tragedie. Aici, ne-au venit în ajutor micile trucuri psihologice. E un domeniu atât de necesar și pe timp de pace în activitatea noastră.

Dar câtă încredere, optimism și perseverență trebuie să demonstreze un voluntar pentru a fi convingător în tot ce spune! Doamne, dar ce „recompensă”! La despărțire, am primit din partea picilor câte o bomboană și o caldă îmbrățișare, fiind convinși că rămânem prieteni, ceea ce ne-a fost dovadă că nu doar ei ne-au pătruns în suflet. Fără îndoială, a fost sincer.

Puțin epuizați, dar atât de inspirați, am revenit la locul nostru de muncă, împărtășind mica noastră experiență colegilor. Pace ne dorim nouă și tuturor!

VICTORIA FONARI: „LECTURA ESTE PROPRIE TUTUROR VÂRSTELOR”

Victoria Fonari este conferențiar universitar, scriitoare, traducătoare, promotoarea cărților și a cluburilor de lectură. În interviul ce urmează, o vom descoperi pe dna Fonari în copilărie și adolescență, și vom afla cine a însuflețit-o să aleagă cartea pentru a o transmite, cu drag, mai departe.

Viorica Ataman: *Stimată dna Fonari, sunteți cunoscută în mediul literar drept o persoană care promovează lectura. Vă întâlniți des cu tinerii și cu copii. Totuși, citec tinerii în zilele noastre?*

Victoria Fonari: Lectura este proprie tuturor vârstelor. De ce am această certitudine? Fiind invitată să jurizez la diferite concursuri, cum ar fi „Muncă, talent, cutezanță”, „Bătălia cărților”, Concurs de critică literară „Mircea Scarlat” etc., mie îmi pare un mit afirmația că nu se citește în secolul digitalizării. Îmi pare incorectă această optică. Motivația lecturii este realizată și de profesori, de biblioteci, de librării, de reviste. E adevărat că există diferite tipuri de cititori: cei care preferă cartea tradițională și cei care preferă cartea on-line.

V.A.: *Să facem o incursiune în trecut. Cum ați descoperit pasiunea pentru cărți și pentru lectură?*

V.F.: Am crescut într-o familie cu multe cărți, cu vizitarea muzeelor și cu vizionarea spectacolelor. Aceasta nu e o amintire înfrumusețată. Tatăl meu, Serafim Fonari, era președintele Sindicatului Republican al Lucrătorilor Culturii. Atunci când eram întrebată, ce lucrează, de fiecare dată mă încâlceam în cuvinte. Părinții mi-au insuflat dragostea de carte. Îmi plăcea să citec încă de mică, determinată, recunosc, și de marketingul desenelor, copertii. Totuși, anume

conținutul e cel care te face să termini cartea. Preferam cărți care prin mesajul artistic ofereau cunoștințe despre viața albinelor, a mamiferelor, a păsărilor.

V.A.: *Povestești-ne mai mult despre copilărie, având o familie atât de pasionată de domeniul cunoașterii?*

V.F.: Ambii părinți erau implicați, prin serviciu, în lectură. Dar nu am simțit niciodată că citirea să fie văzută drept o obligație, ci mai degrabă era o pasiune. Dacă să vorbesc despre preferințele lor, aș menționa că tatei îi plăceau romanele istorice, biografiile oamenilor iluștri și romanele polițiste. Mama, Eugenia Fonari, doctor în filozofie, care toată viața a lucrat la Catedra de Filozofie a USM, prefera revistele literare, citea toate noutățile editoriale din spațiul nostru. Era la curent cu opiniile critice, cu lansările de carte prin intermediul revistelor culturale din acele timpuri. După anii '90, se abona insistent la trei reviste: *Literatura și Arta*, *Contrafort*, *Făclia*. Tot ce lectura, o vedea prin prisma legităților filosofice. Ea prefera să citească operele filosofilor și cele mai diverse interpretări ale acestora. Fiind de formație filolog, considera că literatura noastră elucidează pragmatic legile filosofice: interpretare și sens, cea a negării negăției, adevărul relativ și adevărul absolut etc.

V.A.: *Presupun că ați avut ocazia să cunoașteți de mică diferite personalități din domeniul culturii. Vă amintiți un moment anume, care v-a ajutat în formarea personalității D-voastră?*

V.F.: La 4 ani, am fost la primul meu festival „Mărțișor”. Vecinii de scară erau actorii Vladimir Zaiciuc, Maria Doni, Filip Dascăl, Vasile Mocanu, pictorul Valeriu Pușcaș, solista Ansamblului Academic de Dansuri Populare „Joc” – Maria Bihman. O casă muzicală în care răsuna pianul, vioara, țambalul, naiul, chitara, tobele. Probabil, de aici vine deschiderea pentru diferite arte.

V.A.: *Vă mai aduceți aminte, cum ați ales facultatea? Ce sfaturi ați primit de la părinți atunci, în adolescență?*

V.F.: În 1991, am susținut examenele de admitere la Facultatea de Filologie. Aflând că se deschide specialitatea „Limba și literatura română și limba latină”, eram curioasă să aflu cultura, limba care a influențat omenirea. Era o concurență frumoasă în a citi, a interpreta, a participa. Dorința de a schimba atitudinea pentru limbă, literatură, identitate oferea șansa de a ne cunoaște. Am avut profesori din România care ne-au ținut lecții, cum ar fi iluștrul lingvist Eugeniu Coșeriu, maestru al latinei profesorul Traian Diaconescu. Părinții nu s-au implicat în alegerea făcută, nu era o surpriză să-mi

aleg o facultate socio-umană. Erau curioși și ei de deschiderile autorilor români care, cu câțiva ani în urmă, erau interziși. Librăriile erau oaze dorite de a restaura golurile de altă dată. Bibliotecile erau și ele pline de cititori. La Biblioteca Națională, stăteau ore pentru cărțile comandate și uneori puteai să afli că nu toate sunt pe raft.

V.A.: *Au fost perioade istorice diferite în Republica Moldova, când nu întotdeauna era acces la literatura română sau cea universală. Ce cărți vă țineau interesul viu pentru lecturi? Și de unde obișnuiați să cumpărați sau să împrumutați cărți?*

V.F.: Încă din copilărie, am avut o bibliotecă foarte bogată. Cel mai mult îmi plăcea Enciclopedia ilustrată *Petit Larousse*, o am până în prezent – volumul francez, destul de mare. Inițial, nu înțelegeam de ce e „petit” – „mic” din franceză. Probabil, de aici și dorința de a utiliza noțiunile interdisciplinare.

V.A.: *Sunteți o foarte bună cunosătoare a limbii și literaturii italiene.*

Era o concurență frumoasă în a citi, a interpreta, a participa. Dorința de a schimba atitudinea pentru limbă, literatură, identitate oferea șansa de a ne cunoaște.

Ce scriitori v-au marcat și ce ne puteți recomanda? Cum și pe cine ar trebui să citim din literatura italiană, astfel încât să rămânem și noi la fel de îndrăgostiți de această țară cum sunteți D-voastră?

V.F.: Consider că Dante Alighieri poate fi interpretat la nesfârșit. Și fiecare secol va găsi firele sale interpretative pe care și le poate atribui drept prorocitoare. Mie îmi place mult Luigi Pirandello, se simte un joc dintre autor și cititor.

V.A.: *„Legendele Olimpului” era o carte de căpătâi pentru multe generații de copii. Acum acest fenomen nu mai este parcă așa vizibil. O fi ceva greșit în programele școlare, de nu se mai insistă pe cultura Greciei Antice, a Romei Antice?*

V.F.: Cu toate acestea, miturile greco-romane sunt prezente în desenele animate, în filmele artistice destinate copiilor și adolescenților. Alexandru Mitru a scris bine, dar acum se preferă traducerea acestor mituri repovestite de autori străini. Am văzut la Salonul de Carte la Paris diferite cărți pentru diferite vârste. Acum este o predilecție de a actualiza aceste mituri. Astfel copilul trăiește prietenia lui Polifem, fiul lui Poseidon, și alte subiecte similare.

V.A.: *De altfel, în România, cel puțin, s-a pus problema de revenire la educația clasică: greaca veche, latina. Ce părere aveți, trebuie să avem o educație clasică în școli?*

V.F.: Ar fi bine, dar și în România s-au redus orele de latină în cadrul studiilor liceale cu profil socio-uman, iar la noi, se pare, orele de latină la liceu au durat până la începutul secolului al XXI-lea (aproximativ până în 2007).

V.A.: *Fiind profesoară universitară de mulți ani, cum sunt generațiile noi de studenți? Sunt pregătiți la fel ca cele de odinioară? Ce anume îi caracterizează pe studenții nou-veniți?*

V.F.: Studenții rămân cu același temperament al vârstei: dornici să se manifeste, sunt conștienți în lecturi, corecți, au o mare abilitate de a lucra cu instrumentele tehnologice. Astfel, în răspunsuri, utilizează noi programe, dând dovadă de cunoștințe și creativitate. Aș menționa că de la începutul carierei mele de pedagog am sesizat că secția cu frecvență redusă este din ce în ce mai pregătită. De cele mai dese ori sunt absolvenții colegiilor sau care și-au ales să facă o a doua facultate. Sunt persoane care lucrează în domeniu sau doresc să persevereze în cunoașterea gramaticii, sintaxei limbii române, să descopere literatura română și universală în amploarea ei prin teoria literară, naratologie, literatură comparată etc.

V.A.: *D-voastră scrieți poezie. Bunăoară, aveți cartea de foto-poeme „Olimp & Hades”, care ne duce cu gândul la mituri. Cine vă inspiră pentru a recrea mitul în zilele noastre?*

V.F.: Poezia îmi oferă posibilitatea de a simți mitul, de a-mi inventa timpul în spațiul arhetipal. O imagine poate urca treptele versurilor printr-o secvență vizuală, sau una de senzație, sau un gând care își găsește un traseu prin câmpuri de analogii. Mitul este o parte fundamentală în viața omului. Dacă îl percepi, atunci tot ce faci începe să definitivezeze idei ce se vor materializate. Apare un vector, o conexiune dintre gând și acțiune, similară unui raport dintre dorință și ritual, care duce la împlinire. De multe ori destinul mi-a arătat această parte mitică: unul din acestea a fost posibilitatea de a participa cu doi elevi la Concursul de traducere din limba latină „Carmen Tullianum Ciceronianum” din Arpino (Italia).

V.A.: *Trăim într-o epocă a dezechilibrului. Multă lume zice că și orașul Chișinău se dezvoltă dezechilibrat și nearmonios. D-voastră însă l-ați văzut altfel în „Jurnalul Micului Călător din Chișinău”. Cum era Chișinăul când erați copil și un mic călător de atunci?*

V.F.: Personajul din această carte cunoaște orașul actual. Orașul copilăriei mele avea străzi cu denumiri rusești, cu eroi sovietici, fără biserici (în incinta lor erau muzee, cluburi, degustări de vinuri). Totuși, nimeni cu putea nega florile de cireș, de castan, de tei, de salcâm. Aleile umbroase a parcurilor frumos amenajate. O oază a timpului copilăriei mele s-a păstrat în Valea Trandafirilor, cu bărci, trenuț, roata panoramică.

Mitul este o parte fundamentală în viața omului. Dacă îl percepi, atunci tot ce faci începe să definitiveze idei ce se vor materializate. Apare un vector, o conexiune dintre gând și acțiune, similară unui raport dintre dorință și ritual, care duce la împlinire.

V.A.: *Că tot am vorbit de cultura greacă, cultura română, italiană. Ce anume v-a plăcut în Grecia, Italia, România? La ce evenimente culturale ați participat? Credeți că ceva asemănător ar fi bine să fie organizat și la noi?*

V.F.: Cel mai mult m-a impresionat Simpozionul de limbi și literaturi romanice în Bratislava. Am participat

la secția „Literatura română”. Este foarte interesantă abordarea unei culturi din afară. Am cunoscut acolo cercetători ai literaturii române din Cehia, Slovacia, Germania. Prima mea participare în afara spațiului românesc a fost la Treviso, un eveniment organizat de Umanesimo Latino și Uniunea Latină – aici am simțit importanța limbii latine în spațiul instituțiilor superioare de învățământ. Cel mai mult mi-a plăcut discursul profesorului din Luxemburg: a valorificat orașul prin inscripțiile în limba latină prezente pe edificii.

V.A.: *Sunteți printre pușinii critici literari și profesori, care scrie despre Arcadie Suceveanu, Victor Teleucă, Aureliu Busuioc – o generație de scriitori care a rămas, poate, neapreciată la justa ei valoare. Credeți că instituțiile statului ar trebui să reînvie interesul pentru literatura noastră din perioada sovietică?*

V.F.: Niciodată nu am fost interesată de subiectul literaturii sovietice. Și, recunosc, sunt din generația care nu prea i-am învățat nici în școală, nici la facultate. Nu neg că studii în acest sens ar fi interesant de realizat și, poate, sunt proiecte care deja le realizează.

Eu interpretez textul care consider că are ce spune secolului nostru. Modalitățile de interpretare pe care le-am explicat în studiul *Hermeneutica literară* (2007) îmi permite să interpretez textul din viziunea psihologică, ontologică, arhetipală etc. Dar o carte de cercetare este un lucru meticolos cu foarte multe rigori. Consider că pentru realizarea unor astfel de studii nu se acordă finanțe suficiente. Cartea *Proiecții ale mitului în creația lui Victor Teleucă, Leo Butnaru și Arcadie Suceveanu* a fost susținută financiar în 2013 de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, pentru care îi sunt foarte recunoscătoare directorului general de atunci a acestei instituții, dnei Lidia Kulikovski.

V.A.: Ce ar trebuie să se facă pentru ca literatura basarabeană să fie într-un pas cu cea română, să fie recunoscută, să apară în antologii, în presa literară? Unde se greșește de încă suntem marginalizați?

V.F.: După mine, literatura nu trebuie să pășească cadențat. Varietatea este ceea ce ne face interesanți. Revistele din România sunt deschise pentru publicații. Personal, am foarte multe oferte, dar din cauza că sunt foarte implicată în activitatea didactică, nu pot să răspund de fiecare dată printr-un articol, cronică sau versuri. Cu toate acestea, am apărut și în *Lucafărul de dimineață* (București), *Detectiv* (București), *FeedBack* (Iași), *Scriptor* (Iași), *Curierul de Iași* (Iași), *Argeș* (Argeș), *Plumb* (Bacău), *Bucovina Literară* (Suceava), *Poesis* (Satu-Mare), *Meridianul* (Timișoara), *Opinia* (Buzău). Nu le-am indicat pe toate.

V.A.: Ce citește acum dna doctor Victoria Fonari? Ce scriitori preferați îi aveți pe masa de lucru?

V.F.: Simt nevoia să înțeleg acest timp al pandemiei trecut printr-un calendar al evenimentelor. Respectiv, am ales cartea lui Nicolae Roibu *Cronici din perioada pandemiei*. Acum lucrez la o carte despre Nicolae Dabija. Respectiv, consider necesar să revin la cele citite odinioară. Iar *Enciclopedia de filosofie și științe umane* mă ajută să-mi sincronizez lecturile artistice cu perspectivele interpretative.

V.A.: Umberto Eco, în „Memoria vegetală”, scriind despre cartea tipărită, afirma că aceasta nu va dispărea niciodată. Ce șanse are o carte cu miros proaspăt de tipar în era digitală? Vor mai fi generații care vor sta în rând la librării pentru o nouă carte apărută?

V.F.: Este o întrebare chiar filosofică. Trăim marea trecere spre era digitalizării. Deși este menționată atingerea ecranului, pedagogii nu au negat importanța scrierii de mână pentru a contribui la capacitatea gândirii. Predând etica pedagogică, vorbesc despre tipurile de memorie, care trebuie să reflecte modalitatea tinerilor de a recepta informația. De cele mai dese ori se întâlnește memoria senzațiilor. Atenție: nu este dominantă cea vizuală sau auditivă. Aceasta înseamnă că persoana care citește are nevoie de o acțiune: fie subliniere, fie pagina pe care o simți cu mâna, chiar și mirosul hârtiei trezește o plăcere olfactivă pe care am remarcat-o la mai multe persoane. Ce ar însemna aceasta? Omul are nevoie să fie nu doar într-o lume virtuală a lecturii. Nu o neg, pentru că personal am avut ocazii să mă documentez despre diferite metode de interpretare prin revistele online. Recunosc că și articolele mele în varianta online sunt mai des citate, decât cele care sunt înserate în cărți. Varianta online duce o luptă aprigă pentru drepturile de autor. Ceea ce valorifică corectitudine în fața unei cărți citite și a unui citat pe care ți-l asumi să îl citezi. De fapt, ambele forme au plusurile sale. Esențial este ca lectura să fie una constructivă, în favoarea vieții și a umanului. Cu privire la librării, acestea tot își trăiesc marketingul lor, o carte bună ar putea fi ascunsă abil pe rafturi. Așa l-am găsit pe Victor Stoichiță. De mai multe ori am încercat, dar fără succes, să găsesc în librăriile noastre cărțile Martei Petreu. Am avut ocazia să mi-o împrumute profesorul Vasile Țapoc. Cărțile specializate niciodată nu vor avea mulți cititori, dar acești cititori sunt competenți, specificul lor este vectorul pe care și-l propun. Și este foarte frumoasă călătoria cărții prin generații în cadrul aceleași familii sau în cadrul unor prieteni, colegi.

V.A.: *Vă mulțumesc și vă doresc inspirație pentru noi creații literare.*

*Consemnare de Viorica ATAMAN,
studenta Școlii de Studii Avansate în Jurnalism
Foto: Corina Rezneac*

BIBLIOTECA „ONISIFOR Ghibu” – TREI DECENII DE AXIOMĂ CULTURALĂ

Timpul ne-a demonstrat, în imediata apropiere a faptelor directe și obiective, că noi regăsim direcții și tendințe cu prevalență în fața revelației timpului istoric.

Timpul prezent, pe care-l încearcă zi de zi Cititorul Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, țese în pânza istoriei Bibliotecii noastre înfăptuirea unui grandios proiect – confirmarea unei Instituții de Carte Românească în Chișinău, cu toate formele de organizare culturală și administrativă...

Biblioteca „Onisifor Ghibu” ne este cu atât mai dragă, cu cât deschiderea sa e legată de numele a doi oameni de o excelență aparte, când vorbim de patriotism, de conștiință românească. Este vorba de distinsa doamnă dr. conf. univ. Lidia Kulikovski, pe atunci director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, și de excepționalul Nicolae Costin, regretatul primar de Chișinău, de al căror nume este legată fondarea și a altor instituții culturale de acest fel.

Pe parcursul anilor, Biblioteca „Onisifor Ghibu” a fost dirijată de mai multe personalități, inclusiv de Romela Osoianu, Saida Oanță (interimar), Elena Vulpe (1994-2012) și Vitalie Răileanu (din 2012).

Despre orice bibliotecă am vorbi, ea nu are vârstă. Vârsta bibliotecii este cea a cunoașterii – prin cuvânt și carte spre cititor.

Biblioteca „Onisifor Ghibu”, în timp, a devenit cu adevărat un Centru cultural de reîntregire a Neamului. Nu sute, dar mii de manifestări, de-a lungul celor trei decenii, s-au desfășurat sub sacralitatea simbolurilor unității de neam: limba română, valorile literare, datinile și tradițiile istorice, la care au participat personalități notorii de pe ambele maluri ale Prutului. În Sala Nuciferă se mai aud parcă vocile distincte și încă nu s-au șters urmele pașilor lui Octavian Ghibu, Ioan Alexandru, Grigore Vieru, Ion Ungureanu, Antonie Plămădeală, Gheorghe Palade, Ion Vatamanu, Nicolae Dabija, Ioan Mânăscuță, Ion Ciocanu, Andrei Vartic, Nicolae Esinencu, Dumitru Matcovschi, Anatol Ciocanu, Vlad Pohilă... – nume care au consfințit prin prelegerile, alocuțiunile, dialogurile și vizitele lor acest spațiu mirific al Cărții.

Astăzi, patrimoniul Bibliotecii „Onisifor Ghibu” însumează circa 65 de mii de titluri de publicații diverse, printre care aproximativ 15 mii de titluri de literatură română, dar și aproape 15 mii de titluri de literatură universală.

La distanța de 30 de ani, putem afirma că Biblioteca „Onisifor Ghibu” este una din cele mai prestigioase instituții de profil din Republica Moldova și nu este deloc o întâmplare că anume aici, în repetate rânduri, își dau întâlnire și personalități de importanță din străinătate, aflate în vizită în Republica Moldova.

Pe lângă marele avantaj de a fi situată într-un spațiu elitar, de lux, în inima Chișinăului, Biblioteca dispune, spre binele Cititorilor săi fideli, de o colecție valoroasă, exclusiv de carte românească, care mereu se completează cu achiziții noi, dar și cu donații din partea Bibliotecii Metropolitane din București (cu regret, tot mai rarissime și tot mai simbolice).

Astăzi, patrimoniul Bibliotecii „Onisifor Ghibu” însumează circa 65 de mii de titluri de publicații diverse, printre care aproximativ 15 mii de titluri de literatură română, dar și aproape 15 mii de titluri de literatură universală.

Prin varietatea, multitudinea și complexitatea activităților care se desfășoară – fie în Sala Nuciferă, fie în Sala de Marmură Albă (Sala de împrumut) – pe parcursul mai multor ani, am fost gazdă primitoare pentru: Festivalul Internațional de Poezie „Primăvara Europeană a Poeților”, a Festivalului Internațional de Proză Scurtă (ambele manifestări au avut loc printr-un deosebit parteneriat cu Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, România, Ucraina, Azerbaidjan ș.a.), Festivalul-concurs republican de creație artistică

„Floarea Omeniei”, dedicat comemorării poetului național Grigore Vieru, Concursul Republican „Ars Adolescentina” ș.a.

Biblioteca „Onisifor Ghibu” oferă cititorilor săi un valoros și voluminos fond de carte, „înmănunchind” acum sute de publicații, colecții enciclopedice, periodice, documente grafice, ilustrări audio-vizuale, purtătoare de informații din cultura și știința românească și cea mondială.

O parte din acestea sunt puse gratuit la dispoziția utilizatorilor Bibliotecii noastre prin intermediul Secției de împrumut la domiciliu (pentru adulți, adolescenți și pentru cititorii începători). În cele două Săli, instituția noastră dispune de 150 de locuri pentru diverse manifestări culturale și educaționale.

Puține Biblioteci, constatăm fără modestie camuflată, se pot mândri cu un patrimoniu atât de bogat și variat cum este cel deținut de instituția noastră – Bibliotecă ce își îmbogățește an de an averea prin noi și valoroase apariții editoriale, în consens cu certificatele Cititorilor noștri.

În prezent, ne putem mândri și cu volumele publicate, concepute, elaborate în cadrul Laboratorului de Cercetări Literare și Bibliografice „Onisifor Ghibu” – în fond, unicul în republică (sic!). Pentru confirmare, vom menționa doar unele titluri de cărți editate de noi, care au obținut premii internaționale și naționale în cadrul diferitor expoziții, saloane de carte, concursuri etc., desfășurate la București, Iași, Cernăuți, Chișinău: *Melopee pentru început de mileniu trei: volum antologic* (2012); *Academicianul Mihai Cimpoi – Savantul timpului prezent* (exegeze literare, 2012); *Pavel Balmuș sau forța inepuizabilă a unu intelectual* (exegeze literare, 2013); *Vitalie Răileanu. În dialog cu Omul și despre Om* (interviuri și schițe de portret, 2013); *Petru Cărare – scriitor nonconformist* (exegeze literare, 2013); *Ion Ciocanu. În marginea și-n miezul poeziei* (2015); *Ion Vatamanu. Umbre. Poetul și imperiul* (poeme inedite, 2015); *Eugen Cioclea în dioptria criticii și studiilor literare* (2015); *Nicolae Esinencu. Viața și opera literară (ca) într-o carte: antologie critică literară* (2016); *Ion Vatamanu: scriitor al existenței* (2017); *Ineditul Eugen Cioclea* (2018); *Nicolae Esinencu. File din Jurnalul unui scriitor* (2019); *Nicolae Esinencu. Evreii* (roman, 2020); *Nicolae Esinencu – Fulminantă performanță literară: monografie bibliografică* (2021); *Nicolae Esinencu. Jurnalul unui scriitor –1972-2012* (2021).

Aceste realizări sunt onorante pentru instituția noastră, dar și pentru utilizatorii noștri, întrucât se demonstrează, fără putință de

tăgadă, faptul că Biblioteca „Onisifor Ghibu” rămâne a fi o oglindă fidelă a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și a unui excepțional domeniu de cunoaștere, pus generos la dispoziția cititorilor, al căror număr este (în pofida invaziei internetului) în creștere!

Biblioteca noastră înregistrează studenți de la toate universitățile chișinăuene, învățăcei din mai multe colegii, dar și elevi din licee și gimnazii. Toți reprezentanții acestei categorii alcătuiesc publicul-țintă la manifestările literare și științifico-culturale. Între instituțiile de învățământ și Biblioteca „Onisifor Ghibu” există deosebite relații de colaborare, de parteneriat, în baza cărora se derulează proiecte și programe, care au devenit o tradiție pe parcursul anilor. De exemplu, pline de maturitate și consistență sunt „Zilele Mircea Eliade” și „Medalioanele literare”, organizate de Liceul Teoretic „Mircea Eliade”, inițiate și moderate de profesoară de limbă și literatură română dr. Veronica Postolachi.

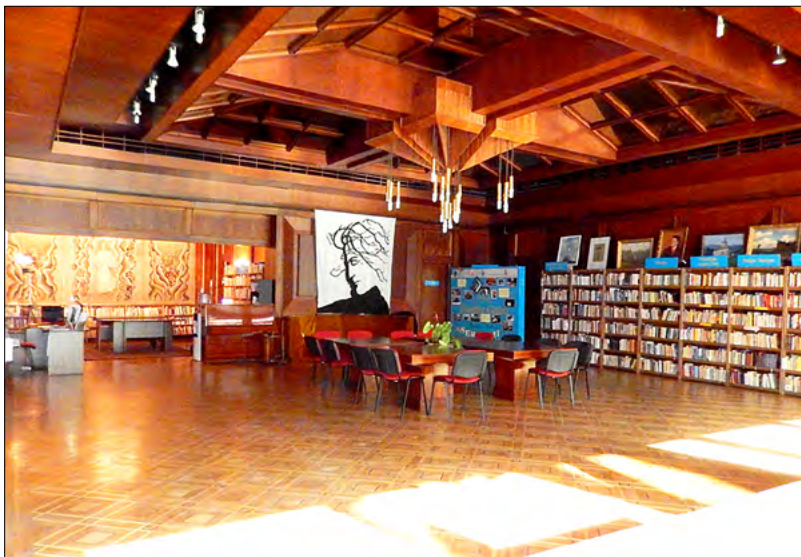
Biblioteca noastră organizează și creează evenimente culturale cu mare efect de imagine și pentru alte categorii de cititori, gama lor fiind diversificată ca formă și conținut.

Când vorbim de copii și adolescenți, ne amintim de frecventele dialoguri dintre cititorii mai tineri și scriitori, orânduite cu atâta vervă, pasiune pentru cuvânt de „parohul” menționat anterior, metaforic vorbind, împreună cu distinsa profesoară, dr. Veronica Postolachi, în cadrul cărora liceenii, pe post de exegeți, evaluau opere ale scriitorilor, discursurile lor fiind argumentate și de recitaluri sau secvențe lirice din creația celor prezentați.

La această oră de bilanț aniversar, Biblioteca „Onisifor Ghibu” vine cu multe și frumoase realizări, dar și cu noi angajamente întru confirmarea misiunii nobile de valorificare a Cărții, a Istoriei, a Culturii neamului și de perpetuare a valorilor naționale.

De o conotație aparte se bucură în fiecare an, devenite și ele tradiționale, „Zilele Ghibu”, desfășurate în preajma zilei de naștere a patronului spiritual al Bibliotecii – Onisifor Ghibu, zile încadrate în ultimii ani într-un program mai extins – Săptămâna Ușilor Deschise.

Astfel, Biblioteca „Onisifor Ghibu” este cea mai primitoare gazdă și organizatoare a numeroaselor conferințe, simpozioane, mese rotunde, concursuri, ateliere profesionale, de dezbateri și de creație. Menționăm zile și expoziții tematice, recitaluri, întâlniri și dialoguri cu personalități literare, politice, culturale, științifice, multiple expoziții de carte, dar și vernisaje de pictură, de

fotografii, de documente, la care vin numeroși participanți, tineri și adulți, din toate sferele vieții sociale. Și pentru ca aceasta să se desfășoare cu amploare și succes, Biblioteca aduce în prim-plan, prin sensibilizare și convingere, personalități ale vieții cultural-științifice de primă mărime: parlamentari, miniștri, scriitori, pictori, sculptori, analiști politici, istorici, interpreți, compozitori, muzicologi, editori, profesori, studenți și elevi talentați – promotori ai patrimoniului și valorilor naționale și universale.

Biblioteca noastră, grație acestor ample activități, se bucură de o atenție sporită din partea mijloacelor de informare în masă: ziare, reviste, emisiuni radiofonice și televizate, iar pentru confirmare, specificăm efectul emisiunii „Miercurea cărților din Biblioteca ta”, care de mai mulți ani e în topul vizionărilor la „Bună dimineața”, emisiune a televiziunii naționale (Moldova 1).

În prezent, Biblioteca „Onisifor Ghibu” face parte din marea familie a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, deosebindu-se prin faptul că e o instituție culturală ce se remarcă în peisajul spiritual al Chișinăului și chiar al întregii republici, fiind o adevărată Împărăție a Cărților oferite în scopul lecturilor, studiilor științifice, cercetărilor biobibliografice, a informării și documentării.

La această oră de bilanț aniversar, Biblioteca „Onisifor Ghibu” vine cu multe și frumoase realizări, dar și cu noi angajamente într-o confirmare a misiunii nobile de valorificare a Cărții, a Istoriei, a Culturii neamului și de perpetuare a valorilor naționale.

Anul 2022, declarat și „Anul Ghibu”, este axat pe repere culturale, educaționale și istorice sub genericul *Biblioteca „Onisifor Ghibu” – trei decenii de axiomă culturală*, având o deosebită semnificație pentru noi prin faptul că:

- la 15 ianuarie 2022, se împlinesc 30 de ani de la inaugurarea bibliotecii, fondată la inițiativa familiei Ghibu și cu suportul masiv al Bibliotecii Metropolitane București (succesoarea Bibliotecii Municipale „M. Sadoveanu”);
- se perpetuează tradiția bine stabilită a evenimentelor culturale anuale dedicate Zilelor Ghibu (25-31 mai);
- la 31 octombrie 2022, se împlinesc 50 de ani de la trecerea în neființă a lui Onisifor Ghibu.

În contextul evenimentelor menționate, pe parcursul anului 2022, Biblioteca „Onisifor Ghibu” planifică desfășurarea mai multor evenimente, complementare evenimentelor programate în cadrul BM „B.P. Hașdeu”, care au drept scop să acopere aria tematică culturală, educațională și istorică, după cum urmează:

- simpozion dedicat aniversării a 30 de ani de la inaugurarea Bibliotecii (15-16 ianuarie);
- festivalul dedicat creației lui Grigore Vieru, ediția a XI-a (18 februarie);
- lecție publică (partea I), inclusiv on-line, cu tema „Didactica lecturii” (moderator: dr. hab., prof. Vladimir Pâslaru);
- spectacol de poezie prezentat de Teatrul poetic „Gând și Artă” (laboratorul bibliotecii) cu tematica promovări și conservării tradițiilor românești de primăvară;
- lansare de carte dedicată Zilei Internaționale a Femeii (14-18 Martie);
- lecție publică (partea II), inclusiv on-line, cu tema „Didactica lecturii” (moderator: dr. hab., prof. Vladimir Pâslaru) (16 martie);
- conferință moderată de Asociația Istoricilor, dedicată actului Unirii din 27 martie 1918 (25-27 martie);
- recital poetic cu tematică pascală (15 aprilie);
- desfășurarea Zilelor Ghibu – Colocviu interdisciplinar privind rolul bibliotecii în educarea noilor generații (post-Covid-19) (25-31 mai);
- Conferința Asociației Istoricilor dedicată consecințelor celui de-Al Doilea Război Mondial și repercusiunilor acestuia în contemporaneitate (22 iunie);

- simpozion dedicat Zilei Independenței și Zilei Limbii Române: dialoguri, prezentare de carte, expoziții foto de epocă (27-31 august);
- prezentare publică a filmului documentar *Onisifor Ghibu – promotor al idealului național*, dedicat celor 50 de ani de la moartea lui Onisifor Ghibu;
- expoziție foto dedicată vieții și activității lui Onisifor Ghibu;
- lansarea volumului aniversar *Onisifor Ghibu* (editat în cadrul Laboratorului de Cercetări Literare și Bibliografice „O. Ghibu”) (29 octombrie);
- simpozion cultural-istoric dedicat Zilei României cu genericul „Cartea românească și promovarea valorilor naționale românești prin intermediul bibliotecii” (invitați: Ion Hadârcă, Vasile Șoimaru ș.a.) (1 decembrie).

Pe final, am dori să subliniem că atmosfera din Biblioteca „Onisifor Ghibu” este una de intimitate, un fel de *acasă* în casa mare, ce ne înseninează și ne transmite emoții pozitive. Emblematicul, ineditul se impune chiar de la intrarea în bibliotecă: stampa *Arborele Mihai Eminescu* de Aurel David este fenomenală și binevenită parcă pentru Biblioteca noastră.

În acest spațiu, cunoașterea de sine, dar și de Om, e la fel o emblemă, pentru că și bibliotecarii care muncesc aici sunt niște Oameni care, vorba poetului, „sapă în cuvânt”, descoperă mărgăritare și le transmit ca pe un dar Cititorului.

Biblioteca „Onisifor Ghibu”, la cei 30 de ani ai săi, ca și oricare altă instituție în care Cartea reprezintă onoare și înălțare, rămâne a fi un locaș sfânt al cărții ROMÂNEȘTI, iar bibliotecarii ei sunt devotați cuvântului, cărții, scriitorului, savantului, cititorului, indiferent de vârstă.

Consemnare: colectivul Bibliotecii „Onisifor Ghibu”

În acest spațiu, cunoașterea de sine, dar și de Om, e la fel o emblemă, pentru că și bibliotecarii care muncesc aici sunt niște Oameni care, vorba poetului, „sapă în cuvânt”, descoperă mărgăritare și le transmit ca pe un dar Cititorului.

DOAMNA LIMBII ROMÂNE: MIOARA AVRAM

Tatiana LUCHIAN

La 4 februarie curent, se împlinesc 90 de ani de la nașterea celei supranumite „Doamna Limbii Române” și calificată drept „nume de referință în lingvistica română contemporană” – Mioara Avram. E pe drept cuvânt așa, activitatea sa demonstrând-o cu prisosință. Îi aducem un omagiu prin reevocarea vieții și activității domniei sale.

Mioara Avram s-a născut la 4 februarie 1932, la Tulcea, în familia ofițerului Nicolae și a profesoarei de limba română Măndița (n. Caraman), numele la naștere fiindu-i Grigorescu. În 1949, a absolvit liceul din Tulcea. Și-a urmat studiile la Facultatea de Filologie, specialitatea Limba și literatura română a Universității din București, unde își ia licența în 1953. Profesori i-au fost lingviști de renume, precum Alexandru Rosetti, Iorgu Iordan, Alexandru Graur, Ion Coteanu, Boris Cazacu ș.a.

În 1955 își începe doctoratul. În 1959, la doar 27 de ani, susține teza de doctor în filologie în cadrul Institutului de Lingvistică al Academiei Române, cu tema „Evoluția subordonării circumstanțiale cu elemente conjuncționale în limba română”, conducător fiindu-i reputatul Iorgu Iordan.

Sursa foto: <https://bit.ly/3E60DAR>

În ceea ce privește activitatea, aceasta i-a fost mereu legată de Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan” al Academiei Române, aici începându-și cariera, activând toată viața, și aici sfârșind-o, lucrând până în ultima zi a vieții. Fiind studentă încă, în 1951, a fost angajată la Institut, la început în funcția de preparator. A avansat succesiv în posturi: cercetător (1953), cercetător ajutor (1958), cercetător principal (1960), șef al Sectorului de gramatică (1963), cercetător principal I și șef de sector (1990). S-a pensionat în 1999, dar s-a reangajat cu jumătate de normă în calitate de cercetător principal și șef al Sectorului de gramatică.

În paralel, a desfășurat și activitate didactică, în principal, la Universitatea din București. Astfel, a fost: asistent la Facultatea de Filologie a Universității (1954-1956), lector la Institutul Pedagogic „Maxim Gorki” (1961-1963), apoi lector la Facultatea de Filologie a Universității din București (1963-1967). Din 1969, este conducător de doctorate. A avut gradul științifico-didactic de profesor universitar.

A efectuat stagii de documentare în străinătate: URSS (1965), Cehoslovacia (1966), Franța (1969, 1973). A participat, având comunicări, la conferințe științifice internaționale din România: al X-lea Congres Internațional al Lingviștilor, București, 1967; al XII-lea Congres Internațional de Lingvistică și Filologie Romanică, București, 1968; Colocviul Internațional „Eugen Coșeriu”, Iași, 1992; Colocviul Internațional „Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca, 1998. A luat parte și la întruniri științifice din străinătate – congrese și colocvii științifice de lingvistică și filologie romanică, onomastică, românistică: Napoli – 1974; Trier – 1983, 1986; Berlin – 1987; Sofia – 1990; Viena – 1993; Regensburg – 1990; Paris – 1991; Tutzing/München – 1993, Palermo – 1995.

A realizat emisiuni de cultivare a limbii române la Radio București și Televiziunea Română, precum „Odă limbii române”, „Răspundem ascultătorilor”, „Ghidul radiofonic *În lumea cuvintelor*”.

S-a stins din viață la 12 iulie 2004.

Mioara Avram s-a impus în domenii de cercetare științifică, precum: gramatică, formarea cuvintelor, ortografie, ortoepie, cultivarea limbii, lexicologie, stilistică, dialectologie, romanistică, sociolingvistică ș.a. Este autoare a circa zece volume și a peste 200 de articole. A publicat articole și studii în reviste și culegeri de specialitate din mai multe țări.

Prima lucrare a reputei lingviste este cea tipărită pe baza tezei de doctor, în 1960, numită, ca și teza, *Evoluția subordonării circumstanțiale cu elemente conjuncționale în limba română*, o cercetare importantă, de înaltă erudiție, în domeniul sintaxei istorice, pentru care, în același an, i s-a acordat Premiul „B.P. Hasdeu” al Academiei Române.

Au urmat alte lucrări, câteva dintre ele cunoscând reediții: *Sinteze de limba română* (1981); *Gramatica pentru toți* (ediția I, 1986; ediția a II-a, 1997; 2001), o binecunoscută lucrare de sinteză, care se adresează atât publicului larg, cât și unuia avizat, rămânând a fi cea mai valoroasă gramatică descriptivă și normativă a limbii române, care a suplinit vreme îndelungată o ediție academică; *Probleme ale exprimării corecte* (1987), *Ortografia pentru toți. 30 de dificultăți* (ediția I, 1990; ediția a II-a, 1997), lucrare ce adună îndelungatele sale preocupări pentru pronunțarea și scrierea corectă a cuvintelor; *Anglicismele în limba română actuală* (1997), preocupare din ultimii ani pentru dinamica accentuată a lexicului neologic, a influenței limbii engleze asupra vocabularului românesc; *Cuvintele limbii române – între corect și incorect* (2001). Post-mortem, în 2005, a apărut volumul *Studii de morfologie a limbii române*, pregătit de autoare în iarna-primăvara anului 2004. Plecând în neființă în mijlocul verii, nu a mai putut să se bucure de apariția cărții. Lucrarea conține 30 de articole scrise între anii 1958-2004, prezentate la diverse congrese, colocvii, simpozioane științifice. Mai detaliat despre lucrarea amintită, despre relația cu familia de savanți Avram, despre atitudini și impresii ale autorului față de activitatea cercetătoarei a consemnat regretatul Vlad Pohilă în articolul pe care l-a numit foarte sugestiv – *Ultima carte a Mioarei Avram (Studii de morfologie a limbii române. – București: Editura Academiei Române, 2005)* – și l-a publicat în revista *BiblioPolis* din 2006, nr 3. Tot post-mortem, în 2007, a apărut lucrarea *Studii de sintaxă a limbii române*. Cele două volume aparute după plecarea din viață a Mioarei Avram, au fost publicate de Academia Română, ca înaltă prețuire adusă de către instituția unde a activat toată viața.

Câteva dintre lucrări au fost scrise în colaborare: *Crestomație romanică* (în colaborare cu Nicolae Danila, în 3 vol., 1962-1968); *Formarea cuvintelor în limba română* (în colaborare cu Al. Graur, 3 vol., 1970, 1978, 1989); *May We Introduce the Romanian Language to You?* (în colaborare cu Marius Sala, 2000), o preocupare din

ultimii ani pentru cei ce vor să înțeleagă sau să învețe limba română; *Faceți cunoștință cu limba română* (în colaborare cu Marius Sala, 2001); *Connaissez-vous le roumain?* (în colaborare cu Marius Sala, 2001).

A participat la întocmirea câtorva lucrări colective, care au un loc aparte în lingvistica românească: *Gramatica limbii române* (vol. I, 1954, pentru care a primit în același an Premiul de Stat; vol. II, 1963), *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română* (5 vol., 1959-1969), *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (redactor-responsabil; 1982, reeditat în 1989), *Enciclopedia limbilor romanice* (1989), *Gramatica uzuală a limbii române* (Chișinău, 2001; redactor responsabil, împreună cu acad. Silviu Berejan ș.a.).

Ea însăși a fost documentată și inclusă în *Dicționar de lingviști și filologi români* (București, Editura Albatros, 1978).

La parte activă la discuțiile referitoare la modificarea unor reguli ortografice, fiind împotriva hotărârii Academiei Române din 31 ianuarie 1991 de a efectua o reformă ortografică, prin care să se revină la folosirea literei *â* în interiorul cuvintelor și la forma verbului *a fi* scrisă cu *u* („sunt”, „suntem”, „sunteți” în loc de „sînt”, „sîntem”, „sînteți”), modificare numită de M. Avram „diversiunea *â*”.

A avut o relație aparte cu Republica Moldova. Începând cu anul 1990, a participat la o serie de conferințe, colocvii, simpozioane, prelegeri, la Chișinău, ținând de popularizarea limbii române: probleme de gramatică și ortografie, istoria, cultivarea limbii etc., ceea ce au făcut puțini lingviști români. A scris prefețele unor lucrări de referință semnate de autori basarabeni, a publicat articole în periodicele de specialitate de la noi. În vara anului 1990, împreună cu alți colegi de la București, a ținut la Chișinău cursuri de limba română pentru profesorii din școlile din Republica Moldova.

A fost membru al unor foruri științifice din țară: Societatea Română de Lingvistică (din 1993 – președinte), Societatea Română

A avut o relație aparte cu Republica Moldova. Începând cu anul 1990, a participat la o serie de conferințe, colocvii, simpozioane, prelegeri, la Chișinău, ținând de popularizarea limbii române: probleme de gramatică și ortografie, istoria, cultivarea limbii etc., ceea ce au făcut puțini lingviști români. A scris prefețele unor lucrări de referință semnate de autori basarabeni, a publicat articole în periodicele de specialitate de la noi.

de Lingvistică Romanică, Societatea de Științe Filologice (membru de onoare), Comisia de Cultivare a Limbii. A făcut parte și din structuri internaționale: Société de Linguistique Romane; Realiter – Reseau Panlatin de Terminologie. A fost membru de onoare al

Societății „Limba noastră cea română” din Chișinău.

Mioara Avram este savantul care a muncit întreaga viață cu dedicație în glia lingvisticii românești, lăsând posterității brazde mănoase în chip de studii, emisiuni radio și TV, comunicări, activitate didactică, toate de importanță majoră.

A fost inclusă, în calitate de membru, în comitetele de redacție ale revistelor de specialitate: *Studii și cercetări lingvistice* (din 1955), *Revue roumaine de linguistique* (din 1963; din 1988 – redactor responsabil adjunct), *Limba și literatură* (1965-1971 și din 1977),

Limba română (București, din 1978; din 1993 – redactor responsabil adjunct).

Membru în comisii de admitere și de examinare la doctorat, referent oficial în comisii de susținere a unor teze de doctor la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan” și la Universitatea din București. A acordat asistență științifică Institutului de Lingvistică din Chișinău (actualmente Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al MEC). A fost referent invitat la susținerea unei teze de doctor la Universitatea din Lund (Suedia) și a alteia la Universitatea „Kliment Ohridski” din Sofia (Bulgaria). Autoare a mai multor referate pentru acordarea unor titluri științifice onorifice la Universitatea „Al. I. Cuza” (Iași) și la Universitatea „Ștefan cel Mare” (Suceava); expert în Comisia GAR (Granturile Academiei Române) – filologie.

A avut câteva distincții: Premiul de Stat, clasa II (colectiv), 1953; Premiul „B.P. Hasdeu” al Academiei Române (1960); Ordinul Muncii clasa a III-a (1963); Premiul revistei *Flacăra* pentru lingvistică (1990).

Mioara Avram este savantul care a muncit întreaga viață cu dedicație în glia lingvisticii românești, lăsând posterității brazde mănoase în chip de studii, emisiuni radio și TV, comunicări, activitate didactică, toate de importanță majoră. Altfel spus, „distinsa savantă a fost, este și va rămâne peste ani și ani un pilon de bază al lingvisticii românești” (T. Cotelnic).

Referințe bibliografice:

1. CHELARU-MURARUS, Oana. Mioara Avram – In memoriam. In: *Observator cultural* [online]. 2004, 20 iul. [citat 13.04.2022]. Disponibil: <https://www.observatorcultural.ro/articol/mioara-avram-in-memori-2/>
2. COTELNIC, Teodor. In memoriam. Ne-a înțeles, ne-a ajutat: (Mioara Avram: 85 de ani de la naștere). In: *Philologia*. 2017, nr. 3-4 (291-292), pp. 131-136.
3. CRISTEA, Irina Andreea, BĂDULESCU, Marina. *O personalitate pezi: lingvista Mioara Avram* [online] [citat 13.04.2022]. Disponibil: <https://www.agerpres.ro/documentare/2019/07/12/o-personalitate-pe-zi-lingvista-mioara-avram--340301>
4. POHILĂ, Vlad. Mioara Avram. In: *Limba română* [online]. 2002, nr. 1-3 [citat 13.04.2022]. Disponibil: <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2873>
5. POHILĂ, Vlad. Ultima carte a Mioarei Avram: Studii de morfologie a limbii române. București: Editura Academiei Române, 2005. In: *BiblioPolis*. 2006, vol. 19, nr. 3, pp. 86-89; [online] [citat 13.04.2022]. Disponibil: – <http://bibliopolis.hasdeu.md/index.php?bpa=1470>

NATURA PRIN OBIECTIVUL LUI ANDREI VIZIRU

*Mila ȘEREMET,
șef serviciu, Filiala „Transilvania”*

A rămas în urmă încă un an bogat în evenimente culturale, pe parcursul căruia holul Bibliotecii „Transilvania” a schimbat frecvent decorul grație Serviciului „Galeria artelor frumoase”, moderat de artistul plastic și profesorul Oleg Cojocari. Vernisaje și expoziții ale personalităților notorii, cât și ale pictorilor în devenire (elevilor de la Liceului Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”) și-au găsit aici admiratorii. Cu siguranță că și anul 2022 va aduce Bibliotecii „Transilvania” oameni talentați cu lucrări pe măsura așteptărilor utilizatorilor.

Pe data de 11 ianuarie 2022, Biblioteca „Transilvania” a găzduit 20 de lucrări ale lui Andrei Viziru în cadrul expoziției personale cu titlul „Între Natură și Cultură”.

Ziarist de profesie, Andrei Viziru își desfășoară activitatea în calitate de redactor-prezentator la Redacția Cultură Radio, Compania Teleradio-Moldova. Este autor a două cărți: *Autografe pe cer și suflet* (Timișoara: Editura Augusta, 2002) și *Cei șapte ani de*

*Parascovia Onciu (directoarea Bibliotecii „Transilvania”)
și Andrei Viziru (jurnalist și fotograf)*

Andrei Viziru. *Splendoarea ploii la Munccești* (fotografie)

acasă sau cele șapte miracole ale copilăriei (Chișinău, 2004). Fiind pasionat de fotografia artistică, pe parcursul anilor 2001-2021, a organizat un șir de expoziții personale în sediile unor instituții de învățământ și biblioteci, la Uniunea Scriitorilor din Moldova, în cadrul saloanelor de artă (în total, peste 20 de expoziții mici și mari). O parte dintre lucrările sale au fost admirate și peste hotarele țării: la Mănăstirea Putna (România), în orașelul Magenta (Italia).

La vernisarea expoziției au participat: Florentin Leancă (ex-vicepreședinte al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova), artiștii plastici Oleg Cojocari (critic de artă), Ludmila Cojocari, Ala Lupu-Leancă și amfitrioana evenimentului – Parascovia Onciu, șefa Bibliotecii „Transilvania”.

Oleg Cojocari: „Fotografiile lui Andrei Viziru au atras atenția multor spectatori, inclusiv specialiști în fotografie, care spuneau că este un pas înainte în creația sa. Vreau să vă atrag atenția, cât de poetice sunt aceste lucrări și cât de frumos Andrei Viziru vede miracolul naturii. Aceste piese inedite ne impresionează prin cromatică sa compozițională, prin tonalitatea, expresivitatea lor”.

Andrei Viziru: „Toți pornim de la natură. Același Mihai Eminescu, dacă nu era inspirat de natură, nu ne frapa prin creația lui: *Ce te legeni, codrule?*, *Seara pe deal*, *Pe lângă plopii fără soț*, *Lacul*, chiar și *Somnoroase păsărele*. Avem artiști care au scris

Andrei Viziru. Floarea de colț – regina florilor (colaj foto)

cicluri, mă refer acum și la regretatul Mihai Mireanu, care a fost un pictor cunoscut, a organizat și tabere de creație la care am avut onoare să particip și de la care am învățat lucruri frumoase”.

Florentin Leancă: „Îl cunosc pe Andrei Viziru ca pe un jurnalist profesionist, dar și ca pe un talentat fotograf cu ochi bine antrenat. Participa cu o lucrare la Centrul Expozițional Constantin Brâncuși. Analizând-o i-am spus: „Ai dat lovitură”. La care dânsul mi-a răspuns că nu e chiar așa. În final, lucrarea dată să fie menționată ca ceva deosebit”.

Oleg Cojocari: „Chiar și dezastrele au frumusețea lor. Aflându-mă în sectorul Râșcani, am observat un copac frânt în urma unei furtuni. Și în ruptura aceea am văzut imaginea unei icoane. Atât de mult am fost impresionat, că am scos aparatul de fotografiat și am immortalizat momentul”.

Între timp, Andrei Viziru și-a amintit de o neobișnuită imagine: monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt cu crucea ridicată în mână și învăluit de zăpadă. Părea că vrea să oprească acel viscol. Tabloul era completat de lalelele roșii din fața monumentului acoperite parțial de zăpadă.

Oamenii de artă, pictorii, fotografuli sunt intermediari între natură și om. Omul face încercări de a reda frumusețea naturii, dar rămâne doar cu încercarea. Nici chiar marele pictor rus de origine armeană Ivan Aivazovski, cu renumitele sale peisaje ale mării, nu a putut să întrecă miracolul mării autentice.

Întrebările publicului au făcut ca autorul să deschidă unele paranteze privind realizarea lucrărilor: despre simbolismul lucrărilor, despre umbre și perspectivă, despre asemănările a două lucrări.

Andrei Viziru. Răsărit cu flori de gheață (fotografie)

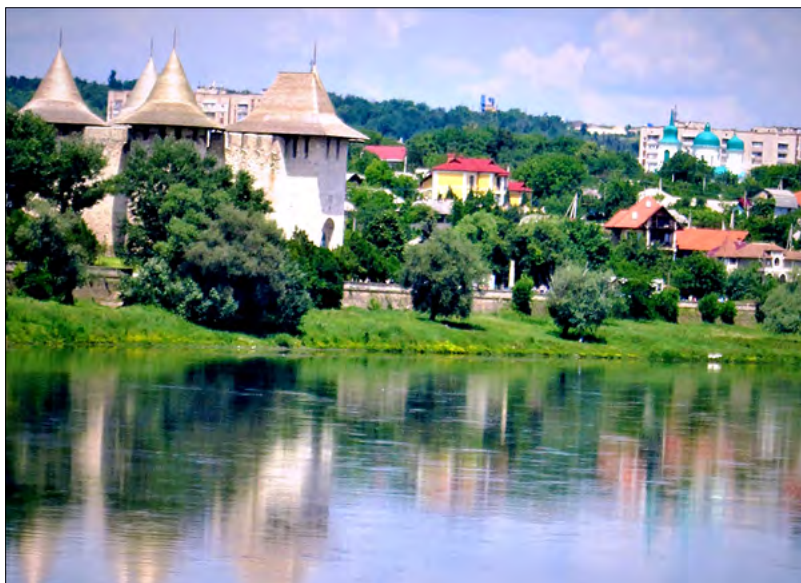

Andrei Viziru: „Sunt din aceeași serie, dar totuși se deosebesc, fiind privite din diferite unghiuri, la o distanță de câteva secunde. La fel cum un apus de soare este diferit la câteva clipe distanță, tot așa și lumina poate fi diferită”.

Atât copiii, cât și maturii au fost intrigati și antrenați în discuție cu autorul vernisajului, care explica, cu lux de amănunte, fiecare imagine și istoria ei. După părerea autorului, natura, cu anii, nu-și pierde frumusețea, iar omul, cu intervențiile sale, mai des strică, decât creează. Reușita unei creații constă în a rezista timpului (anilor), indiferent în ce stil este făcută. Iar natura e cel mai mare creator de la care cu toții învățăm, de la care au învățat și continuă să învețe și marii creatori. Calea tehnică are și ea avantajele, dar nu trebuie să ne robotizăm cu toții ca la un moment dat creatorul, adică omul, să fie nimicit de propria creație. Cu toții cunoaștem, din realitate sau din literatura SF, că tehnica care scapă de sub control ar putea să se răzbune, să ne lichideze.

La final, am putea concluziona că, chiar dacă suntem trecători/călători prin această lume, lăsând o urmă frumoasă la plecare (o fotografie, un tablou, o carte bună), lăsăm totuși o bună amintire despre noi și lumea noastră.

Nota redacției: cu permisiunea artistului-fotograf Andrei Viziru, publicăm câteva dintre lucrările sale expuse în cadrul expoziției la Biblioteca „Transilvania”.

Andrei Viziru. Reflecția orașului Soroca (fotografie)

DESPRE VECHIMEA ȘI CONTINUITATEA ROMÂNILOR:

povestea unei cărți rare din Colecția de cărți rare și vechi a Bibliotecii Centrale BM „B.P. Hasdeu”

Natalia SMIRNOV,
șef sector Carte veche și rară

La 28 februarie 2022, se împlinesc 267 de ani de la nașterea lui Gheorghe Șincai, istoric, filolog, traducător și scriitor român, remarcabil reprezentant al Școlii Ardelene, savant de talie europeană, un erudit și poliglot cu studii teologice, filosofice și de drept canonic la Roma și Viena.

În perioada studiilor la Colegiul „De Propaganda Fide”, datorită încrederii acordate de cardinalul Borgia, Șincai devine bibliotecarul colegiului, loc în care pasiunea sa pentru cercetarea izvoarelor în legătură cu istoria și viața românilor

și-a găsit rostul. La bibliotecă, acesta s-a format ca istoric de neîntrecut, însușindu-și o metodă de lucru cu adevărat științifică pentru acele vremuri îndepărtate, prin cercetarea directă a documentului original și a manuscrisului. Adevărul este că nimeni până atunci nu a studiat cu atâta pasiune izvoarele europene ale istoriei noastre pentru a le introduce în istoriografia românească.

Astfel, în anul 1844, la Buda, apare *Hronica românilor și a mai multor neamuri...* (seria *Tipărituri vechi*) semnată de Gheorghe Șincai. Lucrarea este considerată o raritate bibliografică, integral fiind tipărită abia în 1853-1854 în 3 volume și reeditată ulterior.

În 2018, un exemplar al acestei ediții (volumul I) a fost donat Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Lucrarea nu este cusută și nu are cotor, fiind tipărită pe hârtie galbenă. Pe prima pagină este aplicată o ștampilă cu inscripția „Donat”, fiind ștearsă de vreme. Volumul a fost scanat și plasat în „Biblioteca digitală” a BM „B.P. Hasdeu”, pentru a putea fi citit de către cercetători, istorici, profesori, studenți, elevi (<http://dspace.bcuculuj.ro/handle/123456789/13255>).

Această lucrare aduce la lumina zilei numeroase documente din arhivele Vaticanului, ale Vienei sau Budei. Spre regret, prima ediție completă, în trei volume, scrisă cu litere chirilice, a apărut la Iași doar după moartea autorului, care nu a putut influența structurarea ediției după bunul său plac.

Hronica românilor și a mai multor neamuri... este o operă de pionierat, prima istorie a românilor din anul 86 până la 1739. Mihail Kogălniceanu scria în *Dacia literară*: „*Hronica* lui Șincai este un lucru atât de prețios, încât cuvintele îmi lipsesc spre a-mi arăta mirarea. Mii de documente necunoscute, rare, se află adunate și nu stau la îndoială de a zice că până *Hronica* aceasta nu va fi publicată, românii nu vor avea istorie”.

După ani și ani de trudă prin bibliotecile și depozitele prăfuite ale Europei, gândurile lui Șincai, așternute pe hârtie, au dat naștere unei adevărate capodopere. Cu multă migală, autorul a copiat informațiile pe care le-a putut culege din manuscrise vechi, din condici, cărți de călătorii, geografii etc. referitoare la poporul român și la așezările sale. El a notat aproape tot ce a găsit, oferind poporului român o istorie adevărată.

La început, Șincai își propunea să numească altfel lucrarea: *Chronicon Daco-Romanorum sive Valachrum*. Pentru a tipări cartea, se adresează, mai întâi, la o tipografie din Buda. A primit răspunsul negativ, tipograful invocând că sunt ocupați cu publicarea de manuale școlare. Șincai a reușit, totuși, să tipărească doar un mic fragment din vasta sa operă ca un supliment la *Calendarul de la Buda*, iar în 1809 este nevoit să părăsească orașul.

Susținut, în 1811, de episcopul Samuil Vulcan, reușește să pregătească pentru tipar ediția în limba latină a *Hronicii*. Mai întâi însă lucrarea a fost trimisă cenzorului de la Oradea, ca la data de 6 mai 1812 să primească aprobarea de tipărire pentru Ungaria. Oradea, la acea vreme, nu dispunea de o tipografie. Astfel, autorul se adresează tipografului de la Sibiu, Petru Barth, care însă nu putea tipări

nimic fără acordul cenzurii transilvănene. Atunci, după un an, Șincai se adresează guvernului transilvănean, anexând cererii sale manuscrisul *Chronicon Daco-Romanorum sive Valachrum*, și specificând că această lucrare i-a luat patruzeci de ani de trudă asiduă, că a scris-o în două limbi (română și latină), având totodată și aprobarea ca lucrarea să fie publicată în Transilvania. Un exemplar latinesc al *Hronicii* i-a înmănat personal spre examinare episcopului Iosif Martoni, iar textul românesc, în trei volume, îl trimete direct guvernatorului. Din păcate, doar după doi ani guvernul se hotărăște să-i dea lui Șincai un răspuns, catalogând lucrarea ca una „bună de foc, autorul de spânzurătoare” și că în aceste condiții Comisia va dispune interzicerea tipării cărții la

Oradea. Nesatisfăcut de această hotărâre, își cere lucrarea înapoi, dar, o lună mai târziu, i se răspunde că guvernul o consideră posibilă de confiscare și, deci, nu i se poate înapoia. În scrisoare se mai spunea: „Lucrarea amintită, constând în trei volume în manuscris, redactată în limba română, a fost dispusă la arhivă pentru a se păstra sub sechestru”.

Cu toate acestea, în 1811, Șincai își publică lucrarea istorică sub forma anelelor, intitulată amplu: *Hronica românilor și a mai multor neamuri în cât au fost ele amestecate cu românii, cât lucrurile, întâmplările și faptele unora față de ale altora nu se pot scrie pre înțeles, din mai multe mii de autori, în cursul a treizeci și patru de ani culese*.

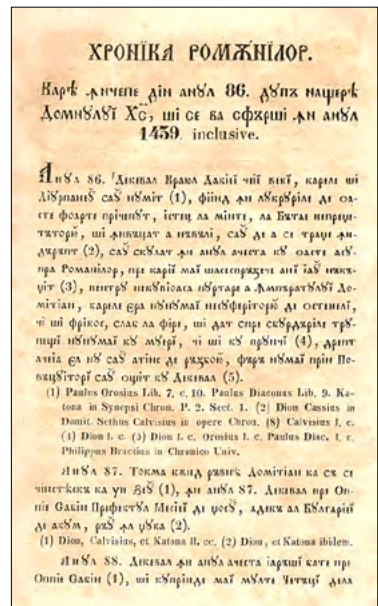
Potrivit dorinței testamentare, exprimate încă în 1808, când era cuprins de nesiguranță în viitor, Șincai lasă manuscrisele sale lui Samuil Vulcan, „cu condiția ca dieceza să continue lucrarea”. Terminând-o, el însuși, tot aici, face o copie cu care umblă în desaga prin Transilvania, căutând editor și avizul cenzurii, cel de la Oradea fiindu-i contestat la Alba-Iulia și Cluj. Din acești ani se știu puține date despre el. A cincea (și ultima) venire la Oradea are loc în 1812. A sosit pe jos, cu toiagul în mână și desagi în spinare, plin de mâhnire: „Samuile, să mă primești iar în curte-ți, nu pre nimicu, dar voiu să-ți fac o copie din Cronica pentru că mă vei

ține”. A stat un timp, făcând parțial copia și a plecat, pierzându-i-se urma. S-a știut de moartea sa abia în 1866, din gazeta *Concordia* (nr. 51/514), unde se publica o matricolă ce-i atesta sfârșitul în 1816 la Sinea, în Slovacia, unde nu i s-a putut identifica mormântul din cauza bombardamentelor din 1945.

Începând cu anul 1833, în Principate apar noi preocupări pentru tipărirea operei lui Șincai. Lucrarea sa a zăcut în două manuscrise, dintre care unul aparținea Episcopiei din Oradea Mare și se afla la profesorul A. Gavra din Arad, iar cel de-al doilea a fost cumpărat de arhimandritul Gherman din Iași cu prilejul unei licitații la Viena. Acești doi posesori au făcut numeroase încercări de a scoate la lumină munca de zeci de ani a lui Șincai, însă manuscrisul din Oradea s-a putut tipări abia în 1838, la 22 ani după moartea autorului, iar manuscrisul din Iași – cu mult mai târziu. O copie a fost deținută de Gherman Vida. Domnitorul Alexandru Grigore Ghica, plin de recunoștință față de comoara istorică a lui Șincai, a cumpărat manuscrisul aflat în posesia preotului P. Mărcuțiu la care acesta a lucrat timp de trei ani la rugămintea lui Petru Maior, și care, mai apoi, a fost vândut bibliotecii din București (primul volum). Celelalte două volume, vor ajunge la profesorul Alexandru Gavra în 1842.

A fost creată o comisie acreditată cu editarea operei lui Șincai. M. Kogălniceanu, vornicul Grigore Cuza, Alecu Donici, Atanasie Panu și Treboniu Laurean au reușit, cu toate greutatețile, să tipărească primele două volume în 1853, cel de-al treilea volum fiind tipărit în întregime în 1854. Au apărut și alte ediții: de exemplu, cea din 1868, la București, după copia variantei lui Vida. Este important de menționat că toate edițiile de până acum au avut la bază doar copii ale originalului. În 1967, au văzut lumina zilei, prin grija lui Florea Fugariu, seria de opere integrale ale lui Șincai.

Istoricul acelor timpuri, Alexandru Papiu Ilarian, care a alcătuit o listă a autorilor citați în *Hronică*, din care rezultă că documentarea lui Gheorghe Șincai se bazează pe informațiile culese din 458 de lucrări, afirma că, de când sunt românii, „atăța ne

s-au prenumerat la o carte și cu atâta sete” ca la „renumitele opere ale lui Șincai”, *Hronica* fiind un „op gigantic – cea dintâi istorie a toată româניה”. La rândul său, istoricul Hurmuzachi, după ce a studiat-o și a intervenit pentru tipărirea ei, o considera un „tezaur național”.

Potrivit celei mai noi ipoteze, *Hronica* „divinului” istoric a fost sursa de inspirație a lui Andrei Mureșanu pentru poezia *Un răsunet*, cunoscută sub numele *Deșteaptă-te române!* și publicată în vara anului 1848 (fiind considerată drept *La Marseillaise* românilor).

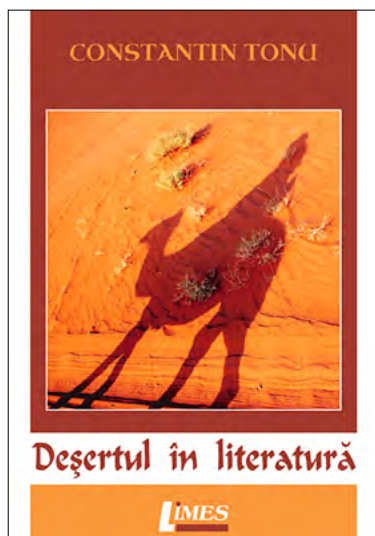
O CARTE DESPRE DEȘERT DE CONSTANTIN TONU

Maria PILCHIN,
critic literar

Volumul *Deșertul în literatură* (Limes, 2019) semnat de Constantin Tonu este o carte care nu poate să nu intereseze. Demersul comparatist, tema și felul în care e construită ne face să afirmăm cu certitudine că avem în față un studiu fundamental și un tânăr cercetător a cărui formare (clujeană) este una exemplară. Constantin Tonu știe să își construiască ideile, argumentația și corpul lectural, așa încât să evite gălăgioasele și demonstrativele parade ale erudiției de care suferă de multe ori lucrările de acest fel. Știe să topească cele învățate într-o scriitură doctă caracterizată, în primul rând, de organicitate și de evitarea voită a unui fragmentarism al citatelor de tot felul.

Deșertul în literatură este un volum în care reperăm din start capacitatea autorului de a identifica subiecte generoase de cercetare, de a selecta metoda studiului și de a elabora conceptul expunerii și al tehnicii de a persuadea. Planul diacronic și cel sincron transformă acest volum într-o încercare mai mult decât reușită de a te apropia de o temă și de a nu o rata. Bibliografia și corpul de autori sunt vaste: Thomas Edward Lawrence, Dino Buzzati, Antoine de Saint Exupéry, Swen Hasel, Michael Ondaatje, Frank Herbert, Jean Baudrillard, Michel Tournier, Walter Miller Jr., Philip K. Dick, Margaret Atwood etc. Tema aleasă, stilul demonstrației, ipotezele ne readuc la perspectivele asupra lumii orientale în cheia lui Edward Said. Am putea duce comparația până la școala xenologică a camerunezului Duala M'bedy din spațiul german.

Un interes aparte trezește ideea de oraș-deșert postmodern populat de individul delăsării interioare. Pustiul postapocaliptic de la finele investigației face din acest studiu o carte de actualitate stringentă. Abordarea cel puțin ambivalentă a temei este cu siguranță o altă calitate a cărții: „Perspectiva tanatofobă nu este

singura posibilă [...], pustiul (imaginea lui) a fost încărcat întotdeauna și cu un conținut semantic pozitiv”. Vorbim și despre un spațiu în care paradigmele eurocentriste și colonialiste nu au putere, căci „în deșert, neexistând un centru, nu există poziții privilegiate”. Și dacă „societatea simulacrelor [...] este o societate deșertică”, este de înțeles „apariția personalităților multiple, a identităților descentrate, pulverizate, schizoide, deșertificate”.

Golul topografic și cel al sensurilor din universul marelui bruiaj, deșertul din toate timpurile – iată ipostazele ideatice care denotă faptul că vorbim despre un autor cu mână fermă. Cu certitudine, Constantin

Tonu e mai mult decât o miză în domeniul comparatismului românesc. Tânărul cercetător e o valoare sigură pe care ne bucurăm să o descoperim. Faptul că este basarabean intensifică această bucurie academică și ne face să căutăm și o motivație autobiografică a temei (una deloc obligatorie, dar la îndemână). Deșertificarea din ce în ce mai accentuată a spațiului cultural și identitar basarabean ne-ar putea servi drept argument. Astfel de exerciții trădează însă adesea o notă forțată, ceea ce ne face să abandonăm din fașă această direcție de interpretare, deși n-am putut face abstracție de prezența ei în lectura noastră. Este îmbucurător faptul că avem în persoana autorului un cercetător a cărui tinerețe s-a insinuat în paginile studiului, venind cu abordări inovative, proaspete din domeniul studiilor comparatiste. Aceasta și explică de ce am premiat acest volum la Biblioteca Municipală în cadrul Premiilor „B.P. Hasdeu” pentru debut în literatură (ediția I, 2020).

O carte bine gândită și bine scrisă. Un volum cu bătaie lungă.

„HOTEL CALIFORNIA”: PROZĂ SCURTĂ DE CONSTANTIN CHEIANU

Ivan PILCHIN,
redactor-șef al revistei „BiblioPolis”

Cele trei texte incluse în volumul *Hotel California* (Cartier, 2021) de Constantin Cheianu, gravitează în jurul unor motive de factură existențialistă: devenirea personală, întâlnirea și comunicarea cu celălalt (revelatorie sau traumatizantă), fragilitatea și nesiguranța eforturilor umane. Personajele lui C. Cheianu, cu tot complexul trăsăturilor distincte care le individualizează, au ceva în comun: fiecare este pus în fața unui vid existențial care îi sfâșie iluziile, orgoliile, viziunile preconcepute sau chiar bucuria vieții: scriitorul Isai Catarama se confruntă cu vidul mediocrității și al crizei de creație, Alina se confruntă cu un gol al singurătății, Merișor – cu prăpastia provocată de boală și perspectiva morții. Sunt personaje care balansează între speranța de a se realiza (fiecare în felul său) și ratare, între frica de a fi respins și dorința, în ultimă instanță, de a fi iubit și apreciat (Catarama – în calitatea sa de scriitor, Alina – în calitate de soție și mamă, Merișor – în relația sa cu Angela, colegii de clasă și părinții).

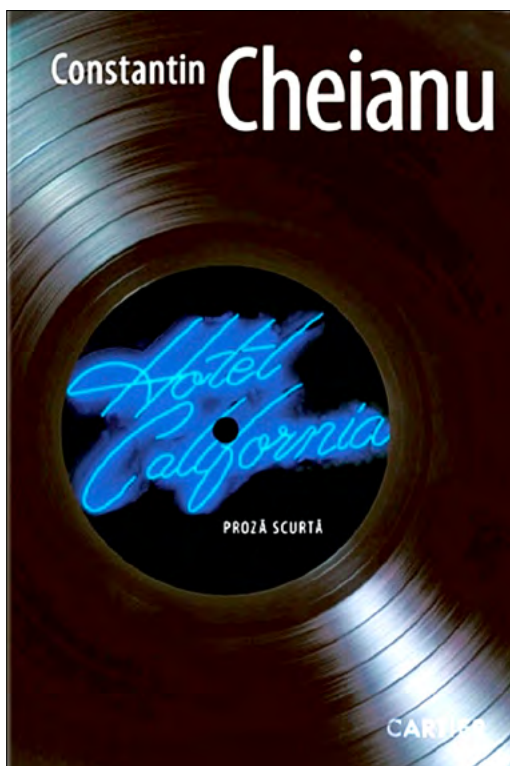
Sunt situații-limită sau, mai degrabă, ni se arată niște procese care duc spre conștientizarea și asumarea propriilor limite. Important este că personajele lui Constantin Cheianu, asemeni lui Sisif camusian, conștientizând și asumând absurdul, deșertăciunea sau nimicnicia eforturilor sale (scriitoricești, amoroase, de maturizare și devenire), găsesc forțele și curajul pentru a trăi mai departe, pentru a găsi sensul vieții (oricare ar fi el) și pentru a se reinventa. Aceasta a însemnat pentru Isai Catarama curajul de a nu scăpa ispitei de a sări „în stihia dulce-sfâșietoare” a uitării și durerii, pentru Alina – curajul de a îmbrățișa golul singurătății, iar pentru Merișor – a ajunge la concluzia că moartea „era un rezultat știut de dinainte și bucuria de a parcurge drumul vieții te făcea să uiți de ea”.

Încercarea de a găsi câteva puncte comune textelor incluse în acest volum nu pare a fi gratuită. Căci, se pare că, de exemplu, nuvela *Alina* face parte din aproximativ același univers ficțional ca și *Totul despre mine*, iar nuvela *Hotel California* este cumva înrudită

cu *Sex&Perestroika*”. Și nu ar fi de mirare dacă, într-o astfel de ramificație a lumilor posibile create de Constantin Cheianu, ca în universurile Marvel sau DC, vom întâlni, la un moment dat, aceleași personaje trecând dintr-o proză în alta, intersectându-se sau trăind viețile paralele.

Oricum, sunt câteva constante în aceste proze ale lui C. Cheianu, care, trecând dintr-o carte în alta, îi confirmă cumva portretul scriitoricesc: preocuparea pentru calitatea mediului intelectual autohton, revenirea la dimensiunea erotică a vieții (manifestare a revoltei, a tensiunilor interioare sau a obsesiilor neconștientizate) și fascinația pentru cultura occidentală, în special cea franceză. Semnificativ este faptul că autorul își plasează personajul Isai Catarama în camera care poartă numele lui Albert Camus; că Alina era „îndrăgostită de o Franță din manuale și cărți, cunoștea harta și locurile de interes ale Parisului poate mai bine decât mulți locuitori ai capitalei franceze etc.”; că numele Merișor ne amintește de Meursault din *Străinul* lui A. Camus.

Curios, nostalgic și cumva revelatoriu pare și motivul revenirii personajelor la emoțiile provocate de o piesă muzicală, care fie inspiră, fie însoțește, la o distanță de timp, trezirea din iluzii. De exemplu, de piesa lui C. Cheianu *Luna la Monkberry* (pusă în scenă cu titlul *Golanii revoluției moldave*) poetul Vlad este inspirat, ca de un imn, fără a-i înțelege cuvintele, de cântecul „Monkberry Moon Delight” de Paul McCartney, ca, până la urmă, să ajungă la concluzia: „Mi-a tradus cineva cuvintele. De-o banalitate îngrozitoare. Un tip zice că i-a venit chef de pâine cu ketchup. Deschide frigiderul, își unge pâine cu ketchup și admiră luna la Monkberry. Asta-i tot. [...] Să poți face un asemenea cântec din niște banalități...

Noi aici suferim, ardem, facem războaie, murim și nu putem scrie despre toate acestea. Ei mănâncă pâine cu ketchup și fac din asta capodopere...”. La fel și Isai Catarama, ascultând piesa „Hotel California” de Eagles, „nu înțelegea o boabă în engleză și nu avea cum să cunoască mesajul piesei”; în schimb, ascultând-o, „visa la o fată frumoasă și deosebită de care avea să se îndrăgostească și alături de care să-și petreacă viața, visa la prieteni iubitori și fideli, la oameni deștepți și interesanți pe care urma să-i cunoască și la țări mari și locuri exotice ce-l așteptau să le viziteze. Mai presus de orice însă visa cum el însuși va crea ceva tot atât de frumos și de pătrunzător ca muzica aceasta. Niciunul din visurile acestea nu se împlinise. Niciunul”. Piesa muzicală însă devine un leitmotiv al vieții lui Catarama conștientizat destul de târziu: „Printr-o ironie a sortii, mai târziu, când a putut să traducă din engleză cuvintele, a înțeles că rezona cu sensul piesei mai mult decât și-ar fi dorit: era o poveste tristă despre eșec și ratare”.

Acest amănunt muzical reliefează cumva acele constante care treptat devin un fel de noduri conceptuale în textele lui Constantin Cheianu, *Hotel California* fiind, probabil, totodată, și una din cele mai dure și directe consemnări/condamnări ale mediocrității literare din spațiul basarabean.

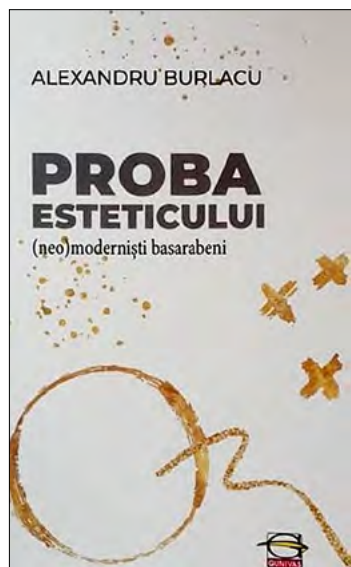
Proza scurtă a lui Constantin Cheianu, problematizantă și polemică, înțeleaptă și umană, solicită, în general, o atitudine matură și realistă asupra lucrurilor, solicită gândirea critică și curajul de a spune lucrurilor pe nume, necesită capacitatea de a pune în discuție situații și subiecte incomode sau dureroase, de a accepta atât părțile tari, cât și neajunsurile noastre. Este, totodată, o invitație adresată cititorilor de a empatiza, de a exersa un dialog sincer cu eul nostru profund și cu ceilalți.

O PRIVIRE ASUPRA PROBEI ESTETICULUI: (NEO)MODERNIȘTI BASARABENI DE ALEXANDRU BURLACU

Dr. Nadejda IVANOV

În recenta sa carte *Proba esteticului: (neo)moderniști basarabeni* (Gunivas, 2020), criticul și cercetătorul literar Alexandru Burlacu analizează cei mai reprezentativi poeți ai literaturii basarabene șaizeciste și șaptezeciste, examinând imaginarul literar al creatorului și al perioadei în care ei se afirmă. Interesul față de carte este susținut, în special, de analiza formulelor estetice și a imaginilor poetice, care vin să reflecte, nemijlocit, destinul tragic și jalnic al Basarabiei aflate în dezacord cu spiritul arheității culturale.

În acest sens, autorul, în deplină cunoaștere a tragismului epocii literare despre care scrie, trece direct, fără menajamente sau patos, la analiza textelor lirice a unor poeți prolifici din istoria literaturii noastre (Grigore Vieru, Liviu Damian, Anatol Codru, Dumitru Matcovschi, Andrei Țurcanu, Ion Vatamanu, Nicolae Esinencu, Leonida Lari) și a altora, mai minori, rămași în umbra timpului (Leonard Tuchilatu, Valeria Grosu, Marcela Benea). Cartea, secționată în două părți mari – *Ființa poeziei șaizeciste și Poezii și trandafirul (promoția „ochiului al treilea”)* – prefigurează imaginarul artistic al unei lumi hărțuite și traumatizate din toate punctele de vedere, dar surprinde și încercările poezilor de a reabilita axul interior, de a resuscita memoria colectivă, prin mesaje poetice subversive. Poezii din perioada șaizecistă își asumă un scop și un rol uriaș în raport cu coercițiile regimului totalitar comunist, „nu se eschivau, scrie Andrei Țurcanu în *Cartea din mâna lui Hamlet*, de la o confruntare directă cu forțe inegale, mai căutau Calea... (...) Statutul de om și statutul de scriitor în acest prizonierat ontologic era una, indisolubile, alcătuiau o singură existență...” [2, p. 16]. Precum observă deseori și Alexandru Burlacu, ei își identifică rostul vieții cu ființa și destinul

Basarabiei, râvnesc spre „re-întemeierea ființei”, „la revenirea la începuturile originarului, la miturile, simbolurile esențiale ale poporului român” [1, p. 16]. Astfel, grila de analiză aplicată asupra poeziei culturii noastre, configurează o mitopo(i)etică a „ochiului al treilea” cu reprezentări sensibile și trăiri intense ale unei realități imediate, ce permit conturarea unor portrete atât a poeților în particular, cât și a perioadei literare, în general, sugerate de ipostazele tranzitorii ale creației. În acest sens, metonimia, simbolul emblematic, observă cercetătorul cu privire la poezia lui Ion Vatamanu, sunt substituite de metafora obsedantă care evoluează într-un sistem de metafore, prefigurând un mit poetic, ca mai apoi să degenereze în simbolistica transparentă din poezia sentimentului național. Astfel, constată criticul, poezia se înscrie perfect în evoluția fenomenului șaizecist, în imaginarul colectiv al generației lui Grigore Vieru. Or, motivul recurent al reabilitării identității culturale și al nevoii de *supraviețuire* literară perpetuat în versurile poeților șaizeciști, se transformă într-o obsesie, într-un mit poetic al tentativei regăsirii de sine și a sacralității ființei. Iar acest moment, cred eu, este foarte important de menționat pentru cei interesați să înțeleagă specificul literaturii șaizeciste în codul reprezentărilor mentale, istorice a sistemelor valorice și simbolice, a entităților fabuloase, mitice, care vin să defuleze „dorințe, anxietăți, întrebări existențiale” (J.-J. Wunenburger) ale eului liric scindat și debusolat.

În ciuda ostilităților regimului, poezia, atât cât s-a scris în perioada șaizecistă, fără dubii, a reprezentat o puternică energie spirituală nu doar pentru creatorul însuși ce vedea poezia drept un dialog sacru cu sinele reprimat și umilit, dar și o încercare de revendicare a conștiinței colective a unui neamului în destrămare. Poeții explorează elemente mitice, recurg la o serie de arhetipuri, imagini, entități sacre, accentuând astfel „continuitatea spirituală”, însă, observă criticul, „întoarcerea la izvoare, la spiritul adamic are la șaizeciști rațiuni polemice, cu consecințe favorabile, dar și regretabile. Oricum, poezia nu se mai naște din simplul apel la un mit oarecare. Suprasolicitat însă mecanic, fără a fi asimilat creator/inventiv, mitul e supus degradării, denaturării, profanării” [1, p. 108]. Observația cercetătorului este foarte interesantă, în condițiile în care s-ar fi cerut în mod imperativ și s-ar fi permis o înnoire a limbajului și a paradigmei artistice, a formulelor estetice, pentru a trezi mancirtul din starea sa amorfă, plictisită. Însă tragicul destin

al Basarabiei și-a zis cuvântul asupra conștiinței omului și, evident, asupra itinerarului nostru literar, cultural.

Cercetătorul Alexandru Burlacu, pe parcursul cărții, mai face câteva remarci tranșante, dar obiective cu referire la realitatea literară de atunci, prinsă în chingile dogmei totalitare. Autorul menționează că „privită din perspectiva zilei de azi, literatura din anii '60-'80 prezintă interes major prin caracterul ei evaziv sau disident. «Literatura de sertar» a fost, la noi, un fenomen aproape inexistent. Așa-zisa «rezistența de cultură», cu implicări oportuniste și contradicții derutante, a avut consecințe nefaste în regăsirea, în imaginar, a paradisiului pierdut. (...) Puțini, foarte puțini, sunt scriitorii care au experimentat cu adevărat sondarea pe fondul uman” [1, p. 147]. Este o precizare importantă, întrucât majoritatea insucceselor și eșecurilor literare ale poeților se clasează acum pe condițiile atroce ale vremii. În acest context, aș mai remarca că *Proba esteticului* a lui Alexandru Burlacu trebuie citită împreună cu volumul *Cartea din mâna lui Hamlet. Andrei Țurcanu de vorbă cu Nina Corcinschi*, întrucât descoperim uneori același mod de receptare a trecutului, iar alteori, se completează cu noi argumente.

O surpriză pentru mine a reprezentat analiza poeziei lui Emil Loteanu. Criticul identifică două ipostaze ale creatorului – una a „politicului corect”, „de o naivitate jenantă” [1, p. 178], și alta, de mai târziu, opus spațiilor utopice și deschis spre tema erosului. Însă deosebirea dintre Loteanu și ceilalți poeți analizați rămâne totuși faptul că pentru Emil Loteanu poezia a fost „un joc nevinovat”, o experiență de plăsmuire a imaginii, a expresiei, a configurării poetice a celor mai puternice trăiri afective, după cum mărturisește mai târziu ilustrul regizor: „Pe mine poezia m-a fascinat, mi-a fost un antrenament pentru film, fiindcă, într-adevăr, în structura ei se conțin multe momente comune: montajul în interiorul frazei, apoi montajul strofelor și al compoziției generale. (...) Cum marea Poezie nu există fără simbol și metaforă, așa și adevărata Cinematografie nu există fără acest univers poli dimensional, polisemantic, poli funcțional...” (Loteanu, Emil. *Ritmuri*. Chișinău: Cartea Moldovei, 2007, p. 192)” [1, p. 174]. Astfel, poezia devine un instrument de cunoaștere nu doar al sinelui, al căderilor și înălțărilor interioare, dar și al procesului creator, al simțului, al spontaneității artistice, al deslușirii nuanțelor și înțeleșurilor cuvântului. În acest fel, poezia a jucat, probabil, cel mai nobil rol în formarea unei personalități.

Cea de-a doua parte a cărții, *Poeții și trandafirul (promoția „ochiului al treilea”)*, debutează cu cel mai talentat poet al promoției sale, în viziunea criticului, – Vasile Romanciuc. Urmează Nicolae Dabija, Leonida Lari, Ion Hadârcă, Leo Butnaru, Arcadie Suceveanu ș.a., și se încheie cu un alt titan al literaturii noastre, Andrei Țurcanu. Volumul de critică identifică, în linii mari, aceleași temeri și suferințe ale eului liric – criza identității și natura omului polarizat, parvenit și ratat într-o lume răsturnată, dezumanizată, unde se resimte tot mai pregnant interesul partidului față de tinerii poeți amnezici, născuți și educați în sistemul totalitar. Criticul se preocupă treptat de sistemul de convenții al fiecărui poet de care se interesează. Pe de o parte, identifică în poezia lui Vasile Romanciuc un eu poetic la limita disperării, a decepției, pentru că „nimeni nu mai are nevoie de cuvântul și sufletul lui, într-o dezolanță comună chiar (...), iar în acest regim lumea se transformă și ea într-un mecanism, e antrenată în mișcarea circulară a unui orologiu; eul poetic se metamorfozează mecanic într-un papagal (cu stăpân de ieri, cu nou dresor). Papagalii din colivie (Andrei Țurcanu) își găsesc în poezia angajată un nou dresor, dar culmea! – cu stăpân de ieri” [1, p. 214].

În poezia Leonidei Lari cercetătorul Al. Burlacu analizează nevoia poetei de a se îndepărta de tema obsedantă a sentimentul național și cel cultural, de tema casei părintești, a izvorului, a plaiului mioritic și privilegiază estetica poeziei pure, jocul de imaginație. Astfel, ea sfidează canoanele literaturii de partid, dar devine mai mult incomprehensibilă pentru cititorul dornic de o privire în trecutul baladesc, strămoșesc al neamului. În poezia lui Ion Hadârcă, Leo Butnaru, cercetătorul observă că ei tind să discrediteze esteticul festiv, idealizarea cântecului plugarului, alimentându-și imaginația creatoare, mai mult din tradițiile folclorului sau din noile structuri ale poeziei universale.

De remarcat, în acest sens, că profesorul universitar, cercetătorul literar Alexandru Burlacu posedă un simț acut al valorii, de o inteligență și subtilitate remarcabilă, ce i-a permis să realizeze studii complexe, exhaustive. Unul de excepție, după mine, reprezintă studiul *Andrei Țurcanu: Exorcizarea demoniului*, în care analizează, punctat odiseea inițiativă în labirinturile sufletești ale eului liric, captiv într-o lume dezbinată și măcinată de forțele malefice.

În concluzie, cartea lui Alexandru Burlacu întreprinde cu adevărat o probă a esteticului, o radiografie a poeziei șaizeciste și

șaptezeciste, ce reflectă, totodată, cum am mai zis, și destinul literar al Basarabiei, urmărind schimbările de paradigmă, de la esteticul aderent al *reazământului* la esteticul eliberat de sentimente, la poezia imaginarului.

Referințe bibliografice:

1. BURLACU, Alexandru. *Proba esteticului: (neo)moderniști basarabeni*. Chișinău: Gunivas, 2020
2. ȚURCANU, Andrei. *Cartea din mâna lui Hamlet*. Chișinău: Cartier, 2018

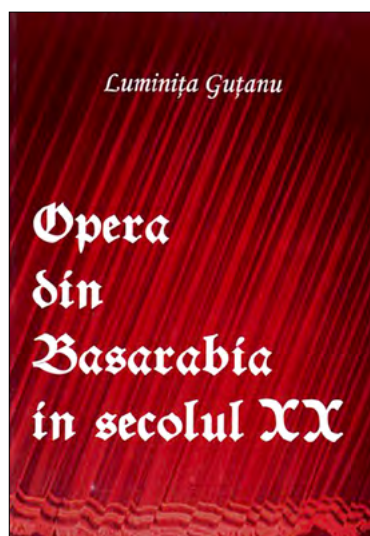
OPERA DIN BASARABIA ÎN SECOLUL XX

*Tamara COTOMAN,
bibliotecar, Filiala de Arte „Tudor Arghezi”, BM*

Volumul *Opera din Basarabia în secolul XX* de Luminița Guțanu, însumând mai mult de 300 de pagini, cuprinde un bogat material factologic, date istorice, un număr impresionant de partituri muzicale, tabele, desene, diagrame, planșe, anexe și o captivantă bibliografie la bord.

Cartea a văzut lumina tiparului la Editura Universității Naționale de Muzică din București (2007). Autorul ei este Luminița Guțanu, doctor, lector universitar la Universitatea „Spiru Haret” din București, Facultatea de Științe Socio-Umane (specializarea Muzică).

Volumul se deschide cu un solid *Argument*, din care desprindem următoarele: „Această lucrare de cercetare are ca scop elucidarea cât mai adecvată a unei ramuri importante a artei muzicale basarabene și, totodată, destul de complexe – opera”. Despre creația de operă din Basarabia, continuă gândul autoarea, „la momentul în care ne propusesem să cercetăm acest aspect, nu exista nicio lucrare, singura sursă informativă constituind cronicile de spectacole prezente în periodicele și revistele vremii sau trecute în revistă în diverse

monografii. Partiturile, la rândul lor, se găseau doar sub formă de manuscrise, ceea ce constituie un impediment major în ceea ce privește accesarea lor atât de către interpreți, cât și de muzicologi. Iată de ce am considerat necesară abordarea acestui subiect, care trebuia să umple un gol în muzicologia basarabească prin înfăptuirea unei lucrări de sinteză”.

Evenimentul s-a și produs, or apariția acestei lucrări, într-adevăr, a umplut acel gol, autoarea ei fiind cea mai în drept să-și im-

prime numele pe copertă. Și iată, de ce.

Dna dr. Luminița Guțanu are ca fundament muzical o excepțională pregătire:

în anul 2003, a obținut înaltul titlu de

Doctor în Muzică cu lucrarea *Opera*

din Basarabia în secolul XX, în cadrul

Universității Naționale de Muzică din

București, România. A urmat studi-

ile de Masterat, specialitatea „Dirijat

cor academic” în cadrul Universității

de Arte din Chișinău, după absolvi-

rea Institutului de Arte din Chișinău

(actualmente – Academia de Muzică,

Teatru și Arte Plastice din Chișinău).

Între 1995 și 1997, a beneficiat de două

burse importante: *Bursa de Merit a Fundației „Maria Bieșu” și*

Bursa de Merit „George Enescu”. Este prima femeie-dirijor la pupi-

trul Coralei „Nicolae Lungu” a Patriarhiei Române. Actualmente,

este conferențiar universitar, doctor la Universitatea „Spiru Haret”

din București, Dirijor principal al Corului de Copii și Tineret

„Symbol”, Dirijor adjunct al Corului Patriarhiei Române „Nicolae

Lungu”, Dirijor și fondator al grupului coral „Lyris” (fost „Ad

Libitum”). Vom mai aminti, nu fără mândrie, că dna Luminița

Guțanu este originară din Chișinău.

Cartea este structurată în 6 capitole. Dincolo de titlurile suges-

tive, fiecare capitol se deschide cu un motto, selectat cu iscusință și

cu multă exactitate, dar și pe potriva titlului ales de autoare.

Capitolul I: „Privire generală asupra Teatrului Liric Basarabean”.

Din capitolul întâi, care ar putea fi numit convențional și

„Începuturile”, vom reține prezența unor remarcabili soliști care au

pus temelia teatrului liric basarabean: Elena Ivoni, soprana drama-

tică (de origine greacă, din părinți stabiliți în Basarabia), solistă la

Opera din Basarabia în secolul
XX reprezintă sinteza unei
investigații temeinice și aprofundate
asupra temei abordate cu valențe
istoriografice, stilistice, estetice,
sociologice și educative. În același
timp, conținutul lucrării excelează
și prin calitatea sa de inedit, oferind
prima monografie sistematică
și coerentă despre creația și
interpretarea operei românești
basarabene contemporane.

„Opera Basarabeană” din Chișinău (1919-1921); Grigore Melnic, bas, solist al „Operei Basarabene” din Chișinău (1918-1921); soprana și profesoara Lidia Lipkovskaia; mezzosoprana Eugenia Lucezarskaia (1920-1921); soprana Anastasia Dicescu; baritonul Jean Athanasiu. Șirul ar putea fi continuat.

Odată cu înființarea Teatrului de Operă și Balet în toamna anului 1956, începe o nouă etapă în evoluția fenomenului operistic în Basarabia. Pe firmamentul scenei lirice apar nume noi precum: Tamara Alioșina, Valentina Savițcaia, Nicolae Bașcatov, Boris Raisov, Mihail Muntean, Ioan Paulencu, Ludmila Aga.

Un eveniment notabil are loc la 24 aprilie 1962, când pe scena Teatrului de Operă și Balet din Chișinău debutează soprana Maria Bieșu în rolul Floria Tosca din opera *Tosca* de Giacomo Puccini – cea care a contribuit la dezvoltarea Teatrului, ducându-i faima prin întreaga lume, tot ea inaugurând faimosul festival „Invită Maria Bieșu”, despre care autoarea cărții va relata cu lux de amănunte. Informații mai ample cu referire la program, distribuții, repertoriu pot fi găsite la finele cărții, în *Anexa* nr. 1.

Capitolul II: „Tendințe și orientări estetice în muzica de operă basarabeană”.

În acest capitol este conturat factorul primordial ce a contribuit la crearea și dezvoltarea creației lirice basarabene – teatrul liric, teatru ce a avut o evoluție sinuoasă și frământată, marcată de evenimentele istorice ale secolului.

Capitolul III: Opera „Grozovan” de David Gherșfeld.

A fost o primă încercare de creare a unei opere basarabene din cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea. Premiera a avut loc pe data de 8 iunie 1956. Spectacolul s-a bucurat de un real succes.

Capitolul IV: Opera „Lupul mincinos” de Zlata Tcaci.

Prima operă-basm destinată ascultătorului mic și prezentată pe scena profesională.

Capitolul V: Opera „Alexandru Lăpușeanu” de Gheorghe Mustea.

Unica operă autohtonă care s-a menținut în repertoriul teatrului liric basarabean până în prezent.

Capitolul VI: Opera „Decebal” de Teodor Zgureanu.

Ultimul cuvânt al teatrului liric basarabean spus la final de secol. Rolul regelui Decebal a fost conceput special pentru timbrul vocii somptuoase a basului cantabil și profund a lui Ioan Paulencu.

Iar cele 3 Anexe intitulate *Programul Festivalului Internațional al vedetelor de operă și balet „Vă invită Maria Bieșu”, Reflecții de la cele 10 ediții ale Festivalului, Repertoriul Teatrului de Operă și Balet din Chișinău (1955-2000)*, fac din lucrare un instrument de lucru de cea mai mare utilitate.

Fiecare din cele patru opere menționate beneficiază de o prezentare generală a celor trei componente – **vocal, coral și orchestral**, precum și de analize detaliate a fragmentelor reprezentative, acestea fiind zonele cele mai relevante, care generează o impresie emotivă mai puternică, chiar memorabilă, relevând cu precădere stilul fiecărui compozitor.

„Suntem siguri că mai sunt lucruri de descoperit, dar noi am trasat o traiectorie – este un început care, sperăm, să poată călăuzi primii pași ai celor ce doresc să pătrundă în lumea genului liric din Basarabia”, menționează Luminița Guțanu.

Opera din Basarabia în secolul XX reprezintă sinteza unei investigații temeinice și aprofundate asupra temei abordate cu valențe istoriografice, stilistice, estetice, sociologice și educative. În același timp, conținutul lucrării excelează și prin calitatea sa de inedit, oferind prima monografie sistematică și coerentă despre creația și interpretarea operei românești basarabene contemporane.

„Documentația bogată, inclusiv conținutul istoric al anexelor, stilul plăcut și transfigurat de dragostea sinceră a autoarei față de tematica abordată, aduc un plus de valoare științifică și artistică cercetărilor depuse în lucrare, care reprezintă, fără doar și poate, o contribuție importantă la dezvoltarea muzicologiei contemporane românești în ansamblul ei”, menționează în postfața cărții Ștefan Anghi, doctor, muzicolog, profesor universitar la Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca.

Prin această carte istoria operei basarabene se extinde cu mai bine de jumătate de secol înapoi, spre origini, startul fiind dat la 8 iunie 1956, când la Chișinău își deschide porțile Teatrul de Operă și Balet cu o premieră autohtonă – opera *Grozovan* de David Gherșfeld, sub bagheta dirijorului M. Șepper, iar bibliografia de specialitate se îmbogățește cu un volum de excepție, care ar înno-bila, prin prezența sa, orice bibliotecă, fie una publică sau privată.

Inedită, aducătoare de cunoaștere nouă, bună, născută din dragoste pentru operă, lucrarea de față vine să pună în circulație și unele lucruri absolut inedite, încă necunoscute, pe care cititorul

va avea plăcuta ocazie să le descopere pentru sine doar în paginile acestei lucrări. Materialul cărții este bine cântărit, filtrat, trecut sub lupa de expert: date exacte, cifre verificate, bazate pe documente, probe adunate din arhive, materiale apărute în presă de-a lungul anilor, impresiile personale despre cei mai mari cântăreți și compozitori autohtoni – toate acestea i-au solicitat autoarei o muncă enormă de cercetare, de verificare, de depistare și regăsire a informației.

O muncă uriașă, care presupune cunoștințe, experiență în domeniu, curaj. Dar și talent.

Scrisă cu multă pasiune, dar și cu vocație, într-un limbaj accesibil, cu vădită tentă publicistică, cartea te prinde din primele pagini. Lectura ei devine o adevărată revelație.

În altă ordine de idei, lucrarea *Opera din Basarabia în secolul XX* este un act de cultură și spiritualitate. Recomandăm călduros această carte tuturor celor care sunt animați de dorința de a cunoaște istoria unei ramuri importante a artei muzicale basarabene și, totodată, destul de complexe – opera. Or, după cum bine a definit-o renumitul cântăreț de operă, basul Ioan Paulencu, „opera este cununa tuturor muzelor”.

P.S. Cartea pe care o prezentăm acum se vrea pe masa fiecărui student, profesor, specialist în domeniul liricului. Deocamdată, ea poate fi regăsită doar în colecția Bibliotecii Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău.

Pe această cale, ținem să le mulțumim colegelor noastre de la Bibliotecă, în special dnei Elena Țăra, director-adjunct, pentru mărinimosul gest de a ne fi pus la dispoziție (cu împrumut) un exemplar de carte, din care am depistat o serie de materiale absolut necesare pentru elaborarea Biobibliografiei aniversare „Ioan Paulencu”, care, iată, și-a luat drumul spre editură.

* Guțanu, Luminița. *Opera din Basarabia în secolul XX*. București: Editura Universității Naționale de Muzică București, 2007. – 280 p. – ISBN 978-973-7857-67-4.

„EXPLORAREA METODELOR DE CERCETARE ÎN BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚA INFORMĂRII” DE NELLY ȚURCAN

*Elena TARAGAN,
șef sector, Secția Studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”*

O interesantă și bine elaborată lucrare propune mediului biblioteconomic cercetătoarea Nelly Țurcan, dr. hab, prof. univ., titlul acestei lucrări fiind *Explorarea metodelor de cercetare în Biblioteconomie și Știința Informării* (2021). În urma lecturii acestei cărți, tânărul bibliotecar, cu pronunțate abilități de cercetare și cu dorința de a-și fortifica capacitățile în această direcție, va avea senzația că a beneficiat de o instruire de la începutul până la sfârșitul „călătoriei de explorare”, în care i-au fost redade, în amănunt, toată teoria (cu noțiunile, definițiile și direcțiile necesare pentru a întreprinde o cercetare veritabilă la locul de muncă).

Există suficiente motive enumerate în această lucrare privind necesitatea cercetării în activitatea bibliotecomică. Oferind o listă bibliografică bogată, autoarea citează numeroși autori care propun definiții ale cercetării științifice. Reieșind din aceste definiții, se conturează argumente convingătoare privind rolul cercetării științifice în activitatea bibliotecilor. Printre beneficii sunt menționate: ameliorarea statutului bibliotecarilor, consolidarea

morală a personalului, îmbunătățirea procesului decizional. „Autorii Primoz Juznic și Joze Urbanija au fost și mai categorici, susținând că: dacă cercetarea este absentă, inexistentă sau foarte rară, nu putem vorbi despre o profesie, ci numai de o ocupație care se bazează pe tehnici și rutină”, citează autoarea lucrării.

Merită să reținem și următoarea considerație: „Știința studiază fenomene și procese din natură, societate și gândire, însușirile lor, raporturile dintre ele, legăturile lor, cercetarea furnizând cunoștințe noi. Aria cercetărilor științifice din domeniul biblioteconomiei a devenit mai actuală din

punctul de vedere al problematicii cercetărilor. O idee exprimată de Ronald Powell, Iynda Baker și Joseph Mika este următoarea: «sunt necesare cercetările practicienilor din domeniul biblioteconomiei și științei informării pentru a crea noi cunoștințe și de a contribui astfel la creșterea domeniului infodocumentar ca profesie sau ca disciplină». De asemenea, citând voci importante din domeniu, autoarea consiliază angajatorii să susțină desfășurarea cercetării științifice ca activitate întreprinsă în timpul zilei de lucru a bibliotecarilor, pentru a dezvolta o cultură de cercetare care să penetreze profesia. Cercetarea științifică nu are, așadar, nevoie de robă de academician. Mai ales, în mediul biblioteconomic, prin desfășurarea unei activități de cercetare științifică se pot da răspunsuri la întrebări „foarte practice”: de ce unii oameni folosesc serviciul sau produsul informațional al bibliotecii, în timp de alții – nu?; cât de mulțumiți sunt utilizatorii de serviciul sau produsul informațional al bibliotecii?; cum poate fi sporită eficiența unor servicii sau produse instituționale?.

Este surprinsă natura ciclică a cercetării, cercetările autentice dând naștere atâtor întrebări pe cât rezolvă, aceasta fiind probabil o caracteristică ce conturează continuitatea vieții. Un nou proces de cercetare poate începe odată cu finalizarea altuia. În același timp, cercetarea științifică are drept rezultat explicarea unor relații de cauzalitate între diferite fenomene, în depistarea unor legături între fenomenele din univers, constituindu-se astfel drept un act fascinant, fără sfârșit și foarte dinamic.

Dar autoarea nu zăbovește numai asupra faptului de a argumenta necesitatea demersului despre care vorbim, ci pătrunde foarte ferm în redarea întregii tematici, adică a tipologiei cercetărilor, insistând asupra dihotomiei cantitativ-calitativ, a etapelor ce trebuie parcurse pentru desfășurarea diferitor tipuri de cercetări științifice, a modurilor de colectare a datelor, a esenței fiecărui procedeu; ne duce dintr-un punct (al necunoașterii) spre alt punct al pregătirii noastre, lărgindu-ne orizonturile, făcându-ne să devenim, doar în câteva ore, mai competenți.

Spre exemplu, cum alegem un subiect? Sunt invocați cei „4P” (în engleză: People, Problems, Programmes, Phenomena). Oamenii (People) asigură „populația studiată”, în timp ce celelalte trei (Probleme, Programe și Fenomene) oferă „zone de subiecte”. În privința ipotezei, sunt subliniate cele zece condiții pe care trebuie să le îndeplinească o ipoteză pentru a fi validă: generalitatea,

complexitatea, specificitatea, determinarea, falsificabilitatea, testabilitatea, predictivitatea, comunicabilitatea, reproductibilitatea și utilitatea.

Lucrarea oferă o serie de informații originale, presărate cu constatări relevante: „Sinteza teoretică a literaturii constă în examinarea tuturor teoriilor cu privire la o problemă, concept, fenomen ș.a. Sinteza teoretică ajută la identificarea teoriilor deja existente, relațiilor dintre ele, gradului de investigare a teoriilor existente, precum și identificarea ipotezelor noi care trebuie testate. Paradoxul sintezei documentare este că aveți nevoie de o sinteză pentru a vă permite să formulați o întrebare relevantă și demnă de cercetare, dar, totodată, trebuie să aveți o întrebare înainte de a putea investiga literatura”.

De asemenea, este prezentat modul în care alegi eșantionul, ce tehnici de eșantionare pot fi utilizate (eșantioane probabilistice, neprobabilistice), ținând cont de faptul că eșantionul ales trebuie să fie unul reprezentativ. Apoi, bibliotecarul găsește în lucrare toate informațiile necesare privind ce metodă de cercetare să aleagă ca fiind cea mai potrivită pentru studiul său, foarte des aplicate fiind ancheta sociologică, studiul de caz, cercetarea experimentală, metodele bibliometrice. Iar după alegerea metodei, bibliotecarul sau studentul în biblioteconomie lucrează asupra tehnicii de colectare a datelor, elaborează chestionarul, concepe interviul sau focus-grupul, acestea fiind cel mai des utilizate tehnici, fiecare având tainele sale. Spre exemplu, sunt utile îndrumările care fac referire la experiența cercetătorului. Este menționat faptul că interviul nestructurat este greu de gestionat, astfel încât, având în vedere profesionalismul celui care utilizează această tehnică, se recomandă, în cazul interviului, combinarea unor elemente ce țin de interviul structurat cu interviul care permite un grad de libertate mai mare și care poate genera răspunsuri imprevizibile, informații neașteptate, noi, necăutate. În cazul unui interviu închis, asemănător unui chestionar, autoarea observă următoarele: „Organizarea și cuantificarea rezultatelor este, în general, simplă. Unii consideră că acest tip de interviu «irosește» majoritatea beneficiilor interviului, și anume capacitatea cercetătorului de a deveni parte a conversației. Cu toate că acest tip de interviu este foarte asemănător cu un chestionar, beneficiul major îl reprezintă indicii vizuali și verbali pe care îi puteți obține ascultând și urmărind respondentul. Deși conținutul interviului rămâne standardizat, rolul cercetătorului ca

instrument de cercetare poate fi util în ceea ce privește interpretarea naturii răspunsului. De exemplu, persoana interviuată este nervoasă sau încrezătoare, este un răspuns ironic sau supărat etc.”

În ceea ce privește analiza cantitativă a datelor, autoarea nu scapă din vedere să prezinte modul de calcul al celor mai importante măsuri ale statisticii descriptive: media, mediana, módul, amplitudinea, dispersia și abaterea standard. Un alt avantaj al cărții îl constituie redarea aspectelor puse în discuție cu avantajele și dezavantajele lor, cu limitele și provocările, astfel încât fiecare înțelege cât de posibile sau imposibile sunt unele acțiuni spre a fi întreprinse.

Să nu uităm și de etica în cercetare. Se explică diferența dintre fabricare, falsificare și plagiat. De asemenea, se pune accentul pe noțiunile „anonimat” și „confidențialitate”, uneori ușor confundabile.

Anexele și lista bibliografică a lucrării constituie și ele o sursă de inspirație. Bineînțeles, spre finalul lucrării autoarea vorbește despre modul de prezentare al rezultatelor cercetării – ultima piesă din puzzle ce întregeste și pune în valoare întregul demers.

Cartea *Explorarea metodelor de cercetare în Biblioteconomie și Știința Informării* de Nelly Țurcan va fi utilă tuturor cercetătorilor, specialiștilor și studenților din domeniul Biblioteconomiei și Științei Informării. Lucrarea poate fi citită nu doar integral, de la început până la sfârșit, ci și consultată pe paragrafe, atunci când specialistul se confruntă cu o problemă specifică.

Nota redacției. Prezenta rubrică, susținută de Natalia Zavtur, șef sector Campusul competențelor, are ca obiectiv trecerea în revistă a unor publicații periodice de specialitate din țară și de peste hotare, prezente în colecțiile BM „B.P. Hasdeu”. Sperăm să facilităm prin aceasta lectura profesională, atenționând asupra problemelor actuale ale teoriei și practicii biblioteconomice.

БИБЛИОТЕКА, revistă rusească de nivel național, de masă, ilustrată, apare din anul 1910, având periodicitate lunară; include articole care reflectă, cu precădere, practici ale bibliotecilor, dar înserând și generalizări teoretice.

Numărul 9' 2020. Inițial, în mod prestabilit, revista comunică noutățile (rubrica *Colecția noutăților*). De data aceasta, este vorba despre *Iarmarocul internațional de carte* de la Moscova (septembrie 2020). Pe marginea comentariilor asupra evenimentului, aflăm despre editarea unor publicații deosebite: comicsuri – istorii desenate, în format tipar sau electronic; romane create de colective de scriitori; cărți bazate integral pe dialogul cu cititorii; opere, conținând convorbiri autentice (neredactate) cu diverse persoane; ediții cu istorii anecdotice despre scriitori. Desigur, această informație poate fi utilă bibliotecarilor, deoarece ei, ca și scriitorii, editorii, sunt interesați să captiveze utilizatorii cu noi genuri literare și editoriale (pp. 4-5).

La masa rotundă a revistei, sunt invitați specialiști ai bibliotecilor, responsabili de aderarea la Proiectul național „Cultura”. Discutând, ei au mărturisit despre problemele, dificultățile și erorile admise în *procesul de elaborare a proiectelor instituționale*. În scopul îmbunătățirii proiectării, au fost punctate unele elemente de considerare: reflectarea aspectelor inovative, raportarea acestora la activitatea de ansamblu a instituției modernizate, încadrarea instituției

în infrastructura comunitară, planificarea impactului social etc. (pp. 6-9).

Articolul, dedicat *promovării cărților rare*, impresionează prin evidențierea unor tehnici eficiente de folosire, în scopul dat, a *rețelilor sociale*. Astfel, reținem că materialele grupului sunt distribuite pe anumite rubrici, diseminate în ore anumite, iar stilul de publicare (oficial sau publicistic) diferă de la un canal la altul (Natalia Zemkova; pp. 13-14).

Relația utilizatorului de informație cu cartea este adesea imprezvizibilă. Un student și-a vândut automobilul, folosind banii pentru reeditarea cărții preferate a bunicii sale despre bucătărie, datată la începutul secolului XX. Să fie oare vorba de un tribut adus cărții în era digitală? Ca atare, articolul, din care este sustras acest fapt, conduce la *ideea durabilității cărții în timp*, or aceasta având de partea sa susținători fideli: biblioteci, editori și persoane în parte, care apreciază cartea ca valoare (Liubovi Soloduhina; pp. 15-22).

Literatura tehnică este prezentă în biblioteca publică, întrucât, în funcție de statut, printre scopurile sale sociale, se înscrie educația culturii tehnice a cetățenilor. O experiență sugestivă în această privință este descrisă de autoarea Liubovi Fasahova. Ea menționează realizările de succes ale bibliotecii (Biblioteca Națională a Republicii Komi) în lucru cu tinerii, și anume: oferă sistematic elevilor cunoștințe generale tehnice și economice (despre business, antreprenariat, drept de autor, brevete de invenții, brand etc.); colaborează cu centre pentru tineret; asigură cu resurse de informare și organizatoric concursuri comunitare privind dezvoltarea gândirii și creației tehnice (pp. 23-28).

În practica bibliotecilor, s-a afirmat deja *instruirea „seniorilor”* privind alfabetizarea digitală. Însă, procesul dat este însoțit de anumite probleme și dileme care diminuează efectele dorite. Cum pot fi depășite dificultățile, spun autorii Ivan Nazin și Anton Șulișenko. Ei atenționează că în organizarea serviciilor pentru seniori trebuie luate în considerare următoarele aspecte: particularitățile fiziologice, psihologice ale vârstnicilor; nivelul diferit al cunoștințelor informatice de bază; uneori, ne-dorința de a însuși ceva nou; altădată, preferința de a lucra cu propriile dispozitive; la fel, trebuie identificate mecanismele de motivare a învățării și, mai ales, selectați cu grijă formatorii (pp. 29-31).

Descoperim în revistă modelul unui serviciu de instruire (Școala cititorului), privind *formarea culturii informației*. În

distribuție: sarcinile, conținuturile, formele și metodele de predare/învățare, cerințele față de formatori, crearea unui site al serviciului (Mariana Șarovarova; pp. 32-35).

Contribuția bibliotecii publice la *cultivarea dragostei pentru plaiul natal* este oglindită în articolul autoarei Olga Maslova. Captivează diversitatea metodelor utilizate: dialoguri interactive, master-class-uri, lecții, concursuri, excursii. În ce privește domeniile de referință, acestea marchează o sferă largă de cuprindere: oameni de seamă, monumente istorice, obiecte culturale, locuri pitorești, întreprinderi industriale, meșteșuguri populare etc. (pp. 36-40).

Ce poate face o bibliotecă pentru *a câștiga tinerii*? Evident, a fi acolo unde sunt ei, a colabora cu centrele comunitare pentru tineret, a căuta potențiali utilizatori printre anumite grupe sociale (de exemplu, studenți străini), a îmbina lectura cu activități pe placul tinerilor (concerte, demonstrarea modei, sesiuni foto, expoziții cu vânzare a obiectelor de cultură etc.). Despre aceasta scrie pe paginile revistei autoarea Larisa Magazevskaia (pp. 40-47).

La rubrica *Păstrăm tradiția – creăm viitorul* sunt înserate publicații, care relatează: cum este promovată cartea religioasă în bibliotecă; ce prevede acțiunea „Super cititorul”; iar pentru delectare – o frumoasă creație în versuri cu titlul *Odă bibliotecii* (pp. 48-51).

Revista oferă *cunoștințe metodologice* bibliotecarilor responsabili de animațiile culturale, prezentând scenariul jocului Quest cu tematică patriotică (Natalia Semenciukova; pp. 52-57) și a jocului „Compasul juridic”, cu privire la dreptul electoral (Galina Șerbakova; pp. 60-63). De real folos sunt recomandările privind organizarea unei manifestări literare (Irina Deineko; pp. 68-72), precum și comunicarea cu utilizatorii cu deficiențe locomotorii, de auz și de vedere (Natalia Kuleșova; pp. 73-76).

Numărul 10` 2020. Din *colecția noutăților*, înserată în revistă, merită atenție discutarea strategiei naționale de dezvoltare a bibliotecilor din Rusia (în cadrul unei reuniuni profesionale). Printre cele menționate, pare a fi oportună *ideea dezvoltării sistemului expertizei editoriale*, astfel cum, astăzi, piața cărții este împresurată cu literatură fără valoare (p. 4).

O sinteză panoramică a *vieții profesionale a bibliotecarilor în situația pandemică* este prezentată de autoarea Victoria Meșeriakova. Din șirul caracteristicilor identificate fac parte: capacitatea de adaptare a bibliotecii la noile condiții de viață, distribuirea informației

veridice despre pandemie, extinderea conținutului video, centrarea atenției asupra muncii de calitate și asupra priorităților, crearea imaginii noi a bibliotecii (pp. 6-9).

Pe același palier, se plasează articolul consacrat *dezvoltării profesionale a bibliotecarilor în perioada pandemică*. Aici sunt descrise practicile desfășurate pe două direcții: schimb de experiență și formare profesională. Impresionează întrebările lansate pentru meditație: „Cum concurăm cu bloggerii?”, „Ce poate și ce nu poate să facă bibliotecarul în lumea virtuală?”, „Cine citește postările bibliotecii?” ș.a. Intrigă viziunea privind rolurile viitoare ale specialiștilor de bibliotecă, și anume de: creatori de produse culturale informatice, curatori pentru dezvoltarea personală, trainerii în stimularea gândirii creative, tutorii în educația estetică (Tatiana Pantiuhova; pp. 10-16).

Revista revine la discuția cu specialiștii bibliotecilor vizavi de *cele mai solicitate baze de date de către utilizatori* (nr. 7-8, 2020). Pe lângă expunerea problemelor, poate fi vizualizat un tabel, incluzând resursele informatice avute în vedere, precum și avantajele de utilizare a acestora. La finele dialogului, sunt specificate criteriile selectării bazelor de date, pretențiile față de producători, alături de dorința de colaborare reciproc interesată (pp. 26-31).

O schiță despre *parteneriatul cu bibliofiliile* aparține autoarei Nina Karpova. Cine, dacă nu cei ce iubesc cartea, sunt prietenii fideli ai bibliotecilor? Din experiența relatată, aflăm că donațiile bibliofililor au stat la baza creării unor colecții prețioase ale bibliotecii (Biblioteca Orășenească Centrală pentru Copii din Sankt-Petersburg): de carte minusculă, de carte editată în perioada celui de-Al Doilea Război Mondial, a colecției „Pușkiniana”, mini-colecțiilor de cărți cu ex-librisuri și autografe. Cine sunt donatorii? Intelectualii de elită: artiști plastici, editori, literați. Ei nu dăruiesc cărți doar din bibliotecile personale, ci și adunate de la alții; de asemenea, ei participă la lansarea donațiilor și la alte evenimente culturale ale bibliotecii (pp. 37-41).

Imaginea de ansamblu a unei biblioteci de proporție, centru biblioteconomic regional (Biblioteca de Stat Științifică Universală

din Belgorod) poate fi percepută din *interviul acordat revistei* de către directorul acestei instituții. Cunoaștem că: biblioteca are propriul edificiu; din 20 de subdiviziuni – 16 sunt destinate deservirii utilizatorilor; realizează proiecte de importanță regională așa ca: „Harta literară a regiunii”, „Tinerii aleg lectura”, „Biblioteca – spațiu electronic pentru toți și pentru toate” etc.; 19 grupuri tematice promovează biblioteca pe rețelele sociale; renovarea site-ului se produce o dată la 1-2 ani. Acestea și multe alte date, evocate de respondent, vorbesc în favoarea bibliotecii (Nadejda Rojkova; pp. 46-53), iar interviul va continua în numărul următor al revistei.

O bună parte din publicații reflectă *viața culturală, educațională a bibliotecilor*. Din materialele unui webinar al bibliotecarilor, aflăm despre promovarea valorilor ținutului natal, participarea specialiștilor din exterior la organizarea activităților educative (pp. 17-19), popularitatea evenimentelor culturale online așa ca: concursul declamatorilor de poezie, diverse jocuri (integrame, cuvinte încrucișate, ghicitori, întrebări, jocuri quest), excursii și promenade virtuale (pp. 20-25). Cunoaștem, de asemenea, că unele biblioteci acordă preferință jocurilor senzoriale, de masă și celor interactive pe panourile LED (pp. 70-72), altele practică excursii cu prezență fizică în locuri mai puțin accesibile: arhive, stațiuni anti-incendiu (pp. 34-35), hidrocentrale, azil pentru animale domestice sau la poalele munților (pp. 42-45).

Descoperim în revistă recomandări pentru *teatrul din bibliotecă* (Galina Șigoleva; pp. 67-69), scenariul unui maraton literar (Tatiana Galiakberova; pp. 73-76), utilizarea *elementelor de decor* pentru diverse evenimente (Anna Grigorieva; pp. 79-80).

Sunt sugestive articolele dedicate unui bibliotecar veteran (la aniversarea de 100 de ani) și unui invitat al bibliotecii – ilustrator de cărți (pp. 58-60, 76-78).

Numărul 11` 2020. Parcurgând *colecția noutăților* revistei, aflăm despre subiectele discutate la *Forumul național al bibliotecilor publice* (noiembrie 2020). Acestea sunt: dezvoltarea colecțiilor, îmbunătățirea lucrului cu personalul, evidența activităților virtuale, mediatizarea vieții bibliotecilor (pp. 4-5). (De altfel, aceleași preocupări ca și ale noastre.)

Cine dintre cititorii revistei a consultat *agenda unui conducător de proiect*, publicat în numerele 3-4-6/2020, va găsi aici partea finală, cu recomandări sub aspectele: rapoarte, controale, cheltuieli de timp, respectarea cadrului legal (Tatiana Kolokova; pp. 6-8).

Interviul întreținut cu un designer-arhitect pune în lumină metodologia elaborării proiectului pentru *designul bibliotecii model*. Sunt oferite răspunsuri la unele întrebări vitale: cum se leagă designul de conceptul bibliotecii în ansamblu, cum poate fi extins spațiul util al bibliotecii, cum se va proceda în cazul când obiectele prevăzute de design nu pot fi procurate, ce neajunsuri sunt identificate în designul bibliotecilor deja modernizate etc. (pp. 9-12).

Prezintă interes articolul dedicat maratonului pentru tinerii specialiști de bibliotecă cu tema *Modelarea mediului de comunicare a bibliotecii*. Structurat pe câteva componente (tema, formatul, participanții), acesta oferă atât conținut, cât și cadrul metodologic corespunzător (Irina Matveeva, Olga Gorbat, Tatiana Plotnikova; pp. 13-16).

Este dificil să captezi un nou utilizator al bibliotecii, însă cum se poate face acest lucru timp de 15 secunde, *utilizând rețelele sociale*, scrie autoarea Elizaveta Rogova. Printre sfaturile practice propuse de ea se regăsesc: selectarea modului corespunzător de prezentare a informației (foto/video/imagini), crearea de conținut original, marcarea hashtag-urilor, planificarea livrării conținutului, colectarea cu rezervă a fotografiilor, urmărirea informației despre trendurile noi. Și, cu siguranță, utilizatorul de Instagram, captivat, se va întreba: „Oare aceasta e bibliotecă?” – „Închipuiți-va, da!” (pp. 17-19).

Secretele *personalului bibliotecii responsabil de promovarea și comunicarea* sunt identificate de către revistă în cadrul unei mese rotunde cu specialiștii vizați. Ei, în majoritate, au studii în domeniul comunicării, dar au învățat să exercite sarcini specifice activității bibliotecii. Totodată, promovarea este efectuată și de bibliotecari, care au însușit cultura comunicării publice, fotografierea, utilizarea rețelelor sociale, orientarea în conjunctura pieței media (pp. 20-25). Evident, complementaritatea în profesia bibliotecarului este o realitate benefică.

Urmărim pe paginile revistei continuarea interviului cu Nadejda Rojkova, directorul Bibliotecii de Stat din Belgorod. Această parte este dedicată modernizării bibliotecilor din regiune,

pornind de la elaborarea documentelor de reglementare, continuând cu identificarea resurselor, formarea personalului, dezvoltarea parteneriatelor etc. Remarcăm o experiență unică – *crearea bibliotecilor cu profil tematic* (biblioteca „de sănătate”, biblioteca „pâinii”, biblioteca de „brand teritorial” ș.a.) (pp. 36-44).

Merită atenție publicațiile revistei dedicate *experienței bibliotecilor pe direcții anumite*: colectarea artefactelor, în vederea promovării valorilor ținutului natal (pp. 26-29), aplicarea metodelor non-formale de studiere a limbii engleze (pp. 45-46), practicarea diferitor tipuri de expoziții (pp. 46-47), promovarea lecturii pentru părinți și copii (pp. 51-55, 59-61), organizarea evenimentului în baza unei singure cărți (pp. 63-67), dezvoltarea parteneriatelor privind deservirea bibliotecară a persoanelor cu nevoi speciale (pp. 68-72). O practică inedită este crearea în bibliotecă a zonei distincte „art-media” – un spațiu conceput pentru demonstrarea legală a filmelor online, fiind folosit și pentru prezentări de carte, expoziții, lecții publice, jocuri și alte activități ale bibliotecii, destinate creației, odihnei și recreerii (pp. 72-74).

Interviul cu scriitorul Evghenii Rudașevski evocă subtilități ale creației (selectarea temelor, maniera de a scrie, sursele de inspirație etc.); include *o mențiune favorabilă la adresa bibliotecarilor*: „comunicarea cu ei este la fel de valoroasă ca și cărțile pe care le oferă spre lectură” (Anna Panina; pp. 75-80).

Numărul 12' 2020. În prim plan, revista comunică despre un forum al bibliotecilor pentru copii. Subiectele discutate au vizat: competențele bibliotecarilor specializați *în lucrul cu copiii*, activitatea în condițiile pandemiei, probleme ale formării culturii informației copiilor (pp. 4-5).

Un șir de articole se referă la teoria și metodologia muncii. Astfel, în detaliu sunt elucidate *nuanțele digitizării*: selectarea cărților de patrimoniu, înregistrarea lor, scanaarea, promovarea (Olga Palkevici; pp. 6-11). *Normarea muncii* este abordată sub aspectele: importanța normării, tipurile de norme, baza legislativă, tehnica de calcul a volumului muncii în funcție de norme și bugetul de timp, repartizarea bugetului de timp pentru realizarea obiectivelor planificate

(Irina Tikunova; pp. 12-18). Formarea *competențelor digitale* este descrisă cu referire la aplicarea platformei Skype vizavi de avantajele: acordarea de întrebări și răspunsuri, discutarea în timpul evenimentului, simplitatea în utilizare (Elena Semenihina, Natalia Emelianova; pp. 19-21). Opțiunile „pro” și „contra” *aplicării ștampilei* pe cărțile rare sunt examinate în baza criteriilor: experiența bibliotecilor, tradiția muzeelor, abordarea estetică, deteriorarea fizică etc. (Natalia Lihaciova; pp. 22-26).

Sunt sensibil utile recomandările privind gestiunea eficientă a *contului bibliotecii pe Instagram*. În viziunea autoarei Svetlana Alexeeva acestea presupun: elaborarea planului de conținut, care ar include data publicării, denumirea activității, textul (pe scurt); identificarea hashtag-urilor; folosirea unui serviciu internet de verificare gramaticală a textului; prezentarea imaginii cărților nu doar în plan frontal, ci și în profil, ca să se poată evalua volumul, formatul etc. (pp. 27-30).

Autorul Igor Novikov descrie tehnologia organizării unui *hackathon al bibliotecarilor*, apelând la o experiență concretă. În cazul descris, scopul hackatonului a fost găsirea soluțiilor de îmbunătățire a interacțiunii bibliotecii cu utilizatorii. Produsul elaborat a avut ca expresie aplicația online – *Clubul intelectual „Să facem cunoștință”* (pp. 37-41).

Autoarea Nadejda Kuznețova pledează pentru un *Raport narativ ideal al activității bibliotecii*, oferind un șir de propuneri, în legătură cu aceasta. Printre cele care suscită reflecție, menționăm: renunțarea la limbajul oficial; scrierea adnotărilor la raport și la fiecare compartiment; includerea fotografiilor care să demonstreze realizarea faptelor; prezentarea diagramelor, schemelor. Efectiv, redacția revistei invită autorii să urmeze discutarea subiectului în cauză (pp. 42-44).

În paginile revistei, continuă dialogul la masa rotundă cu responsabilitii bibliotecilor pentru *comunicare și promovare*. S-au vehiculat întrebările: „Care sunt sursele de generare a informației pentru mediatizare?”, „Ce metode contribuie la îmbunătățirea promovării imaginii bibliotecii?” Deși cele spuse confirmă niște adevăruri, e bine ca acestea să fie luate drept călăuză. Așa, de exemplu, să se țină cont că viața bibliotecilor, bogată în activități și evenimente, este sursa principală de inspirație pentru promovarea imaginii. Eficacitatea publicării sporește dacă informația este adresată unui auditoriu concret, dacă se monitorizează conturile

pe rețelele ale colegilor, dacă utilizatorii sunt provocați să participe la evenimentele bibliotecilor (pp. 31-36).

De regulă, revista oferă *tribuna unui director de bibliotecă*, care vorbește despre schimbări și inovații, despre evoluția bibliotecii în perspectivă (Vera Pavlova; pp. 49-55).

Vizavi de modernizare, impresionează descrierea *designului unei biblioteci publice*, tip filială. Acesta prevede: spații de deservire a diferitor grupe de utilizatori, o sală pentru lucrul individual, alta pentru istoria ținutului natal, un laborator pentru activități de creație, locuri destinate vernisajelor de pictură, galeriilor de fotografii etc. (Svetlana Ahmetdinova; pp. 72-75).

Câteva publicații evocă *experiențe ale bibliotecilor* privind promovarea lecturii, prestarea serviciilor, activitatea cultural-educativă. Par a fi atrăgătoare: concursul traducerii poveștilor din diferite limbi (Olga Maslova; p. 48); evenimentul „Noaptea cărților lui Harry Potter”, în contextul acțiunii internaționale cu același titlu (Tatiana Krugova; pp. 60-62); proiectul „Lumea sub microscop” (eveniment pe marginea unei cărți) (Anna Saicenkova; pp. 63-65); festivaluri literare în bază de parteneriat (Ecaterina Volkova; pp. 79-80 și coperta).

Oaspetele revistei la „sufrageria literară”, un scriitor popular, dezvăluie detalii ale muncii de creație, cercul propriu de lectură, relațiile cu cititorii și biblioteca (pp. 68-71).

БИБЛИОТЕКОВЕДЕНИЕ, revistă editată de Biblioteca de Stat a Rusiei, fondată în anul 1952, apare de 6 ori pe an; poartă caracter științifico-practic. Este inclusă în „Lista revistelor rusești recenzate, indicate să reflecte rezultatele tezelor de doctorat în vederea obținerii titlurilor științifice de doctor și doctor habilitat”. Prezintă, în paralel, abstractul articolelor și referințele bibliografice în limba engleză.

Numărul 6` 2020. În ultimii ani, știința și comunicarea științifică s-au schimbat radical. Aceasta a determinat noi *tendențe în activitatea bibliotecilor* privind furnizarea informației științifice. Cum percep bibliotecile universitare provocarea dată, deducem din primul articol al revistei. Este vorba despre un studiu comparativ al bibliotecilor universităților din Rusia și de peste hotare, privind susținerea procesului de cercetare științifică. În urma investigației, s-a constatat că primele înregistrează omisiuni în raport cu omoloagele lor: nu se face deservirea funcțional-specializată a cercetătorilor, nu sunt prestate date de cercetare. S-a concluzionat

că soluționarea acestor probleme ar eficientiza deservirea cu scop precis a oamenilor de știință. Articolul prezintă interes și pentru încercarea de a *delimita serviciile de bibliotecă destinate cercetătorilor în: informațional-biblioteconomice și general-științifice* (Olga Lavrik, Tatiana Kaliujnaia; pp. 567-579).

Cu referire la știință, apare articolul *Concursul lucrărilor științifice în domeniul biblioteconomiei*, în care sunt examinate subiectele: începutul, evoluția, tipul de lucrări, conținuturile, participanții, laureații etc. Credem că materialul este un model sugestiv de analiză a genului nominalizat de activitate (Vladimir Firsov, Polina Lodighina; pp. 580-588).

Din perspectiva *publicării lucrărilor cadrelor științifico-didactice de biblioteconomie* în revistele de specialitate din străinătate, prezintă interes articolul autoarei Svetlana Savkina, realizat pe marginea unui studiu. Au fost cercetate 130 de reviste, conținând rubrica „Library and Information Sciences”, indexate de Web of Science, fiind selectate cele cu profil didactic. În urma analizei, în funcție de un șir de criterii esențiale (tematica, hotarele cronologice, prestigiul editurii, cerințele de redactare, citarea ș.a.), a fost elaborat un tablou de ansamblu al ofertelor avantajoase, benefic cercetătorilor pentru alegerea potrivită de a publica (pp. 629-642).

Din articolul despre *resursele electronice de istorie locală* merită atenție reflecțiile privind criteriile de evaluare a calității acestora. De exemplu, criteriul „cerințe locale” include elementele: hotarele teritoriale, perioada de timp, reflectarea producției editoriale locale, prezența informației în limbile vorbite de populația băștinașă, posibilitatea de reconectare la limba oficială, linkuri la informații suplimentare cu conținut local (Liubovi Taranenko, Larisa Mironova; pp. 589-598).

Autorul Alexandr Kunin abordează problema promovării tipului de documente *istorii desenate* (comicsuri, romane grafice etc.). El propune ca acestea să fie numite „texte izografice” (рус. «изотекст»). În ce privește participarea bibliotecilor la popularizarea lor, spune că experiența este încă fragilă, deși ideea a stârnit

interesul bibliotecarilor și a utilizatorilor. Ca urmare, în unele biblioteci au apărut subdiviziuni specializate, se face achiziția respectivelor documente, sunt organizate întâlniri tematice, lecții, ateliere master-class-uri etc. (pp. 610-619).

Cum poate fi formată imaginea publicitară a bibliotecii cu ajutorul *interviului semi-formalizat*, aflăm din articolul semnat de Anna Rihtorova. Metodica interviului prevede: respondentului i se oferă un plan cu o listă de întrebări obligatorii; el poate să răspundă, în funcție de felul cum percepe întrebările, să schimbe de sine stătător ordinea de examinare a temelor, să ofere informații desfășurate despre sine și despre interesele sale, altele decât datele demografice. Într-un interviu de acest gen, rolurile intervievatului și respondentului sunt distribuite egal; informația obținută este bogată, dezvăluind și aspecte necunoscute. Astfel, imaginea publicitară a bibliotecii prezentată din perspectiva utilizatorilor, poate fi sensibil atrăgătoare (pp. 655-667).

Câteva publicații ale revistei au *caracter istoric propriu-zis*: prima conține analiza unei cărți noi, dedicate istoriei bibliotecilor din țară, din perioada celui de-Al Doilea Război Mondial (Iuri Grihanov; pp. 603-609); a doua evocă viața și opera unui bibliograf eminent (Irina Karpova, Natalia Kocetkova, Irina Velokodnaia; pp. 621-628); ultima reflectă activitatea editurii de carte rusă „I. Ladajnikov” din Berlin, de la începutul secolului XX (Alex Anisimov; pp. 643-654).

БИБЛИОГРАФИЯ, revistă fondată în anul 1929 de Camera Cărții din Rusia; apare lunar, este inclusă în „Lista revistelor rușești recenzate, indicate să reflecte rezultatele tezelor de doctorat în vederea obținerii titlurilor științifice de doctor și doctor habilitat”. Include, cu precădere, publicații din domeniul bibliografiei, se adresează și altor sfere înrudite; prezintă abstractul articolelor în rusă și engleză.

Numărul 6` 2020. *Bibliografia de recomandare* face parte din produsele de bibliotecă, populare anterior. Dar, oricât de paradoxal ar părea, nu și-a pierdut nici azi actualitatea; din contra, după cum se spune în articolul înserat în primele pagini ale revistei, produsele și serviciile bibliografice de recomandare sunt sensibil solicitate. Unul din motive ține de dificultatea de orientare a utilizatorilor în torentul imens de informație, când opinia unui expert este de bun augur. Totuși, în cea mai mare parte, efectele se datorează accesibilității serviciilor, grație adaptării lor la

tehnologiile informaționale în continuă dezvoltare. Bibliotecile practică o mare diversitate de metode și forme de recomandare online a cărților (Valentina Brejneva; pp. 3-14).

Cu referire la *bibliografia de recomandare*, este și publicația autoarei Olga Rešetnikova. Ea analizează studiile științifice și lucrările cu caracter metodologic din domeniul bibliografiei de recomandare din anii '70-80 ai secolului trecut, concluzionând că unele realizări au fost cu adevărat inovatoare. Printre acestea se înscriu: trecerea de la concepția de directivă de „propagandă” la paradigma umanistică de „recomandare”; substituirea termenului „clasificarea cititorilor” cu „tipologia cititorilor”, acesta din urmă asigurând diferențierea după criterii esențiale, motivaționale. În general, autoarea este de părere că multe din ideile elaborate în trecut nu și-au pierdut nici azi actualitatea și importanța practică (pp. 61-70).

În sprijinul *activității profesionale a bibliografilor* sunt și articolele consacrate: producției bibliografice a Bibliotecii de Stat din Rusia (Natalia Lelikova; pp. 15-29); organizării colecțiilor de referință în aceeași bibliotecă (Nadejda Maslovskaja; pp. 30-37); tipurilor de resurse online cu caracter istoric ale bibliotecilor (Milena Suhotina; pp. 38-47); personalităților istorice din domeniul bibliografiei (Elena Okorokova; pp. 71-80; Leonid Fursenko; pp. 88-100).

Merită atenție articolul dedicat participării bibliotecilor la soluționarea unei probleme sociale stringente – *combaterea informației false*. De ce bibliotecile? Pentru că au drept sarcini inerente: promovarea informației de calitate, educarea culturii informației, dezvoltarea spiritual-culturală a cetățenilor. Totodată, ele înseși nu sunt protejate de influențe negative în contextul circulației libere a informației. Autoarea articolului, Marina Neșceret, tratează cuprinzător tema vizavi de subiectele: fenomenul „știri false” (fake news), istorii de mistificație informațională, informația falsă în epoca Internetului, politici IFLA și practici ale bibliotecilor privind protecția informațională a utilizatorilor (pp. 48-60).

Imaginea bibliotecii ca instituție deschisă, receptivă la problemele sociale, utilă comunității, poate fi sesizată în articolul autoarei Irina Pavlicenko. Ea se referă la un fapt istoric trist – blocada de la Leningrad, în cel de-Al Doilea Război Mondial, elucidând contribuția bibliotecilor la cauza de supraviețuire a populației. Cazul descris vizează lupta cu foametea, or în contextul îndemnului populației urbei de a dezvolta horticultura, bibliotecile achiziționau și difuzau literatură în ajutorul acestei îndeletniciri, organizau lecții, invitând agronomi, chiar cultivau leguminoase pe micile terenuri date în folosință de către autorități (pp. 81-87).

Din *experiența de peste hotare*, revista comunică despre muzeul „Johann Gutenberg” din Mainz, prin intermediul autoarei Maria Bogdanovici. Este vorba de un muzeu al activității editoriale cu o istorie de peste 100 de ani, ce conține colecții unicate de cărți, expozate și colecții muzeistice. Curios, colecția de ex-libris-uri este considerată una din cele mai mari din lume, la fel colecția de cărți minuscule, cea mai mică carte având înălțimea de 1,5 mm. (pp. 101-109).

La rubrica *Arta cărții* sunt inserate articole despre: particularitățile activității de copertare a cărților (Natalia Radișauskaite; pp. 110-116); colecțiile de cărți rare din bibliotecile regionale (Ilya Pcelințev; pp. 117-126; Ludmila Pronina, Olga Gorelkina; pp. 127-134; Andrei Borodikin; pp. 135-142). În ultimele pagini ale revistei, se regăsesc: prezentarea unei cărți de istorie a bibliotecilor (Tatiana Ladojina; pp. 143-147), sinteza unei conferințe științifico-practice (Natalia Sitnikova, Irina Matveeva; pp. 148-159) și a unui seminar științifico-metodic (Olga Ilina; pp. 156-159).

Privitor la conținutul revistei, în ansamblu, mai adăugăm că fiecare număr include și informații despre noile apariții editoriale și evenimente din domeniul specialității.

EXTRAS

DIN GHIDUL DE TEHNOREDACTARE A MANUSCRISELOR

Autorii, la elaborarea manuscriselor, se vor ghida de următoarele exigențe:

- Procesorul: Microsoft Word.
- Extensia: *doc*. sau *docx*.
- Textul: tipărit pe o singură față a foii de hârtie, fără spații duble sau multiple dintre litere.
- Formatul foii: A4.
- Margini: stînga – 2,5 cm, dreapta – 1,5 cm, sus – 1,5 cm, jos – 1,5 cm.
- Spațiul între rânduri: 1,5 linii.
- Fontul: textul de bază – Times New Roman (corpul literelor – 12 puncte); notele, trimiterile, referințele bibliografice – același (corpul literelor – 10 puncte).
- Numerotarea paginilor: jos, în partea dreaptă, cu cifre arabe.
- Titlul: cu litere majuscule, centrat.
- Gradul didactic, urmat de cel științific, prenumele (prima literă majusculă, celelalte – litere mici) și numele (toate literele majuscule) autorului / autorilor: la un rînd liber de la titlu, în partea dreaptă a foii, cu litere italice.
 - Funcția: în rîndul următor, precedată de virgulă, cu litere mici italice.
 - Imaginile nu vor fi introduse în manuscris, ci se vor expedia prin poșta electronică sau vor fi predate fizic pentru a fi scanate (în formatul *.jpg*); în text, se va marca locul unde va fi inserată imaginea.
 - Tabelele, graficele, schemele, diagramele, executate în formatul *.doc*, se vor plasa la locul convenit în text, iar cele executate în alte formate (*.xls*, *.ppt* etc.) se vor expedia în original.

Nota redacției:

Responsabilitatea opiniilor exprimate aparține integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

BiblioPolis
Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură
Vol. 84 (2022) Nr. 1

Bibliopolis

Revistă de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură

9 771811 900001

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel./fax: (373 22) 210 734; e-mail: bibliopolisbm@gmail.com
www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>